

DEN PÆDAGOGISKE DIPLOMUDDANNELSE

STUDIEORDNING PR. 1. AUGUST 2010

Nye Uddannelser godkendes af Undervisningsministeriet
Revisionsændringer < 30 Ects-point godkendes af UC-rk/ UU
og sendes til undervisningsministeriet til orientering.

Studieordningen er ændret:

01-11-2003	1. udgave af studieordningen
15-03-2006	2. udgave med opdeling i 5 indholdsområder og fælles faglige moduler
13-12-2006	2. udgave med nyt modul i PD i Specialpædagogik
24-04-2007	2. udgave med nye moduler i PD i Matematik
03-04-2008	2. udgave med nye moduler i PD i Dansk som andetsprog og PD i Undervisning i læsning og matematik for voksne - (læsevejlederuddannelsen for erhvervsskolerne (modul 8,9,10)
01-08-2008	3. udgave revideret ud fra den danske kvalifikationsramme 2008 og ny karakterskala. Indholdsrevision af obligatoriske moduler, PD i Voksenpædagogik og uddannelsesplanlægning (nyt navn: PD i Voksenlæring), PD i Pædagogisk arbejde (3 nye moduler om Børns sprogtilegnelse) og ny PD i Naturfagenes didaktik. Nedlæggelse af 27 moduler, herunder én uddannelsesretning: PD i Natur- og friluftspædagogik.
01-08-2009	3. udgave med revision af PD i Medier og kommunikation og nyt fælles fagligt modul om fagdidaktik og klasseledelse, PD i Idræt, PD i Pædagogisk arbejde (11,12,13), PD i Fri skolers tradition og pædagogik indskrevet.
01-01-2010	3. udgave med tilpasninger til den ny prøvebekendtgørelse (Bekendtgørelse nr. 782 af 17/08/2009) i Kap. 10.
01-08-2010(gældende)	3. udgave med nye moduler i PD i læsning og skrivning, PD i projektledelse og organisationsudvikling, PD i Undervisning i læsning og matematik for voksne samt nyt fællesfagligt modul om kommunikation.

INDHOLD

Kapitel 1. Indledning.....	8
Kapitel 2. Uddannelsen og uddannelsesretningerne	8
Kapitel 3. Uddannelsens opbygning og omfang	8
Kapitel 4. Uddannelsens varighed og betegnelse.....	9
Kapitel 5. Adgangsforudsætninger	10
Kapitel 6. Det obligatoriske modul: Videnskabsteori og pædagogik	10
Kapitel 7. Det obligatoriske modul: Afgangsprojektet	11
Kapitel 8. De enkelte uddannelsesretninger med tilhørende faglige moduler	13
FÆLLES FAGLIGE MODULER	13
Modul a: Pædagogisk udviklingsarbejde	13
Modul b: Skriftlig fremstilling og formidling.....	14
Modul c: Evaluering i organisationer.....	15
Modul d: Fagdidaktik og evaluering	16
Modul e: Konfliktåndterning som kulturkompetence	17
Modul f: Konfliktløsning	18
Modul g. Fagdidaktik og klasseledelse	19
Modul f. Kommunikation	20
UDDANNELSESRETNINGERNES 5 INDHOLDSOMRÅDER.....	21
INDHOLDSOMRÅDE: Kommunikation, ledelse og organisation.....	21
MEDIER OG KOMMUNIKATION	21
Modul 1: Mediekultur	22
Modul 2: Mediepædagogik	22
Modul 3: Tekst, lyd-, billede- medieproduktion og analyse	23
Modul 4: Multimedier - produktion og analyse	24
Modul 5: Læring og læringsressourcer	24
Modul 6: Vejledning med medier og it.....	25
Modul 7: Informationskompetence	25
Modul 8: Fortællinger og genrer.....	26
PROJEKTLEDELSE OG ORGANISATIONSUDVIKLING.....	27
Modul 1: Institutionen som udviklingsorienteret organisation	27
Modul 2: Projekter i organisationen.....	28
Modul 3: Ledelse af forandringsprocesser.....	28
Modul 4: Projektstyring	29
Modul 5: Konsulentens personlige og professionelle forankring	29
Modul 6: Konsulentarbejdets metoder	30
PSYKOLOGI.....	30
Modul 1: Udviklings- og personlighedspsykologi.....	31
Modul 2: Kognitions- og neuropsykologi	32
Modul 3: Pædagogisk psykologi.....	32
Modul 4: Pædagogisk - psykologisk intervention.....	33
Modul 5: Gruppe- og organisationspsykologi	33

VEJLEDNING OG SUPERVISION	34
Modul 1: Vejledning og supervision som personlig kompetencegivende læreproces	35
Modul 2: Vejledning og supervision i og udvikling af pædagogisk praksis	35
Modul 3: Kollegial vejledning og supervision	36
Modul 4: Projektvejledning og supervision	36
Modul 5: Vejledningsmetodik	37
Modul 6: Vejledning og supervision mellem individ og fællesskab	37
INDHOLDSOMRÅDE: Pædagogik, didaktik og social inklusion	38
ALMEN PÆDAGOGIK	38
Modul 1: Socialisering, læring og undervisning	39
Modul 2: Dannelsesteori	39
Modul 3: Samfundets organisering af pædagogisk praksis	39
Modul 4: Pædagogik og filosofi	40
Modul 5: Didaktik	40
FLERKULTUREL PÆDAGOGIK	41
Modul 1: Modernitet, mobilitet, globalisering	41
Modul 2: Kulturelle fortællinger	42
Modul 3: Børneinstitutioner i et flerkulturelt samfund	42
Modul 4: Ungdomskultur i Danmark	42
Modul 5: Integrationsprocesser på uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarked	43
FRIE SKOLERS TRADITION OG PÆDAGOGIK	43
Modul 1: Grundtvig og Kolds ideverden	44
Modul 2: Fortællekultur- fortælling og det narrative	44
Modul 3: Barnets møde med skolen, skole- og hjemssamarbejde	45
Modul 4: Vejledning i efterskolen – kostskolepædagogikkens særlige muligheder	45
Modul 5: Ledelse og samarbejde i de frie skoler	45
PÆDAGOGISK ARBEJDE	46
Modul 1: Pædagogfaglige teorier og begreber	47
Modul 2: Dannelse, etik og læring	47
Modul 3: Institution og samfund	47
Modul 4: Forandringsprocesser og projektledelse	48
Modul 5: Pædagogik i forhold til udsatte grupper	48
Modul 6: Daglejerpædagogik	49
Modul 7: Daglejerpædagogen som voksenunderviser og vejleder	49
Modul 8: Vejledning og pædagogisk planlægning i forhold til børns sprogudvikling	50
Modul 9: Børns sprogtilegnelse	50
Modul 10: Dokumentation og evaluering af børns sprog og pædagogisk praksis	51
Modul 11: Pædagogkompetencer og læreprocesser	51
Modul 12: Pædagogkompetencer og dansk	52
Modul 13: Pædagogkompetencer og grundlæggende matematik	53
SKOLESTART	54
Modul 1: Det moderne barn og den moderne barndom	54
Modul 2: Børns leg, udvikling og læring	55
Modul 3: Det tværprofessionelle samarbejde	55
Modul 4: Børns sproglige udvikling	55

SOCIALPSYKIATRI	56
Modul 1: Synet på mennesker med psykiske lidelser - kultur, historie, samfund og galskab	56
Modul 2: Relationen mellem pædagogen og mennesker med psykiske lidelser – interventionsformer	57
Modul 3: Integrationsformer	57
Modul 4: Socialpædagogiske arbejdsfelter i relation til mennesker med psykisk lidelse	58
SOCIALPÆDAGOGIK	59
Modul 1: Normalitet og afvigelse i det moderne samfund	59
Modul 2: Socialpædagogik i velfærdssamfundet	60
Modul 3: Handicapområdet	60
Modul 4: Børn, unge og familier med særlige behov	61
Modul 5: Socialt belastede grupper	61
SPECIALPÆDAGOGIK	62
Modul 1: Samfund og specialpædagogik	63
Modul 2: Individ og specialpædagogik	63
Modul 3: Sproglige vanskeligheder	64
Modul 4: Talevanskeligheder	65
Modul 5: Læsevanskeligheder	65
Modul 6: Sociale og psykiske vanskeligheder (AKT)	66
Modul 7: Bevægelsesvanskeligheder (cerebral parese m.v.)	67
Modul 8: Generelle indlæringsvanskeligheder (psykisk udviklingshæmning)	68
Modul 9: Specifikke og gennemgribende udviklingsforstyrrelser	68
Modul 10: Erhvervede hjerneskader	69
Modul 11: Høre vanskeligheder	70
Modul 12: Synsvanskeligheder 1	70
Modul 13: Synsvanskeligheder 2	71
Modul 14: Medfødt døvblindhed	72
Modul 15: Matematikvanskeligheder	73
VOKSENLÆRING	73
Modul 1: Voksenliv og læring	74
Modul 2: Læringsmål og dannelse	75
Modul 3: Uddannelsesinstitutionen	75
Modul 4: Kompetenceudvikling i et organisatorisk perspektiv	76
Modul 5: Voksen didaktik	76
Modul 6: Voksenunderviseren	76
UNGDOMSPÆDAGOGIK	77
Modul 1: Ungdomsliv, socialisering og identitetsudvikling	78
Modul 2: Læreprocesser og kompetenceudvikling i ungdomsuddannelser og ungdomspædagogiske miljøer	78
Modul 3: Uddannelsesplanlægning, ungdomsuddannelse og ungdomsvejledning – behov og initiativer, praksis og udvikling	78
Modul 4: Kompetencegivende ungdomsuddannelser	79
Modul 5: Pædagogisk arbejde med unge, som har særlig brug for pædagogisk støtte – herunder tværsektorielt samarbejde	79
INDHOLDSOMRÅDE: Humanistiske fag, undervisning og læring	80

DANSK.....	80
Modul 1: Dansk sprog og sprogbrug.....	81
Modul 2: Litteratur og litteraturredidaktik.....	81
Modul 3: Børne- og ungdomslitteratur.....	82
Modul 4: Dansk fagdidaktik.....	82
DANSK SOM ANDETSPROG.....	83
Modul 1: Andetsprogstilegnelse.....	83
Modul 2: Tosprogethed og tosproget udvikling.....	84
Modul 3: Andetsprogpædagogik.....	84
Modul 4: Intersprogsanalyse og sproglig evaluering.....	84
Modul 5: Interkulturel pædagogik og kommunikation.....	85
Modul 6: Dansk som andetsprogsvejledning.....	85
FREMMEDSPROG (ENGELSK, FRANSK, TYSK).....	85
Modul 1: Sprogstilegnelse.....	86
Modul 2: Sprogformidling og sprogundervisning.....	86
Modul 3: Sprog, sprogbrug og sproglig opmærksomhed.....	87
Modul 4: Litteratur og litteraturpædagogisk arbejde.....	87
HISTORIE.....	88
Modul 1: Historiefilosofi og historiske metoder.....	89
Modul 2: Historisk formidling.....	89
Modul 3: Kultur og kulturmøder i udviklingsperspektiv.....	90
Modul 4: Individ – samfund - stat – natur – teknologi.....	90
KRISTENDOMSKUNDSKAB / RELIGION.....	90
Modul 1: Religionspædagogik og didaktik.....	91
Modul 2: Religion og kultur i den moderne verden.....	91
Modul 3: Filosofi og etik.....	92
Modul 4: Fortælling, kunst og symboler.....	92
LÆSNING OG SKRIVNING.....	93
Modul 1: Teorier og forskning om læsning og skrivning.....	94
Modul 2: Generel udvikling og sprogudvikling.....	94
Modul 3: Evaluering, testning og vurdering af læsning.....	94
Modul 4: Læsningens og skrivningens didaktik og metodik.....	95
Modul 5: Skriftsprogsvanskeligheder.....	95
SAMFUNDSFAG.....	96
Modul 1: Samfundsfilosofi og samfundsteori.....	97
Modul 2. Samfundsfaglige metoder og formidling af samfundsfag.....	97
Modul 3: Globalisering og europæisk integration.....	97
Modul 4: Demokrati og demokratiforståelse og demokratisk handling.....	98
UNDERVISNING I LÆSNING OG MATEMATIK FOR VOKSNE.....	98
Modul 1: Funktionelle matematikfærdigheder og -forståelser hos voksne.....	100
Modul 2: Matematikvanskeligheder hos voksne.....	100
Modul 3: Afdækning af voksnes behov for læse-, stave- og skriveundervisning; teorier og metoder.....	100
Modul 4: Undervisning i funktionel læsning, stavning og skriftlig fremstilling.....	101
Modul 5: Læse- og skriveundervisning for tosprogede voksne.....	102

Modul 6: Dysleksi og individuel afdækning.....	103
Modul 7: Undervisning og rådgivning af dyslektikere	104
Modul 8: Læsning og skrivning i de grundlæggende erhvervsuddannelser	104
Modul 9: Funktionel læse- og skriveundervisning i de grundlæggende erhvervsuddannelser.....	105
Modul 10: Læsevejlederens rolle og funktion i de grundlæggende erhvervsuddannelser.....	106
Modul 11: Læse- og skrivestøttende teknologi til unge og voksne	106
INDHOLDSOMRÅDE: Naturvidenskabelige fag, undervisning og læring	107
KOST, ERNÆRING OG SUNDHED	107
Modul 1: Sundhed, kostvaner og livskvalitet.....	108
Modul 2: Human ernæring.....	108
Modul 3: Kost, ernæring, sygdom og forebyggelse.....	109
Modul 4: Sundhedsopfattelser, -politik og -undervisning i forhold til kost og ernæring	109
Modul 5: Sundhedspædagogik.....	110
MATEMATIK	110
Modul 1: Matematikkens didaktik	111
Modul 2: Tilfældighed og systematisering	112
Modul 3: Geometriske figurer og strukturer	112
Modul 4: Matematik, læremidler og computere	113
Modul 5: Tal og algebra.....	113
Modul 6: Matematik og elever med særlige behov.....	114
NATURFAGENES DIDAKTIK	115
Modul 1: Naturfag, naturfagsdidaktik og metode.....	116
Modul 2: Eksperimenterende arbejde og formidling i naturfagene	116
Modul 3: Udvikling, evaluering og samarbejde i naturfagene.....	117
Modul 4: Mennesket og naturen, videnskab og teknologi	118
NATURFAG.....	118
Modul 1: Fagdidaktik i naturfagene (fællesmodul for PD i naturfagene).....	118
BIOLOGI.....	119
Modul 2: Økologi med feltbiologi og naturforvaltning	120
Modul 3: Menneskets bygning og funktion	120
Modul 4: Miljøundervisning	121
FYSIK / KEMI.....	121
Modul 2: Energiforsyning lokalt og globalt.....	122
Modul 3: Kemisk produktion.....	122
Modul 4: Stoffets partikelnatur	123
GEOGRAFI	123
Modul 2: Naturgeografi	124
Modul 3: Kulturgeografi	124
Modul 4: Globalisering og kulturmøde.....	125
NATUR / TEKNIK.....	125
Modul 2: Viden, analyse og formidling	126
Modul 3: Det praktisk-eksperimentelle arbejde i natur/teknik	126
Modul 4: Feltarbejde	127
INDHOLDSOMRÅDE: Æstetiske fag, undervisning og læring	127
BILLEDKUNST OG ÆSTETIK	128

Modul 1: Eksperimenterende billedfremstilling - fra form til indhold	128
Modul 2: Eksperimenterende billedfremstilling - fra indhold til form	129
Modul 3: Visuel kommunikation og faglig formidling.....	129
Modul 4: Billedpædagogik, didaktik og dannelse	129
DRAMA	130
Modul 1: Teater og dramaturgi	131
Modul 2: Teaterproduktion	131
Modul 3: Dramapædagogik	132
Modul 4: Drama/ teater og børne-ungdomskultur	132
IDRÆT	132
Modul 1: Motorisk udvikling og kropslig læring.....	133
Modul 2: Sundhed - krop og bevægelse.....	134
Modul 3: Idrætsdidaktik og kropsfilosofi	134
Modul 4: Idræt og målgrupper - med fokus på praksis.....	135
Modul 5: Krop, bevægelse og kommunikation.....	135
Modul 6: Friluftsliv og udemotion.....	135
MATERIEL KULTUR	136
Modul 1: Eksperimenterende fremstillingsformer	137
Modul 2: Design og produktkultur.....	137
Modul 3: Læreprocesser i æstetisk praktisk virksomhed.....	137
Modul 4: Materiel kulturanalyse.....	138
MUSIK	138
Modul 1: Musikpædagogik	139
Modul 2: Musikforståelse	139
Modul 3: Musikalske færdigheder	140
Modul 4: Musikalsk skaben	140
Kapitel 9. Undervisnings- og arbejdsformer.....	141
Kapitel 10. Prøver og bedømmelse	141
Kapitel 11. Merit	143
Kapitel 12. Dispensation	143
Kapitel 13. Overgangsordninger	143

Kapitel 1. Indledning

Den pædagogiske diplomuddannelse er en del af det kompetencegivende videreuddannelsessystem for voksne. Rammeloven for bekendtgørelsen om de pædagogiske diplomuddannelser er bekendtgørelse af lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne nr. 1051 af 29. august 31. maj 2007.

Studieordningen for de pædagogiske diplomuddannelser er udarbejdet i henhold til bekendtgørelse om de pædagogiske diplomuddannelser nr. 47 af 28. januar 2002. Den er gældende for alle institutioner, der udbyder diplomuddannelser godkendt af Undervisningsministeriet.

Ændringer i studieordningen kan kun foretages i et samarbejde mellem de udbydende institutioner. Dette samarbejde formidles gennem beslutninger truffet i Professionshøjskolernes rektorforsamling.

Kapitel 2. Uddannelsen og uddannelsesretningerne

Den pædagogiske diplomuddannelse er kompetencegivende. Den er en erhvervsrettet, erfaringsbaseret og forskningstilknyttet videreuddannelse for voksne med primært en mellemlang videregående uddannelse og erhvervserfaring.

Den pædagogiske diplomuddannelse består af uddannelsesretninger med tilhørende faglige moduler og en række fælles faglige moduler, hvorfra der kan kombineres. Den pædagogiske diplomuddannelse indenfor en uddannelsesretning udgør ligesom det enkelte diplommodul et selvstændigt afrundet uddannelsesforløb, der bygger på nationale og internationale forskningsresultater.

Formålet med uddannelsen er at forbedre voksnes erhvervskompetence, personlige og faglige kompetence til at varetage pædagogiske funktioner i såvel private virksomheder som offentlige institutioner. Uddannelsen gennemføres på et niveau, der svarer til et (professions)bachelorniveau og giver forudsætninger for videreuddannelse.

Den er en videregående erhvervsrettet deltidsuddannelse, der udbydes som åben uddannelse efter bekendtgørelse af lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v. nr. 956 af 28. november 2003.

Kapitel 3. Uddannelsens opbygning og omfang

Den pædagogiske diplomuddannelse er en fleksibel tilrettelagt uddannelse, der er opdelt i fagligt afgrænsede moduler. For at opnå en pædagogisk diplomuddannelse skal den studerende bestå mindst seks moduler, herunder det obligatoriske modul ”Videnskabsteori og pædagogik”. Uddannelsen afsluttes med modulet ”Afgangsprojektet”, hvor den studerende skal dokumentere at have opnået niveauet for uddannelsen.

Uddannelsen tilbydes som deltidsundervisning eller som heltidsundervisning efter lov om åben uddannelse.

Den pædagogiske diplomuddannelse er normeret til 1 studenterårsværk, det vil sige en heltidsstuderendes arbejde i 1 år svarende til 60 ECTS points (European Credit Transfer System). Som heltidsuddannelse består den af ét semester med 27 ECTS-points og sidste semester med 33 ECTS-points.

Det obligatoriske modul ”Videnskabsteori og pædagogik” (jf. kapitel 6) er fælles for alle pædagogiske diplomuddannelsesretninger. Det har et omfang på 9 ECTS point svarende til seks studieuger på heltid.

Afgangsprojektet er et modul, der er ensartet beskrevet for alle uddannelserne (jf. kapitel 7). Den studerendes valg af emne og / eller problemstilling godkendes af den enkelte udbyderinstitution. Det har et omfang på 15 ECTS point svarende til 10 studieuger på heltid.

Derudover består den pædagogiske diplomuddannelse for den enkelte studerende af fire faglige moduler, hver svarende til 9 ECTS points. For at opnå diplom i én uddannelsesretning skal mindst to af de faglige moduler og afgangsprøvet indeholdes i uddannelsesretningens moduler og formål. De to resterende faglige moduler kan vælges fra andre pædagogiske uddannelsesretninger og / eller fra rækken af de fælles faglige moduler. Vælges der moduler fra fire forskellige uddannelsesretninger og fælles faglige moduler, udstedes diplombevis uden retningsangivelse. De faglige moduler er beskrevet under den enkelte uddannelsesretning og under fælles faglige moduler (jf. kapitel 8).

Kombination med andre diplomuddannelser

Moduler fra den pædagogiske diplomuddannelse kan kombineres med moduler fra diplomuddannelser med egen bekendtgørelse, til en fleksibel diplomuddannelse. Dette forudsætter at den studerende modtager rådgivning og vejledning fra den udbyderinstitution, hvor den studerende aflægger sin afsluttende opgave. Den personlige uddannelsesplan fastsættes af institutionen og udarbejdes sammen med og efter vejledning af ansøgeren. Jf. Bekendtgørelse om fleksible forløb inden for videregående uddannelse for voksne nr. 1206 af 15. 12. 2000.

Enkeltstående moduler

Hvert modul er en afgrænset faglig enhed, der kan søges og studeres selvstændigt som kompetencegivende efteruddannelse.

Kapitel 4. Uddannelsens varighed og betegnelse

Uddannelsen vil normalt være tilrettelagt som deltidsuddannelse. Den studerende skal afslutte afgangsprøvet senest 6 år efter påbegyndelsen af uddannelsen.

Gennemførelse af den pædagogiske diplomuddannelse giver dimittenden ret til at anvende titlen ”PD” efter sit navn som betegnelse for uddannelsen. Den engelske betegnelse er: Diploma of Education.

Kapitel 5. Adgangsforudsætninger

Adgangen til uddannelsen er betinget af en gennemført uddannelse på niveau med en mellemlang videregående uddannelse som lærer, pædagog, tilsvarende (professions)bacheloruddannelse eller anden relevant uddannelse mindst på niveau med en kort videregående uddannelse eller en videregående voksenuddannelse gennemført som et reguleret forløb. Desuden skal den studerende, der optages på uddannelsen, have mindst 2 års relevant erhvervs erfaring efter gennemførelse af én af disse uddannelser.

Ansøgere med andre forudsætninger kan på baggrund af udbyderinstitutionens rådgivning og vejledning samt konkret vurdering af uddannelse og jobberfaring (realkompetencevurdering) skønnes at have de uddannelsesmæssige forudsætninger, der kan sidestilles hermed, herunder ansøgere, der har gennemført en relevant videregående voksenuddannelse som fleksibelt forløb.

Nogle af de faglige moduler kan forudsætte bestemte faglige forudsætninger. Det er den enkelte udbyder af de pågældende moduler, der vejleder den studerende med henblik på den studerendes vurdering af sine forudsætninger for at gennemføre det pågældende modul.

Kapitel 6. Det obligatoriske modul: Videnskabsteori og pædagogik

Det obligatoriske modul: Videnskabsteori og pædagogik, er konstituerende for uddannelsens identitet og kompetenceprofil.

Dette modul vil ofte være det indledende modul for den studerende, der ønsker at gennemføre den pædagogiske diplomuddannelse, idet de øvrige moduler bygger på dette moduls indhold. Den studerende kan også vælge at gennemføre modulet parallelt med eller efter andre af uddannelsens moduler.

Læringsudbytte

Den studerende skal have faglige og personlige kompetencer til refleksion over pædagogisk teori og praksis .

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- indsigt i professionsrelevant videnskabsteori,
- forståelse for betydningen af sociale og samfundsmæssige vilkår for udviklingen af pædagogisk praksis og pædagogisk relevant viden,
- refleksion over sammenhænge og brudflader mellem pædagogisk teori og praksis,
- refleksion over forskning og undersøgelsesmetoder og deres videnskabsteoretiske implikationer.

Færdigheder

- beskrivelse, evaluering og refleksion over løsning af pædagogiske opgaver,
- anvendelse af analytiske og kritiske tilgange til pædagogisk forskning, samt faglig og professionel viden,

- analyse af bagvedliggende antagelser og begrundelser for pædagogisk teori og praksis,
- analyse og vurdering af pædagogisk virksomhed i spændingsfeltet mellem dannelses- og kompetenceforestillinger, samfundsændringer og magtudøvelse,
- analyse og vurdering af etiske problemstillinger i relation til de pædagogiske professioner.

Kompetencer

- selvstændig deltagelse i afklarende kommunikation om almene pædagogiske vilkår, pædagogisk teori og konkret pædagogisk praksis,
- udvikling af eftertænkning i forhold til udvikling og implementering af ny pædagogisk viden og nye pædagogiske metoder,
- udvikling af generelle studiekompetencer.

Indhold

Pædagogikkens opgaver og betingelser under skiftende vilkår i det moderne samfund.

Sammenhænge mellem fag, profession, professionalisering og vidensformer.

Forestillinger om viden og videnskab og deres betydning for grundlæggende synspunkter på forholdet mellem udvikling, socialisering, læring og undervisning.

Videnskabsteoretiske og fagpolitiske antagelser bag forskelle i fagforståelser og kundskabsbegreber.

Pædagogisk teori, praksis og metode i videnskabsteoretisk belysning.

Kvantitative og kvalitative undersøgelsesmetoder, deres videnskabsteoretiske implikationer og deres betydning for pædagogisk praksis.

Sammenhænge mellem professionel viden, magt og etik.

Bedømmelse

Institutionen vælger mellem enten

En mundtlig prøve på grundlag af et skriftligt oplæg, som kan udarbejdes i gruppe.

Der gives karakter efter 7-trin-skalaen ved intern bedømmelse.

Eller:

En bedømmelse af en individuel skriftlig opgave.

Der gives karakter efter 7-trin-skalaen ved intern bedømmelse.

Kapitel 7. Det obligatoriske modul: Afgangsprojektet

Afgangsprojektet afslutter uddannelsen

Afgangsprojektet udgør det afsluttende modul i den pædagogiske diplomuddannelse. Den studerende formulerer et emne eller en problemstilling med tilknytning til det obligatoriske modul og de fire faglige moduler, som den studerende har gennemført og bestået. Den udbydende institution skal godkende emnet som grundlag for afgangsprøvet og afgøre hvilken pædagogiske diplomuddannelsesretning den studerende ved gennemførelsen af afgangsprøvet får diplombevis for. For at opnå diplom i én uddannelsesretning skal mindst to af de faglige moduler og afgangsprøvet indeholdes i uddannelsesretningens moduler og formål. De to resterende faglige moduler kan vælges fra andre pædagogiske uddannelsesretninger og / eller fra rækken af de fælles faglige moduler. Vælges

der moduler fra fire forskellige uddannelsesretninger og fælles faglige moduler, udstedes diplombevis uden retningsangivelse.

Afgangsprojektet bedømmes ud fra en afgrænset del af uddannelsesretningens læringsudbytte

Afgangsprojektet er den studerendes afsluttende projekt hvor en begrundet central afgrænsning af uddannelsesretningens læringsudbytte dokumenteres ved en afsluttende prøve. Projektet binder uddannelsens hovedelementer sammen med udgangspunkt i den valgte afgrænsning indenfor uddannelsesretningens kundskabsområde og beskrevne læringsudbytte.

Med udgangspunkt i den godkendte afgrænsning og problemformulering indenfor uddannelsesretningens kundskabsområde, skal den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering få;

Viden

- demonstrere indsigt i og forståelse af professionsrelevante teorier, metoder og forskning ved at kombinere praksisviden, forskningsviden og udviklingsviden,
- reflektere over, diskutere og vurdere professionsrelevante udviklings- og handlingsmuligheder, der kan udledes af det valgte teorigrundlag ,
- identificere, formulere og differentiere relevante praksisnære problemstillinger.

Færdigheder

- mestre formidling af komplekse problemstillinger, skriftligt såvel som mundtligt,
- anvende relevante metoder til undersøgelse, beskrivelse og analyse af disse,
- udvælge, analysere, diskutere og vurdere de udvalgte teoriers, strategiers og metoders konsistens og relevans i relation til belysning af den valgte problemstilling,
- anlægge et helhedsperspektiv på relevansen af modulernes indhold i relation til behandling af de valgte problemstillinger.

Kompetencer

- håndtere teorier og metoder med henblik på udvikling af pædagogisk praksis i forhold til at generere udviklingsviden i forhold til konkrete professionsorienterede problemstillinger,
- demonstrere udvikling af egne professionelle praksisnære kompetencer.

Emne og problemformulering

Der arbejdes med et selvvalgt emne og problemformulering, der skal godkendes af uddannelsesinstitutionen. Emnet skal såvel med hensyn til kundskabsområder som til metoder og teorier knytte sig til den studerendes afsluttede fem moduler, med hovedvægten lagt på de faglige moduler, som den studerende erhverver sit diplom i. Hvor der er tale om pædagogisk diplom uden retningsangivelse knytter emnet sig desuden til det hovedemne, som kan være formuleret i en personlig uddannelsesplan. Afgangsprojektet kan tage udgangspunkt i egen praksis, egne undersøgelser, analyser af relevante forskningsresultater og formidling af egne fagligt begrundede opfattelser med henblik på at udvikle praksis. Afgangsprojektet rummer på denne måde en syntese af praksisviden, forskningsviden og udviklingsviden.

Arbejdsmetoder

Den studerende arbejder selvstændigt eller i gruppe med afgangsprojektet. Der ydes vejledning og undervisning i tilknytning til projektarbejdet. Omfanget fastlægges af uddannelsesinstitutionen.

Bedømmelse

Den studerende udarbejder en skriftlig opgave på max 25 sider, som gøres til genstand for en individuel mundtlig prøve. Der gives en karakter efter 7-trins-skalaen ved ekstern censur.

Kapitel 8. De enkelte uddannelsesretninger med tilhørende faglige moduler

Den pædagogiske diplomuddannelse omfatter en række uddannelsesretninger med tilhørende faglige moduler og en række fælles faglige moduler, hvorfra der kan kombineres.

FÆLLES FAGLIGE MODULER

En række faglige moduler er formuleret således at de generelt passer ind i alle uddannelsesretninger:

- Modul a: Pædagogisk udviklingsarbejde
- Modul b: Skriftlig fremstilling og formidling
- Modul c: Evaluering i organisationer
- Modul d: Fagdidaktik og evaluering
- Modul e: Konflikt håndtering som kulturkompetence
- Modul f: Konfliktløsning
- Modul g: Fagdidaktik og klasseledelse
- Modul f: Kommunikation

Modul a: Pædagogisk udviklingsarbejde

Målet er, at den studerende udvikler kompetencer, der gør det muligt for den studerende aktivt at indgå i alle faser i pædagogisk udviklingsarbejde.

Læringsmål

Det er målet, at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- har indsigt i forskellige faser, arbejdsprocesser og handlemuligheder i pædagogisk udviklingsarbejde,
- har kendskab til brugen af dokumentation og formidling i forbindelse med udviklingsarbejde
- har kendskab til forskellige tilgange til evaluering,

Færdigheder

- kan analysere og vurdere samspillet imellem de enkelte elementer i konkrete pædagogiske udviklingsarbejder,

- kan observere og beskrive praksis med henblik på analyse og problematisering af mål og interesser i udviklingsarbejde,

Kompetencer

- kan påtage sig ansvar for pædagogisk udviklingsarbejde som en målrettet og systematisk proces med henblik på at udvikle og forandre praksisformer i pædagogisk arbejde,
- kan påtage sig ansvar for gennemførelse af empiriske undersøgelser og udviklingsarbejder, knyttet til egen praksis,
- kan indgå i samarbejde om alle faser i pædagogisk udviklingsarbejde.

Indhold

Analyse og vurdering af behov for ændringer og udviklinger i uddannelse, undervisning, pædagogisk arbejde og læring.

Pædagogisk udviklingsarbejde som en målrettet og systematisk proces med at udvikle og forandre praksisformer i arbejdet med pædagogiske opgaver.

Formulering af mål, udformning og gennemførelse af handleplaner samt udarbejdelse og gennemførelse af løbende og afsluttende evaluering.

Dokumentation, formidling og udbredelse af erfaringer.

Pædagogisk udviklingsarbejde som led i skole- og institutionsudvikling.

Praktisk arbejde med beskrivelse og vurdering af pædagogisk udviklingsarbejde.

Analyse af dynamikker og problematikker i forbindelse med udviklingsarbejders konkrete forankring.

Kendskab til forskellige tilgange til evaluering samt konkret anvendelse af evalueringsmetoder i forhold til egne praksis.

Samarbejde med personer inden for og uden for eget fagområde.

Observeret og beskrevet praksis analyseres og problematiseres i forhold til mål og interesser i udviklingsarbejdet, samt i forhold til begreber, synspunkter, metoder m.v. fra de teoretiske studier i litteratur om pædagogisk udviklingsarbejde.

Modul b: Skriftlig fremstilling og formidling

Målet er at den studerende tilegner sig kompetencer og kvalifikationer i skriftlig fremstilling og formidling.

Læringsmål

Det er målet, at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- har viden om kommunikationsteori og retorik i forbindelse med skriftlig kommunikation
- har indsigt i skriveprocesser og skrivepædagogiske værktøjer,

Færdigheder

- mestrer skriftlig fremstilling og formidling i forskellige genrer,

Kompetencer

- kan håndtere komplekse kommunikationsopgaver i skriftlig form,
- kan analysere og producere skriftlig argumentation .

Indhold

Den studerende beskæftiger sig med målrettet kommunikation i praksis, blandt andet om hvordan en tekst tilrettelægges, så budskabet når modtageren i en hensigtsmæssig form.

Modulet giver den studerende mulighed for at tilegne sig teoretisk viden og giver praktisk færdighed i skriftlig fremstilling og formidling.

Den teoretiske del består af forskellige discipliner inden for kommunikationsteori eksempelvis skriveprocessteori, genrelære, argumentationsteori, sprogrigtighed og layout.

Praktisk skrivefærdighed øves gennem faglig formidling i forskellige kommunikationssituationer.

Modul c: Evaluering i organisationer

Offentlige og private institutioner og organisationer gennemfører evalueringer, som en del af kvalitetsudvikling og kvalitetssikring af egen virksomhed og ydelser. Medarbejdere indgår i og varetager evaluering i alle former og på flere niveauer i organisationer med pædagogisk virksomhed. Der udvikles evalueringskulturer i pædagogisk arbejde med krav om dokumentation af pædagogisk arbejde i institutioner, i uddannelsessystemet og i det private erhvervsliv.

Evaluering kan karakteriseres, som et udviklingsredskab og som et redskab til at kunne dokumentere og legitimere en given aktivitet. Evalueringer anvendes både internt i organisationer og rettet mod omverdenen.

Målgruppen er nuværende og kommende medarbejdere og ledere med særlig interesse for og ansvar for evaluering i organisationer. Lærere og ledere i alle skoleformer, pædagoger i alle institutionstyper samt personaler og ledere i offentlige og private virksomheder.

Læringsmål

Det er målet, at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- har viden om og indsigt i evaluering i organisationer med henblik på at udvikle kompetencer til at kunne varetage og deltage i evalueringsarbejde.

Færdigheder

- kan beskrive, formulere og formidle professionsorienterede problemstillinger og handlemuligheder inden for evaluering i organisationer på individ-, organisations- og systemniveau,
- kan analysere og vurdere problemstillinger indenfor evaluering og evalueringspraksis i organisationer.

Kompetencer

- kan dokumentere evalueringspraksis,
- kan træffe og begrunde beslutninger om evaluering i organisationer.

Indhold

Evalueringsteoretiske paradigmer,
International og national forskning og evalueringstraditioner,
Evalueringsskulturer,
Evalueringssmodeller,
Systemevalueringens betydning for didaktiske overvejelser og rammesætningen af pædagogisk arbejde,
Aktørernes betydning i evalueringssprocesser.

Modul d: Fagdidaktik og evaluering

I uddannelsessystemet anvendes viden om og kompetencer til at gennemføre evaluering af undervisning og læring, og evaluering indgår som en integreret del af den pædagogiske praksis. Interessen for elevpræstationsmålinger alene er flyttet til udvikling af undervisning og læring med anvendelse af evaluering.

Fagene har deres særlige almindidaktiske og fagdidaktiske traditioner, der fordrer viden om, indsigt i og udvikling af muligheder for evalueringsshandling i undervisningen.

Modulet henvender sig til studerende, der ønsker at udbygge egne kompetencer til at indgå i og varetage evalueringssopgaver i alle former for pædagogisk virksomhed. Målgruppen er specielt lærere fra alle skoleformer og pædagoger i alle institutionstyper.

Læringsmål

Det er målet, at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- kan træffe og begrunde beslutninger vedrørende evaluering på grundlag af en reflekteret viden, om faglig evaluering, evalueringssformer, evalueringssparadigmer samt fagdidaktik,

Færdigheder

- kan anvende forskellige evalueringssmetoder i fagområderne og fagene,
- kan analysere, vurdere og dokumentere evalueringens forskellige praksisformer,
- kan anvende forsknings- og udviklingsarbejder til at udvikle egen evalueringsspraksis.

Kompetencer

- kan samarbejde om evalueringsspraksis inden for fag og fagområder,
- kan indgå i udviklingsarbejde til udvikling af evaluering og evalueringsskultur,
- kan træffe og begrunde beslutninger om evaluering i indenfor fag og fagområder.

Indhold

Evalueringsteori og evalueringssforskning i det givne fag.

Evaluering i og af faglig undervisning, herunder forholdet mellem læreprocesser, undervisning og evaluering.

Anvendelse af evaluering af fag og fagområder i praksis.

Fagdidaktik og evaluering.

Undervisningsdifferentiering .

Modul e: Konfliktåndtering som kulturkompetence

Formålet er at den studerende tilegner sig viden om, færdigheder og kompetencer i konfliktåndtering i arbejdet i kulturelle kontekster.

Læringsmål

Det er målet, at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- har viden om
  - konflikters opståen og udvikling, i sammenhæng med menneske- og samfundssyn
  - forskellige kommunikations- og samarbejdsformer og disses sammenhæng med konstruktiv konfliktåndtering ,
- har viden om og forståelse for konflikter og konfliktåndtering,
- kan reflektere over egne reaktioner i konfliktsituationer og for personligt feedback,
- har indsigt i, hvordan disse kan anvendes i udviklingen af grupper og organisationers konfliktkultur og psykiske arbejdsmiljø.

Færdigheder

- har bevidsthed om dialogen som middel i forandringsprocesser og konfliktsituationer, byggende på respekt og anerkendelse,
- gennem arbejdet med konfliktforståelse og konfliktløsning opnår færdigheder til at støtte og vejlede mennesker i konflikt,
- har kompetencer og redskaber til at analysere og agere i konflikter generelt og i professionssammenhæng,
- har færdigheder
  - til at bidrage til udvikling af en konstruktiv konfliktkultur i sin faglige og professionelle sammenhæng ,
  - i konkret konfliktåndtering, herunder konfliktmægling / mediation,
  - til at inddrage etiske, interessebæssige og magtrelaterede perspektivet og i forståelse, heraf agere som hjælpende tredjepart i en konflikt,

Kompetencer

- kan afprøve, vurdere og reflektere over forskellige metoder til konfliktåndtering i praksis,
- kan dokumentere egne personlige læreprocesser i forhold til konfliktforståelse og konfliktåndtering.

Indhold

Konfliktforståelse og konfliktåndtering - værdier, menneskesyn og samfundsofattelse,
Konfliktmønstre, konfliktkultur og psykisk arbejdsmiljø ,
Konfliktanalyse - metoder og redskaber,
Social kompetence og konfliktåndtering,

Kommunikation, der fremmer konflikters udviklingsaspekt,
Metoder til samarbejde, der understøtter konstruktiv konflikthåndtering,
Udvikling af konfliktkulturen i professionssammenhæng på individ-, gruppe- og
Organisationsplan,
Gruppeprocesser i konfliktperspektiv ,
Ethiske aspekter i arbejdet med konflikthåndtering.

Modul f: Konfliktløsning

Formålet er at den studerende skal afprøve, vurdere og reflektere over forskellige metoder til konfliktløsning i praksis ,

Læringsmål

Det er målet, at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- har viden om og forståelse for konflikter og konflikthåndtering,
- kan reflektere over egne reaktioner i konfliktsituationer og for personligt feedback,
- har øget bevidsthed om dialogen som middel i forandringsprocesser og konfliktsituationer, byggende på respekt og anerkendelse,
- kan dokumentere arbejdet med egne personlige læreprocesser i forhold til konfliktforståelse og konflikthåndtering,

Færdigheder

- har færdigheder
  - til at bidrage til udvikling af en konstruktiv konfliktkultur i sin faglige og professionelle sammenhæng,
  - i konkret konflikthåndtering, herunder konfliktmægling / mediation ,
  - til at inddrage etiske, interessebaserede og magtrelaterede perspektivet og i forståelse, heraf agere som hjælpende tredjepart i en konflikt,
- kan sætte forskellige metoder til konfliktløsning i relation til grundlæggende værdier, menneske - og samfundsoptagelser samt de deraf følgende forståelser og holdninger til konflikter,
- gennem arbejdet med konfliktforståelse og konfliktløsning har færdigheder til at støtte og vejlede mennesker i konflikt.

Kompetencer

- har kompetencer til konfliktløsning i forskellige sammenhænge, herunder mægling / mediation
- kan forholde sig nuanceret og kritisk reflekterende til forskellige konfliktløsningsmetoder samt udvikle metoderne i forhold til egen praksis.

Indhold

Menneske- og samfundssyn i mødet med konflikter.

Konfliktforståelse, konfliktanalyse og konflikters dynamik.

Kortlægning af forskellige parter roller i en konflikt - herunder rollen som involveret eller som tredjepart.

Kommunikation: Konflikters sprog - verbalt og nonverbalt.

Aktiv lytning og værdsættende dialog .

Konfliktløsningsmetoder - herunder mægling / mediation mellem få parter, i grupper, mellem grupper og i konflikter man selv er en del af.

Genoprettende processer, såvel mellem få som mellem mange mennesker,

Etiske forholdemåder og dilemmaer i forskellige metoder til konfliktløsning.

Modul g. Fagdidaktik og klasseledelse

Læringsmål

Det er målet, at den studerende gennem integration af praksiserfaring og teoretisk indsigt i klasseledelse, både alment og i et fagdidaktisk perspektiv får

Viden

- har viden om de faktorer, der ud fra forskellige perspektiver konstituerer undervisningen:
  - Roller og positioneringer
  - Skriftlige og mundtlige kommunikationsformer
  - Fysiske rammer og læremidler
  - Organisationsformer inden for og omkring klassen
- har kendskab til forskellige principper for klasseledelse og erfaringer med deres implementering
- har indsigt i samspillet mellem roller, positioneringer, kommunikationsformer, fysiske rammer, læremidler og organisationsformer inden for og omkring klassen

Færdigheder

- mestrer undervisningstilrettelæggelse, der tager hensyn til forskellige principper for klasseledelse og viden om faktorer, der konstituerer undervisningen
- kan etablere og begrunde anvendelse af kommunikationsformer i klasserummet, som understøtter opstillede undervisningsmål,

Kompetencer

- kan afprøve og vurdere konkret praksis i relation til klasseledelse og indgå i hensigtsmæssige kommunikationsformer på et fagdidaktisk grundlag
- kan udvikle en pædagogisk praksis præget af klar strukturering, indholdsmæssig klarhed og tydelig klasseledelse
- kan indgå i samarbejde og sparring med kolleger om fagdidaktik og klasseledelse

Indhold

Klasserummet forstået som rummet for undervisning både set fra en social og relationel såvel som en kulturel og kommunikativ synsvinkel.

Skriftlige og mundtlige kommunikationsformer i klasserummet, deres potentialer og begrænsninger i forhold til opfyldelse af undervisningsmål.

Et fagdidaktikbegreb der vægter samspillet mellem kommunikationsformer, roller (lærer- og elevroller) og positioneringer i klasserummet.

Principper for klasseledelse, både alment og i et fagdidaktisk perspektiv.

Struktur og tydelighed i klasserummet.

Brug af klasserummets fysiske rammer.

Modul f. Kommunikation

Mange professionsansatte oplever, at der stilles store krav til kommunikationen i samspillet med borgere og brugere, samarbejdspartnere og kolleger, samt studerende, elever og børn i deres daglige praksis.

Modulet henvender sig til studerende der ønsker at reflektere over kommunikative problemstillinger i praksis samt at reflektere over og forbedre egne kommunikative strategier og handlemuligheder.

Læringsmål

Det er målet, at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- får viden om kommunikationsteorier og metoder
- har indsigt i og forståelse af forskellige kommunikative strategier og handlemuligheder
- kan reflektere over kontekstens og relationens betydning for kommunikation.

Færdigheder

- kan anvende forskellige kommunikationsredskaber, herunder eksempelvis dialog, aktiv lytning og kropssprog
- kan anvende teori og metode i relation til kommunikative problemstillinger i egen praksis
- kan begrunde og udvælge relevante kommunikative strategier og handlemuligheder i egen praksis i relation til udvalgte målgrupper.
- kan forholde sig kritisk reflekterende til egne kommunikative strategier
- kan vurdere kontekstens og relationers betydning for kommunikationen

Kompetencer

- kan deltage selvstændigt i udvikling af egen professions kommunikative praksis
- kan udvikle kommunikation og samarbejdsrelationer i og uden for eget fagområde

Indhold

Kommunikationsteorier. Mundtlige, skriftlig og kropslig positionering. Kommunikation i samarbejdsrelationer. Kommunikationsanalyser. Kommunikation som kontekst-, situations- og relationsafhængig. Planlægning og evaluering af egen professionelle kommunikation. Kulturelle aspekters betydning for kommunikation.

UDDANNELSESRETNINGERNES 5 INDHOLDSOMRÅDER

Uddannelsesretningerne med tilhørende faglige moduler er indholdsmæssigt placeret i 5 områder:

1. **Kommunikation, ledelse og organisation,**
2. **Pædagogik, didaktik og social inklusion,**
3. **Humanistiske fag, undervisning og læring,**
4. **Naturvidenskabelige fag, undervisning og læring,**
5. **Æstetiske fag, undervisning og læring.**

INDHOLDSOMRÅDE: KOMMUNIKATION, LEDELSE OG ORGANISATION

Indholdsområdet består af følgende pædagogiske uddannelsesretninger:

MEDIER OG KOMMUNIKATION

PROJEKTLEDELSE OG ORGANISATIONSUDVIKLING

PSYKOLOGI

VEJLEDNING OG SUPERVISION

Pædagogisk diplomuddannelse MEDIER OG KOMMUNIKATION

Læringsudbytte

Den studerende skal opnå professionsrettede kompetencer, som sigter på at varetage pædagogiske opgaver med medier og it og tilegne sig pædagogiske forudsætninger for at kunne varetage læreprocesser om og med medier og it. Den studerende skal have viden og kompetencer inden for mediernes kulturelle og samfundsmæssige betydning på de pædagogiske praksisfelter.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om mediers betydning for børns, unges og voksnes socialiserings- og læreprocesser,
- forståelse af børns unges og voksnes mediedannelse,
- indsigt i mediedidaktiske læringsformer,

Færdigheder

- anvendelse af metoder og redskaber til lyd- og videoproduktion samt multimedieproduktion,
- evne til projektanalyse inden for medier, informationsteknologi og kommunikationsprocesser,
- anvendelse af evalueringsmetodik inden for medier, informationsteknologi og kommunikationsprocesser,

Kompetencer

- selvstændig deltagelse i udviklingsarbejder inden for medier, informationsteknologi og kommunikationsprocesser,

- håndtere institutionsudvikling med medieintegration,

Moduler

Modul 1: Mediekultur

Modul 2: Mediepædagogik

Modul 3: Tekst, lyd og billede- medieproduktion og analyse

Modul 4: Multimedier - produktion og analyse

Modul 5: Læring og læringsressourcer

Modul 6: Vejledning med medier og it

Modul 7: Informationskompetence

Modul 8: Fortællinger og genrer

Modul 1: Mediekultur

Læringsmål

Den studerende

- har viden om mediers samfundsmæssige, kulturelle og pædagogiske betydning
- har viden om hvorledes mediebrug indgår i hverdagslivet og i en mediepædagogisk praksis, herunder viden om mønstre i mediebrug og medievaner
- har viden om mediers betydning i et dannelses-, kompetence- og læringsperspektiv, herunder færdigheder i anvendelse af mediebaserede læremidler og digitale læringsplatforme
- kan anvende mediepædagogiske og mediedidaktiske metoder

Indhold

Viden om sammenhængen mellem hverdagsliv og mediebrug belyst i et samfundsmæssigt, kulturelt og mediepædagogisk perspektiv.

Viden om mediers betydning for identitetsdannelse, som socialiseringsfaktor og for kulturel betydningsdannelse.

Viden om kvantitative og kvalitative undersøgelser af børns, unges og voksnes mediebrug og medievaner.

Indsigt i medieudtryk og mediegenrer med vægt på deres betydning for børns, unges og voksnes dannelsesproces, oplevelse og forståelse, herunder indsigt i sammenhængen mellem medieindhold og mediereception.

Viden om et mediepædagogisk begrebsapparat og indsigt i mediedidaktiske tilgange, herunder muligheder og rammer for mediebaseret undervisning.

Indsigt i anvendelse af mediebaserede læremidler og digitale læringsplatforme ud fra forskellige funktionelle perspektiver.

Modul 2: Mediepædagogik

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i dannesspørgsmål forbundet med mediebrug og mediepædagogisk arbejde,

- har viden om metodisk progression og samspil mellem analyse og produktion i mediepædagogisk arbejde,
- kan anvende varierede mediepædagogiske metoder,
- kan analysere og fremstille læremidler,
- kan analysere og vurdere teorier om kommunikation i tilknytning til det mediepædagogiske praksisfelt.

Indhold

Teori om mål og metoder i mediepædagogisk arbejde, herunder teori om personlig og mediebaseret kommunikation, samt receptionsteori og teorier om æstetik og dannelse.

Muligheder og rammer for mediebaseret undervisning, herunder dels lyd- og billedmedier som film, tv, video og lyd/dias, dels tekstbaserede medier som aviser m.v., samt interaktive medier som multimedier og internetbaserede former for informationsteknologi.

Didaktiske tilgange, herunder analyse, fremstilling eller valg af læremidler, samt overvejelser vedrørende planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisning om og med medier.

Receptionsformer og dannelse, herunder etiske perspektiver knyttet til mediernes indholdsaspekter som kilde til betydningsdannelse og omverdensorientering.

Medier og it ud fra forskellige funktionelle perspektiver - som kommunikativ ramme om formidling og læreprocesser, som ramme om samarbejde og læringsmiljøer, og som forum for udvikling af personlige og sociale kompetencer, blandt andet kritisk tilgang til og forståelse af medierne, anvendelse af medier som egen udtryksform

Modul 3: Tekst, lyd-, billede- medieproduktion og analyse

Læringsmål

den studerende

- har viden om mediepædagogiske metoder
- kan analysere, vurdere og vejlede mediearbejde, såvel professionelle produktioner som elevproduktioner
- har indsigt i medieproduktionens fagligheder: f.eks. produktionsplanlægning, idégenerering, manuskriptskrivning, instruktion, produktion design, kamera/lys/lyd og klipning
- har indsigt i professionel filmproduktion gennem egenproduktion med vejledning af professionelle mediefolk

Indhold

Viden om mediepædagogiske metoder i relation til små og store produktioner

Færdigheder til at håndtere og påtage sig ansvaret for medieproduktionens fagligheder i læreprocesser.

Kompetencer til at indgå i samarbejde i læreprocesser med medier

Planlægge og gennemføre analyser og empiriske undersøgelser om medieproduktion i læreprocesser med henblik på udvikling af en brugbar filmpædagogik.

Indsigt i at udvikle produktioner i samarbejde med professionelle mediefolk.

I processen udvikler den studerende både sine analytiske og sine kommunikative færdigheder, såvel som evnen til at planlægge og gennemføre medieprojekter i samarbejde med andre.

I forløbet udarbejder de studerende eksemplariske produktioner under vejledning af professionelle mediefolk. Disse produktioner indgår som en væsentlig del af både læreproces og afsluttende vurdering.

Modul 4: Multimedier - produktion og analyse

Læringsmål

den studerende

- har kendskab til forskellige multimediale udtryksmuligheder til formidling af informationer under anvendelse af forskellige genrer,
- kan anvende it-værktøjer i forbindelse med praktisk arbejde med multimedieproduktion,
- kan planlægge, designe, udvikle og konstruere multimedieproduktioner ud fra æstetiske formidlingsmæssige, tekniske og pædagogiske synsvinkler,
- kan anvende og vurdere teorier, metoder og teknologier i forbindelse med udvikling af multimedieproduktioner herunder elementær kommunikationsteori,
- kan analysere og vurdere multimedieproduktioner og deres anvendelsesmuligheder ud fra såvel et æstetisk, formidlingsmæssigt, teknisk og pædagogisk perspektiv,
- kan vurdere og begrunde inddragelse af interaktive læremidler i en pædagogisk sammenhæng,
- kan anvende, vurdere og begrunde inddragelse af praktisk multimedieproduktion i forskellige pædagogiske sammenhænge.

Indhold

Egne multimedieproduktioner.

Grundlæggende kommunikationsteori og teori om produktion og design af multimedier og interaktive medier.

Professionelle produktioner og den studerendes egne produktioner analyseres og vurderes ud fra et kommunikativt, æstetisk og pædagogisk perspektiv.

Modul 5: Læring og læringsressourcer

Læringsmål

Den studerende

- har kendskab til evalueringsteori, metoder og modeller med henblik på vurdering af læremidler,
- har kendskab til forskellige læremiddeltyper og læremiddelgenrer – herunder digitale læremidler,
- kan analysere og vurdere læremidler med henblik på undervisnings-, vejlednings- og formidlingsopgaver,
- har metoder og redskaber til dataindsamling med henblik på analyse og vurdering af hvordan, hvorfor og med hvilken effekt specifikke læremiddelgenrer anvendes i institutionelle læringssammenhænge,
- kan analysere og vurdere institutionelle læremiddelkulturer med henblik på udvikling af egen undervisnings- og vejledningspraksis og håndtering af udviklingsopgaver i samarbejde med andre faggrupper.

Indhold

Videns- og læringsteori som udgangspunkt for overvejelser om sammenhængen mellem læring, læringsressourcer og forskellige læringskontekster.

Analyse og vurdering af læremidler inden for forskellige læremiddeltyper og genrer.

Metoder og redskaber til indsamling af data om læremiddel anvendelse.

Didaktiske overvejelser med relation til læremiddelproduktion, læremiddelvurdering og anvendelse af læremidler.

Analyse og vurdering af læremiddelkulturer.

Vurdering af undersøgelser af læremidler.

Planlægning og gennemførelse af en undersøgelse om læremidlers anvendelse i praksis med henblik på enten vejlednings-, formidlings- eller udviklingsopgaver.

Modul 6: Vejledning med medier og it

Læringsmål

den studerende

- har viden om vejledningsmetodik og grundlæggende principper for organisations- og skoleudvikling samt undersøgelses- og evalueringsmetoder i forhold til skolens mediepædagogiske vejlednings- og udviklingsopgaver
- har viden om, refleksioner over og forståelse for vejledningsfeltet i et socialiserings- og magtperspektiv
- har kompetencer til og muligheder for at igangsætte, gennemføre, vurdere og begrunde egne vejlednings- og udviklingsopgaver i relation til det mediepædagogiske område.

Indhold

Institutions- og organisationsteori med særlig relevans for de mediepædagogiske vejledningsopgaver i skolen.

Analyser og vurderinger af kvantitative og kvalitative undersøgelser med fokus på vejledningsopgaver i skolen.

Videns- og læringsteorier, der kan begrunde vejledningsopgaver med særlig henblik på det mediepædagogiske område.

Mediepædagogiske vejledningsværktøjer i relation til skole- og kollegaudvikling indenfor det mediepædagogiske felt.

Redskaber til tilrettelæggelse, gennemførelse og analyse af en undersøgelse med tilknytning til det mediepædagogiske vejlednings- og udviklingsområde i skolen.

Modul 7: Informationskompetence

Læringsmål

den studerende

- har viden om sammenhængen mellem informationsbehov, – proces og konstruktion af ny viden i en læringsoptik,

- har viden om hvordan viden er organiseret samt hvilke metoder der kan anvendes når man søger efter information i systemer af organiseret viden eller på internettet,
- har indsigt i teorier om informationskompetence,
- har indsigt i sammenhængen mellem læsestrategier, søgeordsudvikling og valg af relevant information.

Indhold

Indsigt i og forståelse for hvordan viden er socialt organiseret i samfundet, og at

informationskompetence er en færdighed, på linje med læse- og skrivekompetencer

Viden om begreberne problemorienteret projektarbejde og informationskompetence i forhold til forståelsen af læring og af sammenhængen mellem information og viden.

Viden om hvordan man kritisk vurderer websides og andre informationskilder

Viden om planlægning og gennemførelse af undersøgelser af informationssøgning i praksis med henblik på vejledningsstrategier eller udviklingsopgaver.

Indsigt i og gennemførelse af undervisning der kvalificerer læreres og elevers arbejde med informationssøgning, søgestrategier og søgeteknikker

Modul 8: Fortællinger og genrer

Læringsmål

den studerende

- har viden om fortællingernes grundstrukturer, herunder viden om forskellige medier, genrer og udtryk,
- har viden om forskellige it- og mediegenrer og deres pædagogiske funktion
- har indsigt i bestemte medieudtryk, såvel i et historisk som i et aktuelt perspektiv, såvel professionel som elevers egenproduktion, herunder indsigt i mediepædagogiske og mediedidaktiske metoder,
- kan – i overensstemmelse med det enkelte medies æstetik og formsprog – udvikle, tilrettelægge og vurdere mediearbejde i en pædagogisk praksis.

Indhold

Viden om relevante genrer og bestemte mediers æstetik og virkemidler, herunder refleksioner over fortællingens karakter og sammenhæng mellem form og indhold.

Analyse, vurdering og produktion af fortællinger og genrer i forskellige udtryk.

Didaktiske overvejelser i forbindelse med læreprocesser, hvor fortællinger og genrer indgår i relation til produktion, analyse, vurdering og anvendelse.

Planlægge og gennemføre analyser og empiriske undersøgelser med fortællinger som omdrejningspunkt

Tilrettelægge og vurdere elevproduktioner og indsigt i professionelle produktioner.

Pædagogisk diplomuddannelse

PROJEKTLEDELSE OG ORGANISATIONSUDVIKLING

Læringsudbytte

Den studerende skal kunne planlægge, lede og evaluere projekter og udviklingsarbejder, der indebærer målrettet udvikling og forandring.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om teorier og metoder,
- forståelse af og refleksion over anvendelsen af teorier og metoder,

Færdigheder

- til anvendelse af metoder og redskaber til indsamling og analyse af informationer,
- til mestring af færdigheder om projektledelse og organisationsudvikling,
- til vurdering af og begrundelser for beslutning om valg af handlinger og løsninger,
- til formidling af problemstillinger og løsninger til samarbejdspartnere og brugere.

Kompetencer

- til håndtering af komplekse situationer,
- til selvstændig deltagelse i fagligt og tværfagligt samarbejde,
- til ansvar inden for rammerne af en professionel etik,
- til udvikling af egen praksis i forhold til projektledelse og organisationsudvikling i samspil med teori.

Moduler

Modul 1: Institutionen som udviklingsorienteret organisation

Modul 2: Projekter i organisationen

Modul 3: Ledelse af forandringsprocesser

Modul 4: Projektstyring

Modul 5: Konsulentens personlige og professionelle forankring

Modul 6: Konsulentarbejdets metoder

Modul 1: Institutionen som udviklingsorienteret organisation

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i interne materielle, psykologiske og sociale processer af betydning for organisationen og dens udvikling,
- kan anvende metoder og redskaber til analyse og vurdering af samspillet mellem institutioners opgaver og organisation,

- kan træffe og begrunde fagligt relaterede beslutninger om udvikling og forandring i forskellige organisationsformer.

Indhold

Forskellige teorier og perspektiver som grundlag for beskrivelse, forståelse og vurdering af pædagogiske institutioners karakter, funktioner og betydning som rammer for virksomheden.

Samspil mellem kultur, struktur og processer i organisationer.

Samspil mellem hvordan organisationen med sine værdier, sin kultur, sin struktur og sine processer påvirker opgaveløsningen, og de krav den komplekse og ofte modsigelsesfulde opgave stiller til opgaveløsningen.

Forskellige interesser og hæmmende eller fremmende faktorer for udvikling og forandring og deres betydning på det økonomiske, det psykologiske og det sociale plan.

Forskellige metoder til beskrivelse, undersøgelse, analyse og vurdering af institutioners forudsætninger for kvalitetsudvikling og forandring.

Praktisk arbejde med analyse af pædagogiske institutioner.

Modul 2: Projekter i organisationen

Læringsmål

den studerende

- har teoretisk og praktisk forståelse af projekters funktion og organisering i organisationers kultur, dynamik og stabilitet, herunder samspelet mellem organisationen og projekter, der etableres som enheder i organisationen i udviklings- og forandringsøjemed.
- har indsigt i organisationers betydning for medarbejdernes faglige selvforståelse,
- kan beskrive, formulere og formidle kompetenceudvikling,
- udvikler kompetencer til at analysere, planlægge og gennemføre projekter i en organisation.

Indhold

Forskellige teorier om og perspektiver på organisationers struktur, processer og kultur og deres betydning for projektvirksomhed.

Organisationskulturer og professionsforståelser i organisationer, der forestår uddannelses-virksomhed og løser pædagogiske opgaver.

Projekters betydning og funktioner i en lærende organisation i forbindelse med udvikling, forandringer og systematisk kompetenceudvikling.

Projekter som udviklingsrum eller laboratorier for nye løsninger på kendte opgaver og for udvikling af hensigtsmæssige måder at løse nye opgaver på.

Arbejde med modsætninger, modstand og udviklingspotentialer i organisationen. Projektorganisering, projektdynamik og projektledelse med sigte på udvikling, omstilling og forandring.

Relationer mellem institutionsledelse og projektledelse.

Modul 3: Ledelse af forandringsprocesser

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i ledelse af udviklingsarbejde som en kompleks proces,
- kan beskrive, formulere og formidle forskellige samarbejds- og ledelsesformer i institutioner,
- kan deltage i og lede målrettede forandringsprocesser i projekter og udviklingsarbejde.

Indhold

Forskellige teorier om ledelse og perspektiver på pædagogisk ledelse.

Pædagogisk ledelsesvirksomhed i samspil med medarbejdere samt interne og eksterne interessenter og partnere i og uden for organisationen.

Ledelse i lærende organisationer. Etablering af ejerskab til udvikling og forandring. Arbejde med modsætninger og udviklingspotentialer i organisationen. Lederopgave og lederrolle i forhold til konsulentvirksomhed, supervision og sparring.

Pædagogisk ledelse, magt og etik imellem samfundsinteresser, brugerinteresser og institutionsinteresser. Etablering af et positivt og trygt udviklingsmiljø, der kan rumme deltagernes ambivalens/modstand i forandringsprocesserne og bidrage til en positiv læring og kompetenceudvikling.

Modul 4: Projektstyring

Læringsmål

den studerende

- har viden om de projektværktøjer, der med fordel kan anvendes for at styre et projekt indenfor, de fastlagte rammer og dynamik i en fremadskridende proces,
- kan analysere, planlægge, evaluere og begrunde den praktiske gennemførelse af et projekt, herunder medtænke ressourcerne,
- udvikler kompetence til at styre og lede et projekt fra start til slut.

Indhold

Udarbejdelse af projektansøgning og projektgrundlag.

Projektets faser.

Arbejdet med mål, indhold og plan.

Projektanalyser.

Projektorganisering.

Ressourceallokering.

Kvalitet, indhold og evaluering.

Implementering og forankring af ny viden og erfaringer.

Modul 5: Konsulentens personlige og professionelle forankring

Læringsmål

den studerende

- har viden om, hvordan valg af forskellige konsultative perspektiver får betydning for konsulentens personlige og professionelle tilgang
- kan anvende og begrunde teorier i relation til egen udvikling som konsulent

- kan begrunde egne handlemuligheder i forhold til konsulentens konsultative perspektiver i sammenhængen mellem roller, positioner, etik og dilemmaer
- kan identificere, beskrive og analysere konsulentens konsultative problemstillinger i praksis.

Indhold

Teorier om konsultative perspektiver

Forskellige konsulentopgavers præmisser, baggrund og kontekst

Problemdefinition og udviklingsønsker

Konflikter og dilemmaer mellem konsulentens og forskellige projektaktørers syn på projektet

Ejerskab til organisationens forandring

Konsulentpositioner og relationer

Etik i konsultative processer

Modul 6: Konsulentarbejdets metoder

Læringsmål

den studerende

- har viden om teorier og metoder, der belyser konsulentens opgaver og funktioner i praksis; herunder forskellige kommunikative teorier og metoder, der retter sig mod organisationens potentielle udvikling
- kan anvende og begrunde teorier og metoder til at identificere, beskrive og analysere problemstillinger i konsulentens arbejde
- kan begrunde og beskrive potentialer for kommunikations- og læreprocesser i forskellige kontekster
- kan identificere, beskrive og analysere konsulentens hensigtsmæssige interventionsformer

Indhold

Teorier om konsultative teorier og metoder

Kommunikative forholdemåder

Konsultationens flow, forløb og faser

Kontraktforhandling - at skabe en konsultativ position

Problemafgrænsning som proces

Spørgsmålets faciliterende virkning

Samtale og sparring som udviklingsstøtte

Feedback- og feedforward processer

Spændingsfeltet mellem projektstyring og udviklingsprocesser

Udviklingsstøttende dialoger.

Pædagogisk Diplomuuddannelse

PSYKOLOGI

Læringsudbytte

Den studerende skal kunne håndtere psykologiske problemstillinger i sit professionelle virke.

Den studerende skal være i stand til at kunne behandle spørgsmål og problemer ud fra en videnskabelig, pædagogisk-psykologisk synsvinkel.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om psykologi i pædagogisk sammenhæng,

Færdigheder

- færdigheder i at anvende psykologisk viden,

Kompetencer

- håndtering af pædagogisk-psykologiske problemstillinger i forhold til forebyggelse eller interventionsmuligheder.

Moduler

Modul 1: Udviklings- og personlighedspsykologi

Modul 2: Kognitions- og neuropsykologi

Modul 3: Pædagogisk psykologi

Modul 4: Pædagogisk - psykologisk intervention

Modul 5: Gruppe- og organisationspsykologi

Modul 1: Udviklings- og personlighedspsykologi

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i grundlæggende teorier om udvikling og personlighedsdannelse, væsentlige forskningsresultater i det udviklingspsykologiske fagområde og forståelse af deres implikationer for daglig praksis,
- har viden om almindelige forskningsmetoder i udviklingspsykologi,
- har forståelse for vurderingsmuligheder i relation til personlig udvikling,
- har indsigt i forskellige opfattelser af begreber vedrørende normalitet og afvigelse,
- kan anvende væsentlige fremgangsmåder til understøttelse af udvikling.

Indhold

De aktuelle videnskabelige forskningsfelter og praksisområder i udviklingspsykologi.

De almindelige teoretiske retninger i udviklings- og personlighedspsykologien og deres betydning for forståelse af udvikling kognitivt, personligt og socialt.

Væsentlige træk i fagområdets udvikling.

Refleksion over og forståelse af hvordan forskellige faktorer har indflydelse på personers udvikling og personlighedsdannelse.

Teorier og begreber om normalitet og afvigelse, sundhed og psykosociale funktionsforstyrrelser.

Baggrund for udvikling af forskellige former for funktionsforstyrrelser og muligheder for forebyggelse af fejludvikling.

Elementær indføring i grundlaget for psykiatrisk diagnostik og behandling.

Modul 2: Kognitions- og neuropsykologi

Læringsmål

den studerende

- har viden om de områder af den psykologiske videnskab, der omhandler hovedtemaerne kognition, kognitiv udvikling og neuropsykologi,
- har kendskab indenfor hovedtemaerne til det faglige områdes teorier, metoder, videnskabelige forskningsfelter og praksisområder,
- har en dyberegående indsigt i specifikke emner,
- har en grundlæggende forståelse af, hvorledes det faglige område har udviklet sig.

Indhold

Belysning af centrale temaer inden for kognitions- og neuropsykologien.

Belysning af centrale temaer i relation til kognitiv udvikling.

Mulige sammenhænge mellem hjerneprocesser og kognitive funktioner.

Kognitive funktioner og kognitiv udvikling.

Det kognitionspsykologiske grundlag for individets opfattelse af sig selv og sin omverden.

Det kognitionspsykologiske grundlag for forståelse af funktionsvanskeligheder.

Hjernen, dens struktur og processer.

Neuropsykologiske grundbegreber.

Den neurale baggrund for mentale processer og funktionsvanskeligheder.

Forholdet mellem kognition, emotion og motivation.

Modul 3: Pædagogisk psykologi

Læringsmål

den studerende

- har viden om og forståelse af den pædagogiske psykologis genstandsfelt og afgrænsning i forhold til andre dele af den anvendte psykologi,
- har viden om og forståelse af de væsentligste teorier, der er grundlag for den pædagogiske psykologi og sætte disse teorier ind i en historisk ramme,
- har viden om og forståelse af læringsteorier og deres konsekvenser for pædagogisk praksis,
- har viden om og forståelse af betingelserne for forbindelse mellem teorier og praksis,
- har viden om og forståelse af sammenhæng mellem teoriramme og menneskeopfattelse.

Indhold

Den pædagogiske psykologis genstandsfelt og relation til forskellige teoridannelser fra andre dele af den teoretiske og anvendte psykologi.

Forskellige teoridannelser vedrørende læring og praktiske implikationer heraf.

Almindelige metoder til udforskning af læreprocesser hos individer og grupper.

Almindelige og aktuelle forskningsfelter i den pædagogiske psykologi.

Kendskab til emotionelle og motivationelle forudsætninger for læring.

De almindeligste former for indlæringsvanskeligheder og deres indflydelse på den enkelte persons udviklingsmuligheder.

Den pædagogiske psykologis udvikling og filosofiske, pædagogiske og værdipolitiske antagelsers relation til forskellige teori- og praksisområder.

Hvordan kommunikation kan ses som en forudsætning for læring.

Forståelse af, hvordan forskellige "læringsuniverser" kan spille sammen.

Modul 4: Pædagogisk - psykologisk intervention

Læringsmål

den studerende

- har overblik over forskellige former for intervention og deres teoretiske baggrund,
- har kendskab til metoder og hjælpemidler, der kan benyttes i forbindelse med målrettet intervention,
- har kendskab til metoder og kriterier for at kunne vurdere effekt af interventioner,
- har viden og redskaber til at kunne vurdere forskning og interventionstiltag kritisk
- kan beskrive og analysere problemstillinger og finde frem til relevante interventionsformer i forhold hertil.

Indhold

Metoder og teknikker til iagttagelse, beskrivelse og tolkning af pædagogiske og sociale situationer

Beskrivelse af forskellige interventionsformer og deres praktiske anvendelighed.

Sammenhæng mellem interventioner og deres teoretiske grundlag.

Afgrænsning mellem intervention og behandling.

Indføring i forudsætninger for en hensigtsmæssig interventionsproces.

Strategier i forbindelse med intervention.

Midler til at beskrive udgangspunkt for intervention og realistiske målsætninger for intervention.

Vurdering af effekt af intervention.

Afprøvning af forskellige interventionsformer.

Forståelse af egne muligheder og begrænsninger ved arbejde med interventioner.

Etiske problemstillinger i forbindelse med intervention.

Modul 5: Gruppe- og organisationspsykologi

Læringsmål

den studerende

- har kendskab til de almindeligste teorier og modeller vedrørende gruppe- og organisationspsykologi,
- har kendskab til de mest almindelige former for organisationsudvikling og deres teoretiske baggrund,
- har viden om og forståelse for relationer mellem individ, gruppe og organisation,
- har viden om og forståelse for udviklingsprocesser i grupper og organisationer,
- har forståelse for egen funktion i grupper og organisationer,

- kan karakterisere de almindeligste kommunikationsformer, informationsformidlingsprocesser, beslutningsstrukturer og konflikter i grupper og organisationer,
- kan beskrive de mest almindelige former for konflikter i grupper og organisationer og vurdere interventionsmuligheder.

Indhold

Indføring i almindelige teorier om gruppedannelser og grupperes funktionsbetingelser.

Roller i grupper og rollefordelingen i grupper som betingelse for funktion.

Indføring i almindelige teorier vedrørende ledelse og ledelsesfunktioner.

Almindelige fremgangsmåder der benyttes ved teamudvikling.

Typiske problemer/konflikter i grupper og interventionsmuligheder i forhold hertil.

Organisationsteorier set i et tidsmæssigt perspektiv og analyse af grundantagelser, der ligger bag organisationers opbygning.

Metoder til analyse af institutioner.

Almindelige interventionsmuligheder i forhold til organisationer.

Udviklingsbetingelser i organisationer.

Strategier til udvikling af organisationer.

Pædagogisk diplomuddannelse VEJLEDNING OG SUPERVISION

Læringsudbytte

Den studerende skal opnå personlige og faglige kompetencer som vejleder og supervisor inden for følgende områder: uddannelser, kollega- og teamsamarbejde, projekter og karriereudvikling.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- indsigt i teorier om vejledning og supervision,
- forståelse af vejledning og supervision som en del af samfundets diskurs relateret til magt, interesse og etik,
- refleksion over egen praksis i vejledning og supervision,

Færdigheder

- mestring af dialogen som grundvilkår for mellem menneskelige relationer bygget op gennem respekt, ægthed og anerkendelse,
- anvendelse af metoder og redskaber til formidling af problemstillinger vedrørende vejledning og supervision,

Kompetencer

- håndtering af samtalen som led i forandrings- og interventionsprocesser,
- selvstændig deltagelse i fagligt og tværfagligt samarbejde om tilrettelæggelse og udførelse af vejledning og supervision,

Moduler

Modul 1: Vejledning og supervision som personlig kompetencegivende læreproces

Modul 2: Vejledning og supervision i og udvikling af pædagogisk praksis

Modul 3: Kollegial vejledning og supervision

Modul 4: Projektvejledning og supervision

Modul 5: Vejledningsmetodik

Modul 6: Vejledning og supervision mellem individ og fællesskab

Modul 1: Vejledning og supervision som personlig kompetencegivende læreproces.

Læringsmål

den studerende

- har viden om og forståelse af læreprocesser,
- har viden om og forståelse for vejledning og supervision i et historisk og samfundsmæssigt perspektiv,
- har indsigt i vejledning og supervision som personlig og faglig læreproces,
- har færdigheder i at analysere vejlednings- og supervisionsforløb med indsigt i egne og deltagernes positioneringer,
- kan påtage sig ansvar for at lede vejlednings- og supervisionsforløb,
- kan tilrettelægge vejlednings- og supervisionsforløb med indsigt i læreprocesser,
- mestrer refleksion over vejledning og supervision i historiske og samfundsmæssige kontekster relateret til magt, interesser og etik.

Indhold

En teoretisk tilgang til supervisionen og vejledningens betydning og indhold set i samfundsudviklingsperspektiv og positioneret indenfor forskellige læringsteorier. Afklaring af den studerendes egne værdier og etiske dilemmaer.

Modul 2: Vejledning og supervision i og udvikling af pædagogisk praksis

Læringsmål

den studerende

- har viden om og forståelse af vejlednings- og supervisionsteori og metode.
- har viden om og forståelse af teorier om læring i praksis,
- kan reflektere organisationskultur som kontekst for vejledning og supervision,
- mestrer analyse og refleksion over egne og andres forandrings-, interventions- og udviklingsprocesser - herunder etiske problemstillinger,
- kan håndtere tilrettelæggelse og yde vejledning og supervision af enkeltindivider eller grupper som støtte til udvikling af deres pædagogiske praksis,
- kan anvende viden om læring i praksis til didaktisk tilrettelæggelse af vejlednings- og supervisionsforløb,
- kan påtage sig ansvar for at tilrettelægge og lede vejlednings- og supervisionsprocesser.

Indhold

Teorier om vejledning og supervision i forhold til udvikling af pædagogisk praksis.

Udvikling af personlige kompetencer i vejledning og supervision før, under og efter udførelse af pædagogisk arbejde.

Organisations- og fagkulturens betydning for vejledning og supervision i forhold til pædagogisk praksis.

Udvikling af vurderingskriterier - hvad kendetegner en vellykket vejledning og supervision?

Modul 3: Kollegial vejledning og supervision

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i gruppedynamiske processer og viden om praksislæring og kollaborative læreproces-teorier,
- har indsigt i de dilemmaer, som kan udkrystallisere sig i vejlednings- og supervisionsprocesser, hvor strukturelle forhold og personlige præmisser støder sammen.
- kan udvælge og anvende metoder og rammesætninger, der virker faciliterende for læring i konkrete vejlednings- og supervisionsforløb,
- kan indgå i samarbejde om kollegiale vejlednings- og supervisionsprocesser med henblik på at forholde sig undersøgende til egne fagpersonlige problemstillinger,
- mestrer at analysere kollegiale vejlednings- og supervisionsprocesser med henblik på at facilitere deltagernes læring i forhold til faglige og fagpersonlige problemstillinger,
- kan påtage sig ansvar for at lede kollegiale vejlednings- og supervisionsprocesser med henblik på at facilitere deltagernes læring i forhold til faglige og fagpersonlige problemstillinger.

Indhold

Den kollegiale supervisions- og vejledningssamtale som en mulighed for personlig og faglig udvikling. Forskellige læringsopfattelser med det sociale i centrum skal danne baggrund for udvikling og praksisafprøvning af den kollegiale supervisions- og vejledningssamtale.

Modul 4: Projektvejledning og supervision

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i projektbegreber samt i vejlednings- og supervisionsbegreber,
- har viden om læreproces-teori i relation til vejlednings- og supervisionsforløb,
- kan tilrettelægge og gøre sig procesanalytiske overvejelser over konkrete projektvejlednings- og supervisionsforløb,
- kan reflektere over og begrunde sin egen positionering som projektvejleder- og supervisor - herunder hvorvidt praksis har selvforvaltet, refleksiv kompetenceudvikling eller kontrol som mål.

Indhold

Teoretiske overvejelser over projektvejledningens hvad, hvordan og hvorfor? Herskende diskurser skal kunne italesættes og dekonstruktioner foreslås. Sproget betydning for projektvejledningen eller supervisionens udfald skal analyseres.

Modul 5: Vejledningsmetodik

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i supervisions- og vejledningsteorier, -metoder og –teknik,
- kan reflektere over valg af interventionsform- og metode på organisations- og individniveau,
- kan analysere interaktionsprocesser samt reflektere egne iagttagelsespositioner som vejleder og supervisor - herunder etiske problemstillinger,
- kan håndtere tilrettelæggelse af interventionsform- og metode på organisations- og individniveau,
- kan anvende kommunikative redskaber i vejlednings- og supervisionsprocesser.

Indhold

Udvikling af nye kommunikations- og interventionsfærdigheder hos de studerende samt udvikling af etiske overvejelser over samtalers indhold, mål og muligheder.

Modul 6: Vejledning og supervision mellem individ og fællesskab

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i overordnede sociologiske positioner,
- har viden om hvordan magt, strategi og ideologi sætter sig igennem på institutions og organisationsniveau,
- kan reflektere over hvilke muligheder, der eksisterer for gennem vejledning og supervision at forandre praksis, fagpersonlig strategi med mere,
- kan analysere og vurdere det gensidigt betingende forhold mellem det samfundsmæssige og det personlige - bl.a. selvdannelse, livsform og livsstrategi,
- kan reflektere over og håndtere stillingtagen til etiske dilemmaer, der udspringer af forholdet mellem individ og samfund.

Indhold

Gennem arbejdet med indholdet i dette modul oparbejder den studerende en kritisk reflekterende indsigt i de samfundsmæssige betingelser, hvorunder vejledning og supervision finder sted, samt hvilke implikationer disse betingelser kan have for deltagerne i et vejledningsforløb. De samfundsmæssige betingelser kan i denne sammenhæng have strukturel karakter og være med til ukritisk at reproducere en vejledningstradition, eller de kan have emergent karakter, så den faglige tradition stedse er under forandring og til diskussion.

INDHOLDSOMRÅDE: PÆDAGOGIK, DIDAKTIK OG SOCIAL INKLUSION

Indholdsområdet består af følgende pædagogiske uddannelsesretninger:

ALMEN PÆDAGOGIK

FLERKULTUREL PÆDAGOGIK

FRIE SKOLERS TRADITION OG PÆDAGOGIK

PÆDAGOGISK ARBEJDE

SKOLESTART

SOCIALPÆDAGOGIK

SOCIALPSYKIATRI

SPECIALPÆDAGOGIK

UNGDOMSPÆDAGOGIK

VOKSENLÆRING

Pædagogisk diplomuddannelse

ALMEN PÆDAGOGIK

Læringsudbytte

Den studerende skal opnå kompetencer indenfor pædagogisk virksomhed i offentlige og private institutioner, hvor uddannelse, undervisning og læring er opgaven og praksis. I tæt samspil med praksis, skal den studerende øge og udvikle sin kompetence til at deltage i og lede uddannelsesplanlægning, undervisning og arbejde med praktisk pædagogisk udvikling, på grundlag af en grundig almen pædagogisk viden og forståelse. Endvidere skal den studerende øge og udvikle sin kompetence til at formidle viden og indsigt i uddannelse, undervisning og læring, samt deltage i fagligt funderet drøftelser omkring disse, både i forhold til professionelle som til en større offentlighed.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- har indsigt i pædagogisk virksomhed i relation til almenpædagogiske overvejelser,
- kan reflektere over grundlæggende værdier, fremtidsforventninger og ønskede mål,

Færdigheder

- kan udvikle og arbejde med praktisk pædagogisk udvikling indenfor fagområdet,
- kan analysere almen pædagogiske problemstillinger og begrunde valg af løsningsforslag,

Kompetencer

- kan indgå i kvalificerede drøftelser omkring uddannelse, undervisning og læring.

Moduler

Modul 1: Socialisering, læring og undervisning

Modul 2: Dannelsesteori

Modul 3: Samfundets organisering af pædagogisk praksis

Modul 4: Pædagogik og filosofi

Modul 5: Didaktik

Modul 1: Socialisering, læring og undervisning

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i forholdet mellem moderne socialisationsvilkår og betingelserne for undervisning og læring,
- kan analysere og vurdere kompleksitetsforskellen mellem undervisningens intentionalitet og de lærendes autonomi,
- kan anvende og formidle viden om undervisning,
- kan demonstrere hvordan der indgribende og udefra kan frembringes intenderede indre forandringer hos de lærende.

Indhold

Teorier om socialisation i det moderne samfund.

Teorier om læring og læreprocesser.

Teorier om kommunikation og undervisning.

Undervisningens etik og funktionalitet.

Modul 2: Dannelsesteori

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i samfunds- og dannelsesteorier,
- kan analysere, vurdere og begrunde sin stillingtagen til teorier om uddannelse og uddannelsens kvalitet og resultat.

Indhold

Uddannelsesfilosofi.

Samfundsteori.

Dannelsesteori.

Samspillet mellem uddannelse, samfund og dannelse.

Modul 3: Samfundets organisering af pædagogisk praksis

Læringsmål

den studerende

- har viden om og indsigt i de betingelser, hvorunder offentlige institutioner og organisationer virker – herunder analyser af magt i relation til demokrati,
- kan anvende praksisrelaterede teorier, samt vurdere disses indflydelse på offentlige institutioner, deres praksis og udviklingspotentialer.

Indhold

Den demokratiske stat.

Institutions- og organisationsteori.

Sociologiske kulturanalyser og teorier.

Relationer mellem socialisering, læring og undervisning i forskellige former for institutionel pædagogisk praksis.

Modul 4: Pædagogik og filosofi

Læringsmål

den studerende

- har viden om pædagogiske teoridannelser,
- kan reflektere over pædagogisk praksis,
- kan begrunde og forklare visionære udviklingsstrategier for samfundets institutionaliserede, praksis i skoler, uddannelsesinstitutioner og dagtilbud for børn og unge.

Indhold

Den demokratiske skole/institution.

Pædagogiske teorier i filosofisk belysning.

Pædagogik og filosofi.

Kommunikationsteorier og formidlingsformer.

Opdragelse, uddannelse og læring i livslangt perspektiv.

Modul 5: Didaktik

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i didaktiske problemstillinger, der knytter sig til en læseplan. et fag eller fagområde,
- har indsigt i almen didaktiske og fagdidaktiske forståelser og metoder,
- kan anvende didaktiske og fagdidaktiske forståelser og metoder til belysning af fagområdets muligheder og problematikker,
- kan udvikle kriterier for at realisere vellykket undervisning.

Indhold

Praktiske og teoretiske problemstillinger indenfor almindidaktik og fagdidaktik.

Kriterier for indholdsudvælgelse.

Læseplansteori.

Analyse af dannelsesindhold.

Pædagogisk diplomuddannelse

FLERKULTUREL PÆDAGOGIK

Læringsudbytte

Den studerende skal have kompetencer og pædagogiske kvalifikationer til at kunne varetage funktioner i et demografisk og kulturelt foranderligt samfund. Den studerende skal kunne tage stilling til egen placering i det flerkulturelle landskab og have en faglig sikkerhed i handlekompetencer i en værdipluralistisk hverdag.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- indsigt i de flerkulturelle processer, der er med til at forme hverdagen i Danmark,
- forståelse af hvordan fællesskaber og kulturer opretholdes og forandres i lyset af den flerkulturelle udvikling,

Færdigheder

- kan analysere og reflektere over forskellen mellem det kulturelt unikke og det individuelle,
- kan vurdere ambivalenser mellem det følelsesmæssige og det fornuftsmæssige,

Kompetencer

- kan håndtere udvikling af praksis.

Moduler

Modul 1: Modernitet, mobilitet, globalisering.

Modul 2: Kulturelle fortællinger.

Modul 3: Børneinstitutioner i et flerkulturelt samfund.

Modul 4: Ungdomskulturer i Danmark.

Modul 5: Integrationsprocesser på uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarked.

Modul 1: Modernitet, mobilitet, globalisering

Læringsmål

den studerende

- har en forståelse for egen placering i det globale og det lokale fællesskab,
- har viden om, hvad det er for socialpsykologiske processer, der danner og konstruerer de opfattelseskategorier, som mennesker møder hinanden med,
- kan analysere sammenhænge mellem det globale og det lokale,
- kan analysere udfordringen for demokrati og ligestilling,
- kan relatere og demonstrere dette i forhold til praksisfeltet.

Indhold

Globaliseringsprocesser og migrationsbevægelser.
Tilhørsforhold og identitetsdannelse.
Demokrati og menneskerettigheder i skæringspunktet mellem lokale og globale fællesskaber.

Modul 2: Kulturelle fortællinger

Læringsmål

den studerende

- har forståelse for sig selv som kulturproducerende,
- har indsigt i, hvordan sproget er med til at fastholde eller forandre magtforholdene,
- kan producere og analysere fortællinger om kultur,
- kan analysere sprogbrugen i en given kontekst og forstå hvilke magtrelationer, der ligger heri,
- kan skabe rammer for udvikling af inkluderende fællesskaber.

Indhold

Kultur, myter og fortællinger.

Kultur som proces og konstruktion.

Sprog og magt.

Etablering og konstruktion af fællesskaber.

Sproglige mekanismer i forhold til inklusion og eksklusion i fællesskaber.

De studerendes egne kulturelle fortællinger.

Modul 3: Børneinstitutioner i et flerkulturelt samfund

Læringsmål

den studerende

- har viden om og færdigheder i at kunne arbejde med de udfordringer, der opstår omkring barnet i flerkulturelle fællesskaber,
- kan støtte og udvikle barnets identitet i flerkulturelle fællesskaber,
- kan udvikle institutionskulturer, der sikrer kontinuitet i det enkelte barns liv,
- kan tilrettelægge institutionspraksis på baggrund af en fordomsfri pædagogik.

Indhold

Børnesyn.

Livsformer og opdragelsesværdier.

Dansk pædagogisk tradition i forhold til den ændrede virkelighed.

Identitetsdannelse i flerkulturelle fællesskaber.

Forældresamarbejde.

Viden om fordomsfri pædagogik.

Modul 4: Ungdomskultur i Danmark

Læringsmål

den studerende

- har viden om og forståelse for de komplekse ungdomskulturer og identiteter,
- skabe rum og rammer for udvikling af nye identiteter kan sammen med de unge,
- kan arbejde med de unge som medlemmer af flere fællesskaber og samtidigt agere i forhold til de unge og deres omgivelser.

Indhold

Viden om hybride identitetsformers opståen på tværs af køn og etnicitet.

Etnificering og marginalisering.

Musik, dans, vold, religion og andre udtryksformers anvendelse i dannelsen af nye modkulturer.

Ungdomsidentiteter i forhold til inklusion og eksklusion.

Modul 5: Integrationsprocesser på uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarked

Læringsmål

den studerende

- har viden om og redskaber til at analysere inkluderende processer i forhold til køn, etnicitet og klasse,
- kan tilrettelægge ligestillende undervisnings- og arbejdsprocesser,
- kan udvikle nye inkluderende miljøer.

Indhold

Livsformer relateret til uddannelse og arbejdsmarked.

Sammenhæng mellem etnicitet, køn, klasse og marginalisering.

Direkte og indirekte inklusions- og eksklusionsformer.

Dannelsesbegrebet i forhold til læreprocesser.

Ligestillingspraksisser på arbejdspladsen.

Pædagogisk diplomuddannelse

FRIE SKOLERS TRADITION OG PÆDAGOGIK

Læringsudbytte

Uddannelsen er vokset ud af en nødvendighed i de frie skoler. Den studerende skal tilegne sig ny viden, færdigheder og kompetencer på nogle helt vitale områder, der især knytter sig til virkeliggørelsen af skolesyn, værdier og pædagogik på en ny tids vilkår og i et fremadrettet perspektiv.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- omfattende viden om diskursen og forskellige tankemønstre og brudflader i de frie skolers tradition og pædagogik.

Færdigheder

- kan vurdere og udfordre de frie skolers værdigrundlag og sigte,
- kan anvende ny viden til selvstændigt at udvikle undervisning og læring for børn, unge og voksne.

Kompetencer

- kan selvstændigt beskrive og vurdere teori og praksis indenfor den frie skoletradition, med henblik på en kvalificering og udvikling af de frie skolers kernebegreber set i et nyt tidsperspektiv,
- kan håndtere komplekse undervisningssituationer, hvor den folkelige oplysning, dannelse, folkestyre, demokrati og medborgerskab i lyset af moderniteten, demografiske ændringer og globaliseringen nyfortolkes,
- kan deltage og være medansvarlig i skolens udvikling og være repræsentant og eksponent for skoleformen.

Moduler

Modul 1: Grundtvig og Kolds ideverden

Modul 2: Fortællekultur- fortælling og det narrative

Modul 3: Barnets møde med skolen, skole og hjem samarbejde

Modul 4: Vejledning i efterskolen, kostskolepædagogikkens muligheder

Modul 5: Ledelse og samarbejde i de frie skoler

Modul 1: Grundtvig og Kolds ideverden

Læringsmål

den studerende

- har et grundigt teoretisk kendskab til Grundtvig og Kolds skoletanker, den historiske virkelighed disse har udfoldet sig indenfor, samt virkningshistorien frem til dag.

Indhold

Menneske- og skolesyn, filosofisk hermeneutik, fænomenologi, livsoplysning i idehistorisk perspektiv, poetisk demokrati og personlig dannelse, de gudelige vækkelser, Grundtvig og naturvidenskaberne, Kold og moderne systemteori. Grundtvig og grundtvigianisme i perspektiv af moderniteten og dens dannelsesstanke.

Modul 2: Fortællekultur- fortælling og det narrative

Læringsmål

den studerende

- har viden og færdigheder i såvel de frie skolers fortællekultur og dens genrer og didaktiske målsætninger som i moderne fortælle teorier og i kunsten at fortælle.

Indhold

Den frie skoles fortælletradition, indhold, genrer og didaktiske målsætninger. Nye teorier om det narrative og indføringer i fortællingens kunst. Fortællingens genrer og former. Fortællingens struktur, sprog og virkemidler. Fortællingens rum og fortællerens sceniske figur. Praktiske øvelser og fortællerværksted.

Modul 3: Barnets møde med skolen, skole- og hjemssamarbejde

Læringsmål

den studerende

- har ny viden om moderne børn og børnekulturer i dag, og kan bringe dette i kritisk dialog med opfattelser af barnesyn i den frie skoletradition,
- har ny viden om læring, didaktik og pædagogik i børneskolen i lyset af den nyeste grundskoleforskning i Danmark og udlandet,
- kan deltage aktivt i udviklingen af en moderne grundskole og egen undervisningspraksis - herunder også nytænke samarbejdet mellem hjemmet og skolen.

Indhold

Grundtvigs og Kolds syn på børneskolen, børn i en ny medie- og kommunikationsverden, barnesynet i den moderne verden, det pædagogiske paradoks - om undervisning og læring i børneskolen, danske og udenlandske erfaringer med skolestart, børns sprog og udtryksvaner, skole- og hjemssamarbejde, ansvarsfordelingen mellem hjem og skole, skolestart i et etnisk kulturelt lokalsamfund.

Modul 4: Vejledning i efterskolen – kostskolepædagogikkens særlige muligheder

Læringsmål

den studerende

- har et grundigt teoretisk og praktisk kendskab til vejledning med et særligt fokus på vejledning i efterskolen og de muligheder kostskolepædagogikken giver for at møde og vejlede unge.

Indhold

Uddannelses- og erhvervsvejledningens fagområder og politiske status i dag, teoretisk indsigt i vejledningsopfattelser og deres mulige anvendelse i efterskoleregi, afklaring af egen vejlederprofil i dialog med kostskolepædagogikken, vejledning som personlige og faglige læreprocesser, ny viden om unge i det moderne videns- og kommunikationssamfund, vejledning af unge med anden etnisk, sproglig eller kulturel baggrund, eksistentiel og livsfilosofisk vejledning som en særlig tilgang til vejledning af unge i en kostskolesammenhæng, brobygning.

Modul 5: Ledelse og samarbejde i de frie skoler

Læringsmål

den studerende

- har et kendskab til den ledelsesmæssige udvikling i de frie skoler og tilegner sig nyere ledelsesteorier og handleredskaber, der i særlig grad kan tilgodese og fremme skoleudvikling, pædagogisk ledelse, administrativ ledelse og personaleledelse i en tæt forbunden og kompleks skolekultur.

Indhold

Ledelseskultur i de frie skolars tradition, ledelsesprofil set igennem lovgivningen om de frie skoler, de frie skolars organisationskultur og forholdet mellem skolekreds, bestyrelse, ledelse og medarbejdere, ledelsesteorier, pædagogisk ledelse forstået som ledelse af læreprocesser, ledelse og etik, ledelse i konflikt og modstand, lederdilemmaer i en værdibåren skolekultur.

Pædagogisk diplomuddannelse **PÆDAGOGISK ARBEJDE**

Læringsudbytte

Den studerende skal kunne dokumentere, begrunde, analysere og reflektere det pædagogiske arbejde. Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om det pædagogiske arbejdsfelts centrale teoridannelser og forklaringsmodeller ,
- viden om institutioners samfundsmæssige funktion,

Færdigheder

- anvendelse af metoder til kritisk at kunne undersøge, analysere og kvalificere pædagogisk praksis.

Kompetencer

- forestå almen udvikling af det pædagogiske praksisfelt,
- varetage særlige pædagogiske funktioner som fx konsulent- og formidlingsvirksomhed, ledelse, tværfagligt samarbejde og projektledelse,
- gennemføre mundtlig og skriftlig formidling.

Moduler

Modul 1: Pædagogfaglige teorier og begreber

Modul 2: Dannelse, etik og læring

Modul 3: Institution og samfund

Modul 4: Forandringsprocesser og projektledelse

Modul 5: Pædagogik i forhold til udsatte grupper

Modul 6: Dagplejepædagogik

Modul 7: Dagplejepædagogen som underviser og vejleder

Modul 8: Vejledning og pædagogisk planlægning i forhold til børns sprogudvikling

Modul 9: Børns sprogtilegnelse

Modul 10: Dokumentation og evaluering af børns sprog og pædagogisk praksis

Modul 11: Pædagogkompetencer og læreprocesser

Modul 12: Pædagogkompetencer og dansk

Modul 13: Pædagogkompetencer og grundlæggende matematik

Modul 1: Pædagogfaglige teorier og begreber

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i fagets centrale teorier, begreber og metoder om de pædagogiske kerneydelser,
- kan forholde sig kritisk undersøgende og analyserende til pædagogikkens vidensgrundlag og praksisformer.

Indhold

Teorier, metoder og begreber om;
de samfundsmæssige og institutionelle betingelser for omsorg og relationer,
identitetsdannelse og udvikling,
kompetenceudvikling,
pædagogisk planlægning,
iagttagelse og dokumentation.

Modul 2: Dannelse, etik og læring

Læringsmål

den studerende

- har forståelse for relationen mellem dannelse, etik og læring og de pædagogiske professioners aktuelle vilkår, værdier og normer,
- kan analysere og vurdere væsentlige dannelses- og læringsmæssige problemstillinger

Indhold

Teorier, begreber og forskning om;
dannelse og opdragelse,
læring og socialisering,
etik, værdier og mål i pædagogisk praksis,
professionsforståelse.

Modul 3: Institution og samfund

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i væsentlige perspektiver om institutioner og organisationers placering og funktion i den samfundsmæssige kontekst,
- kan analysere organisationers strukturer og kulturer og deres betydning for det pædagogiske arbejde,

Indhold

Teorier, metoder og begreber om;
offentlig modernisering,
organisationsteori,
pædagogisk ledelse,
magtteori,
institutioner og nye familiemønstre.

Modul 4: Forandringsprocesser og projektledelse

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i væsentlige perspektiver indenfor modernisering og forandring i det pædagogiske arbejde,
- kan igangsætte, gennemføre og evaluere pædagogiske udviklingsprojekter.

Indhold

Teorier, metoder og begreber om
moderniserings- og forandringsprocesser,
modeller og metoder i projekt- og udviklingsarbejde,
konsulent- og formidlingsvirksomhed,
kommunikationsteorier,
undervisning og formidling.

Modul 5: Pædagogik i forhold til udsatte grupper

Læringsmål

den studerende

- har viden om og indsigt i sammenhængen mellem de samfundsmæssige målsætninger og institutionspædagogisk praksis i forhold til udsatte grupper,
- kan analysere og kvalificere den pædagogiske indsats på området.

Indhold

Teorier, metoder og begreber om
inklusion og eksklusion,
integration og marginalisering,

iagttagelses- og behandlingsformer,
udvikling fra klient over bruger til borger,
socialpædagogisk arbejde i normalinstitutioner,
tværfagligt arbejde,
supervision.

Modul 6: Dagplejepædagogik

Læringsmål

den studerende

- kan beskrive, analysere, udvikle og evaluere den pædagogiske praksis i dagplejen,
- kan deltage i udvikling af dagplejen,
- er i stand til kritisk refleksion,
- kan støtte dagplejeren i at kunne reflektere over egen praksis.

Indhold

Barndom i historisk, sociologisk og psykologisk belysning.

Børnesyn og menneskesyn i samfundsmæssig og filosofisk belysning.

Metoder til beskrivelse, analyse, evaluering og kritisk refleksion i forhold til pædagogisk praksis i den særlige kontekst, som dagplejen udgør.

Udviklingsprocesser i pædagogisk praksis i samspillet mellem barnets oplevelsesverden, dets sociale lege- og læreprocesser, familien, dagplejeren og dagplejepædagogen.

Sårbare børn i samspillet mellem pædagogik i dagplejen, familien og sociale myndigheder

Arbejdet med pædagogiske læreplaner i dagplejen.

Dagtilbuddenes funktion og opgaver: lov om social service herunder bestemmelserne om pædagogiske læreplaner, kommunale målsætninger og den kommunale organisering af dagtilbud.

Modul 7: Dagplejepædagogen som voksenunderviser og vejleder

Læringsmål

den studerende

- har viden om voksnes læreprocesser og metoder i vejledning, faglig sparring og supervision,
- har færdigheder i vejledning, faglig sparring og supervision,
- kan anvende dette i sit arbejde som dagplejepædagog.

Indhold

Voksnes læreprocesser. Livshistorie og læring.

Samspil mellem dagplejepædagog og dagplejer:

formidling af viden og metoder,

vejledning af voksne, faglig sparring og supervision,

analyse af roller mellem voksenunderviser, sparringspartner, tilsynsførende og kontrollør af pædagogisk kvalitet,

skabelse af viden om barnets liv i dagplejen,
Elementer af voksendidaktik i dagplejepædagogens arbejde.
Dagplejerens samarbejde med forældrene – og dagplejepædagogens rolle.
Dagplejens funktioner og betydning – som dagtilbud og som arena for barnets liv, udvikling og læring
– og dagplejepædagogens rolle i dagplejens arbejde med servicelovens målsætninger.
Overgange i børns liv: hjem – dagpleje og dagpleje – daginstitution.
Dagplejepædagogens og dagplejerens rolle i samarbejdet med daginstitutionerne.

Modul 8: Vejledning og pædagogisk planlægning i forhold til børns sprogudvikling .

Læringsmål

den studerende

- har viden om de formelle rammer for arbejde med børns sprog i dagtilbud og ved skolestart,
- har indsigt i forskellige læringsteorier – herunder legens læringspotentialer i relation til børns sprogudvikling,
- kan vejlede kolleger i forhold til pædagogisk planlægning - herunder etik i vejledningen,
- har indsigt i særlige forhold, der gør sig gældende i forhold til vejledning om børn, der har dansk som andetsprog, og deres forældre.

Indhold

Lovgivning og formelle bestemmelser, der har betydning for arbejdet med børns sprog. Teorier om børns læring og udvikling. Didaktiske teorier. Teorier om vejledning, kommunikation og organisationsudvikling i forhold til udvikling af pædagogisk praksis. Udvikling af personlige kompetencer i vejledning og supervision før, under og efter udførelse af pædagogisk arbejde. Udvikling af vurderingskriterier - hvad kendetegner en vellykket vejledning og supervision?

Modul 9: Børns sprogtilegnelse

Læringsmål

den studerende

- har viden om forudsætninger for tilegnelse af sprog samt om faktorer, der påvirker tilegnelsen,
- har indsigt i typisk og atypisk sprogudvikling hos dansktalende børn,
- kan beskrive og analysere milepæle i danske børns sproglige udvikling med udgangspunkt i empiriske studier,
- kan vurdere forudsætninger for barnets sprogtilegnelse og sprogbrug fra biologiske, kognitive og sociale perspektiver,

Indhold

Teorier, metoder og begreber om det danske sprogs opbygning,
Biologiske, kognitive og sociale forudsætninger,
Sprogtilegnelse og milepæle,
Typisk og atypisk sprogudvikling,
Tilegnelse af dansk som andetsprog.

Modul 10: Dokumentation og evaluering af børns sprog og pædagogisk praksis

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i og forståelse for forskellige metodologiske og videnskabsteoretiske positioner og paradigmer for dokumentation og evaluering, der har betydning for synet på børns sproglige udvikling og pædagogisk praksis,
- har kendskab til og kan anvende forskellige kvalitative og kvantitative metoder til beskrivelse og vurdering af børns sprog og pædagogisk praksis, og hvordan forskellige metoder kan supplere hinanden,
- kan begrunde valg af metoder til dokumentation og evaluering af børns sprog under hensyntagen til det enkelte barns sprogprofil, sprogudvikling og sproglige baggrund,
- kan analysere og vurdere børns forskellige forudsætninger og behov for indsats – herunder de forudsætninger og behov, børn med dansk som andetsprog kan have.

Indhold

Metodologiske og videnskabsteoretiske positioner og paradigmer med reference til dokumentation og evaluering af børns sprog og pædagogisk praksis.

Dokumentations- og evalueringsbegreber.

Kvalitative og kvantitative metoder og metodetriangulering i forhold til beskrivelse og vurdering af Børns sprog og pædagogisk praksis.

Tests, observationer og anden dokumentation og evaluering af børns sprog.

Differentiering mellem tilegnelse af et modersmål og et andetsprog.

Modul 11: Pædagogkompetencer og læreprocesser

Formål

Modulets formål er at bidrage til at udvikle pædagogers faglige kompetencer gennem indsigt i og viden om dannelse, læring og didaktik, således at de på kvalificeret vis kan indgå i et tværfagligt samarbejde til gavn for børn og unges trivsel og udbytte af undervisningen.

Læringsmål

Den studerende

- har viden om læring, didaktik og dannelse,
- har viden om pædagogers og læreres faglighed som forudsætning for tværfagligt samarbejde,
- kan anvende dannelsesbegreber samt didaktisk og læringsteoretisk viden som grundlag for iagttagelse, vurdering og støtte i forhold til læreprocesser og undervisning,
- kan indgå i dokumentations- og evalueringsarbejde,
- kan bidrage til at gennemføre læreprocesser som tilgodeser barnets/den unges alsidige udvikling,

- kan indgå selvstændigt i et tværfagligt samarbejde om iagttagelse, vurdering, tilrettelæggelse og gennemførelse af læreprocesser,
- kan bidrage til udvikling af fælles mål for samarbejdet mellem lærere og pædagoger,
- kan reflektere over egne faglige og samarbejds-mæssige læringsbehov og udvikle strategier for egen læring i forhold til opgaveløsningen.

Indhold

Didaktisk teori.

Læringsteori.

Dannelsesteori.

Pædagog- og lærerfaglighed.

Tværfaglighed, forudsætninger for samarbejde.

Evalueringssteori og – metoder.

Modul 12: Pædagogkompetencer og dansk

Formål

Formålet er, at den studerende skal øge sin faglige viden om børn og unges tilegnelse af det talte, det læste og det skrevne sprog ved skolestart og gennem hele skoleforløbet, herunder undervisningsrelateret lektiehjælp i dansk. Den studerende skal styrke sine personlige og faglige kompetencer på tværs af professioner.

Læringsmål

Den studerende

- har viden om læreprocesser, der stimulerer børn og unges tilegnelse af sprog og danskfaglige nysgerrighed,
- har viden om betydningen af børns og unges sproglige udvikling i forhold til udvikling af færdigheder inden for læsning og skrivning,
- har viden om de til enhver tid gældende mål for danskfaget i skolen,
- kan reflektere over praksis og anvendelse af læringsteorier og metoder,
- kan styrke barnets/den unges lyst til at bruge sproget personligt og alsidigt i samspil med andre,
- kan facilitere sprogmiljøer og dialogformer, der stimulerer børns og unges sproglige nysgerrighed,
- kan styrke barnets/den unges læring i forbindelse med det talte og det skrevne sprog,
- kan etablere differentierede læse- og skriveoplevelser, der udfordrer og stimulerer barnets/den unges udvikling,
- kan formidle og indgå i tværfaglige drøftelser om læringsmæssige og didaktiske problemstillinger og løsningsmodeller.

Indhold

Grundlæggende sprog- og ordforrådstilegnelse.

Kommunikative strategier og færdigheder hos børn og unge.

Opmærksomhed på sprogets anvendelse såvel skriftligt som mundtligt.

Sprog som kulturbærer, systematisering af verden og kilde til egen erkendelse.
Fonologiske, semantiske og pragmatiske udfordringer.
Legens kulturtilegnelsesmæssige betydning.
Legens kommunikative betydning.
Forskellige læse- og skrivestrategier.

Modul 13: Pædagogkompetencer og grundlæggende matematik

Formål

Formålet er, at den studerende tilegner sig faglige kompetencer om børn og unges læring i matematik gennem hele skoleforløbet med specielt fokus på skolestart, herunder undervisningsrelateret lektiehjælp i matematik. Formålet er desuden at styrke den studerendes faglige kompetencer på tværs af professioner.

Læringsmål

Den studerende

- har viden om læreprocesser, som fører til matematisk begrebsdannelse blandt andet med anvendelse af eksperimenterende arbejdsformer,
- har viden om de til enhver tid gældende mål for faget,
- har viden om evalueringsmetoder i matematik – såvel summative som formative,
- skal kunne reflektere over praksis og anvende læringsteorier og metoder,
- kan iværksætte såvel træningsbaserede og forståelsesbaserede aktiviteter i matematik,
- kan mestre anvendelse af hjælpemidler som hensigtsmæssigt illustrerer matematiske begreber,
- kan håndtere en faglig fremadskridende dialog, som leder mod matematisk begrebsdannelse,
- kan håndtere en matematisk samtale herunder hverdagssprogets relation til fagsproget afpasset i forhold til barnet/ den unge,
- kan håndtere barnets/den unges misopfattelser specielt indenfor stofområdet tal og størrelser herunder kunne identificere disse misopfattelser samt anvende dem i forbindelse med børn og unges læreprocesser,
- kan formidle og indgår i tværfaglige drøftelser om læringsmæssige og didaktiske problemstillinger og løsningsmodeller,
- har kompetencer, der gør det muligt, at understøtte børn og unges læreprocesser.

Indhold

Begreber og begrebsdannelse i matematik.

Grundlæggende talforståelse.

Sprogets betydning for læring i matematik.

Målformulering, planlægning og evaluering af læreprocesser i matematik.

Pædagogisk diplomuddannelse

SKOLESTART

Læringsudbytte

Den studerende kan anvende sine kompetencer i det praktisk-pædagogiske arbejde med børn, i konsulent- og ledelsesopgaver samt i funktioner med henblik på at udvikle og forny det pædagogiske praksisfelt i forhold til arbejdet med skolestart.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- om teoretisk og forskningsbaseret viden på området,
- om børns livsbetingelser og forandringer i det pædagogiske praksisfelt,
- om børne- og læringssyn,
- om professionsforståelser,

Færdigheder

- kan reflektere i det pædagogiske arbejde med børn i og omkring skolestarten.

Kompetencer

- har handlekompetence i det pædagogiske arbejde med børn i og omkring skolestarten.

Moduler

Modul 1: Det moderne barn og den moderne barndom

Modul 2: Børns leg, udvikling og læring

Modul 3: Det tværprofessionelle samarbejde

Modul 4: Børns sproglige udvikling

Modul 1: Det moderne barn og den moderne barndom

Læringsmål

den studerende

- har viden om og forståelse for børns handlemuligheder under forskellige livsvilkår og betingelser
- har indsigt i det pædagogiske praksisfelt i og omkring børns skolestart på et samfunds-, institutions- og individniveau.

Indhold

Modernitetsteorier, familie- og institutionshistorie.

Pædagogiske, psykologiske og sociologiske teorier om børn og barndom i et aktuelt og historisk perspektiv.

Børns handlemuligheder og deltagelse i forskellige pædagogiske sammenhænge.

Inklusions- og eksklusionsmekanismer set ud fra et samfunds-, institutions-, gruppe- og individniveau.

Modul 2: Børns leg, udvikling og læring

Læringsmål

den studerende

- har viden om nyere forskning og teorier omhandlende børns leg, udvikling og læring,
- kan etablere og evaluere udviklings- og læringsituationer for børn i forskellige pædagogiske kontekster.

Indhold

Analyse af børns leg og anden social praksis med udgangspunkt i konkrete iagttagelser.

Læringsteorier og didaktik.

Nyere teorier om børns udvikling og identitetsdannelse.

Planlægning, gennemførelse og evaluering af konkrete aktiviteter med relevans for børns leg, udvikling og læring.

Modul 3: Det tværprofessionelle samarbejde

Læringsmål

den studerende:

- kan analysere tværprofessionelt samarbejde i og omkring børns skolestart,
- kan reflektere over muligheder i samarbejdet mellem forskellige faggrupper om det enkelte barn.

Indhold

Teorier om professionsudvikling og professionsforståelser.

Kultur- og organisationsanalyse.

Samarbejde i forhold til det enkelte barn og dets forældre.

Professioners forskellige arbejdsmetoder og arbejdsfelter.

Analyse af konkrete eksempler på tværprofessionelt samarbejde.

Modul 4: Børns sproglige udvikling

Læringsmål

den studerende

- har viden om børns sproglige udvikling og forudsætninger,
- kan etablere og vurdere sprogstimulerende aktiviteter i og omkring skolestarten.

Indhold

Teorier om børns sproglige udvikling og børns brug af sprog.

Læseteorier, -metoder og -aktiviteter.

Teorier, metoder og aktiviteter om børns skriftsprogsudvikling.

Læsearbejde med udgangspunkt i det enkelte barns forudsætninger.

Analyse af institutions- og professionssamarbejde om børns sproglige og skriftsproglige udvikling samt diskussion af internationale, nationale og lokale strategier i forhold hertil.

Dansk som andetsprog.

Pædagogisk diplomuddannelse

SOCIALPSYKIATRI

Læringsudbytte

Pædagogisk arbejde med mennesker med psykisk lidelse baserer sig på pædagogiske kernebegreber som selvbestemmelse og social deltagelse som basis for læring og udvikling.

Den studerende skal kunne håndtere socialpsykiatriske problemstillinger og være i stand til at behandle spørgsmål og problemer ud fra en videnskabelig, socialpsykiatrisk synsvinkel.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- har viden om forskellige videnskabelige traditioner på området,
- har forståelse af og refleksion over egen praksis med baggrund i pædagogiske teorier, der har relevans for feltet.

Færdighed

- kan selvstændigt og kritisk analysere og vurdere egne og kollegaers arbejde,
- kan dokumentere og formidle pædagogisk arbejde.

Kompetencer

- kan træffe og begrunde fagligt relaterede beslutninger og at indgå i udviklingsarbejde inden for det socialpsykiatriske arbejdsfelt og i tværsektorielle sammenhænge.

Moduler

Modul 1: Synet på den mennesket med psykisk lidelse - kultur, historie, samfund og galskab

Modul 2: Relationen mellem pædagogen og den mennesket med psykisk lidelse - interventionsformer

Modul 3: Integrationsformer

Modul 4: Socialpædagogiske arbejdsfelter i relation til mennesker med psykisk lidelse

Modul 1: Synet på mennesker med psykiske lidelser - kultur, historie, samfund og galskab

Læringsmål

den studerende

- har viden om og forståelse for den mennesker med psykisk lidelse i en historisk og samfundsmæssig kontekst.

Indhold

Mennesket med psykisk lidelser; oplevelser og sociale livsvilkår, hverdagsliv og livsforløb.

Beskrivelse og forståelser af kultur i relation til mennesker med psykisk lidelse.
Forskellige forståelser og praksis omkring den mennesker med psykisk lidelse.
Sygdomsforståelser og modeller, biologiske, psykologiske, sociologiske etc.
Socialpædagogiske teorier til forståelse af mennesket og mennesker med psykisk lidelse.
Arbejde med selvvalgt tema indenfor modulets ramme. Arbejdet skal indeholde refleksion over menneskesyn i relation til mennesker med psykiske lidelser.

Modul 2: Relationen mellem pædagogen og mennesker med psykiske lidelser – interventionsformer.

Læringsmål

den studerende har

- viden om og evne til refleksion samt handlekompetence i forhold til pædagogens samarbejde med mennesker med psykisk lidelse,
- forståelse for principper og teorier for relationsopbygning med mennesker med psykisk lidelse,
- en etisk refleksion over samarbejdet med mennesker med psykisk lidelse.

Indhold

Sammenbrud og lidelse, herunder kaos- og krisemanagement samt skærmning.

Relationsdannelse, omsorg, udvikling og læring.

Pædagogens rolle i forhold til mennesker med psykisk lidelse.

Interventions- og kommunikationsformer herunder samvær, nærvær og fælles handlen.

Netværksarbejde og arbejde med grupper.

Forskellige institutionelle sammenhænge med mennesker med psykisk lidelse, herunder institutionaliseringsfænomener og organisationsspørgsmål.

Supervision, kollegialt udviklingsarbejde, teamwork og personalesamarbejde.

Etik og menneskesyn i det pædagogiske arbejde med mennesker med psykisk lidelse.

Arbejde med selvvalgt tema indeholdende en fagligt argumenteret interventionsplan, herunder vurderinger af den professionelles rolle og etiske overvejelser i relation hertil.

Modul 3: Integrationsformer

Læringsmål

den studerende har

- viden om og indsigt i at kunne relatere det pædagogiske arbejde med mennesker med psykisk lidelse til den samfundsmæssige udvikling og i særlig grad til sociale forhold,
- viden om det moderne liv, velfærdsstaten, arbejdssammenhænge og civilsamfundet, herunder familiens betydning alment og specifikt for mennesker med psykisk lidelse,
- viden om forskellige strategier for integration af marginaliserede grupper, herunder mulighederne for at agere sammen med mennesker med psykisk lidelse i forbedringen af gruppens og den enkeltes tilknytning til resten af samfundet,
- viden om og evne til analyse og handlekompetence i forhold til integration af mennesker med psykisk lidelse.

Indhold

Modernitetsteorier om udvikling af samfundet og krav til individet.
Menneskelige fællesskaber og værdier i forskellige sammenhænge.
Arbejde, familie og øvrige civilsamfund.
Teorier og praksis om normalisering, pluralistisk integration m.v.
Teorier om social udstødning, herunder negative og positive sider af ghettoer.
Egen-kultur versus fælles-kultur.
Lokalmiljøet og muligheder for integration, herunder modeller for case-management.
Arbejde med selvvalgt tema indeholdende en teoretisk begrundet analyse af et praktisk
integrationsspørgsmål, overvejelser over den professionelle rolle samt overvejelser over og forslag til
formidling heraf til en selvvalgt gruppe.

Modul 4: Socialpædagogiske arbejdsfelter i relation til mennesker med psykisk lidelse

Læringsmål

den studerende kan

- analysere de professionsfaglige problemstillinger, der knytter sig til de forskellige arbejdsområder, hvor pædagoger indgår i samarbejde med mennesker med psykisk lidelse - herunder de udfordringer der knytter sig til arbejdet med forskellige målgrupper: voksne, unge, ældre og børn inden for de forskellige arbejdsområder,
- træffe og begrunde fagligt relaterede problemstillinger,
- indgå i udviklingsarbejde inden for det socialpsykiatriske arbejdsfelt,
- demonstrere forståelse for de enkelte hjælpetilbuds særlige fokus dels i relation til den samfundsopgave, som hjælpetilbuddet varetager, dels i relation til de værdier og metoder, der karakteriserer opgavevaretagelsen inden for de pågældende hjælpetilbud.,
- analysere samspilsproblematikker og diskutere strategier for at skabe sammenhængende behandlings- og støtteforløb.
- samarbejde med personer både inden for og uden for eget fagområde.

Indhold

Mennesker med psykisk lidelses rettigheder – brugerindflydelse i forskellige hjælpetilbud.

Vilkår for samarbejde mellem forskellige hjælpetilbud – forskellige samspilsstrategier.

Opsøgende arbejde overfor mennesker med psykisk lidelse – herunder støtte- og kontaktpersonordningen.

Bo- og servicetilbud til mennesker med psykisk lidelse – herunder udvikling fra institutionstilbud til individuelle bostøtteforhold.

Sygehustilbud til mennesker med psykisk lidelse – tilbud til forskellige grupper af psykisk syge.

Tilbud til psykisk syge med misbrug.

Tilbud til psykisk syge opvokset eller med rødder i en anden kultur.

Beskæftigelses-, undervisnings- og aktivitetstilbud til mennesker med psykisk lidelse.

Samarbejde med pårørende til mennesker med psykisk lidelse – herunder børn af psykisk syge.

Arbejde med selvvalgt tema, der diskuterer problemstillinger i tilknytning til arbejdet med en udvalgt målgruppe især med fokus på de samspilsproblematikker, der knytter sig til at tilbyde målgruppen et sammenhængende forløb.

Pædagogisk diplomuddannelse

SOCIALPÆDAGOGIK

Læringsudbytte

Den studerende skal opnå kompetencer indenfor det pædagogiske arbejde, der retter sig mod børn/unge og voksne, der er eksklusionstruede eller allerede ekskluderede.

Den studerende skal tilegne sig viden om metoder til at undersøge, analysere og kvalificere disse områder således, at den studerende er i stand til at kunne indgå i funktioner, der vedrører det socialpædagogiske arbejde med inklusion af eksklusionstruede og marginaliserede børn, unge og voksne.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- har viden om teorier og metoder til at undersøge, analysere og kvalificere det socialpædagogiske arbejde,
- kan reflektere over de socialpædagogiske tiltag,
- har indsigt i, hvilke nye opgaver og ny viden de socialpædagogiske medarbejdere stilles overfor,

Færdigheder

- kan anvende metoder og redskaber til belysning af fagområdets muligheder og problematikker,
- kan vurdere pædagogiske problemstillinger og begrunde valg af teorier samt metoder til løsning af disse,
- kan formidle viden og erfaringer fra egen praksis, der understøtter valg af behandlingsformer.

Kompetencer

- kan håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer, der indgår i de funktioner, som en del af det socialpædagogiske arbejdsområde,
- kan demonstrere kompetence til at indgå selvstændigt i fagligt og tværfagligt samarbejde såvel internt som eksternt indenfor rammerne af en professionel etik,
- kan udvikle egen pædagogisk praksis indenfor arbejdet med marginaliserede og udgrænsede børn, unge og voksen.

Moduler

Modul 1: Normalitet og afvigelse i det moderne samfund

Modul 2: Socialpædagogik i velfærdssamfundet

Modul 3: Handicapområdet

Modul 4: Børn, unge og familier med særlige behov

Modul 5: Socialt belastede grupper

Modul 1: Normalitet og afvigelse i det moderne samfund

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i normalitetsbegrebets historie, udvikling og funktion, samt har tilegnet sig viden om centrale teorier og begreber omkring forholdet mellem normalitet og afvigelse,
- kan formulere og analysere problemstillinger vedrørende forholdet mellem inklusions- og eksklusionsmekanismer i velfærdssamfundet og efterfølgende inddrage disse overvejelser konstruktivt i forhold til det socialpædagogiske arbejde.

Indhold

Teorier, metoder og begreber om;

- det moderne samfunds indflydelse på pædagogisk sociologi
- normalitetsbegrebets historie, udvikling og betydning
- forskellige integrationsforståelser
- forholdet mellem normalitet og afvigelser
- afvigerteorier

Modul 2: Socialpædagogik i velfærdssamfundet

Læringsmål

den studerende

- kan demonstrere indgående og nuanceret forståelse for velfærdssamfundets rolle og funktion samt indsigt i socialpolitikens betydning for og sammenhæng med det socialpædagogiske felt.
- Kan håndtere sociologiske begreber og teorier til at identificere socialpædagogiske problemstillinger
- kan anvende begreber og viden i en socialpædagogisk praksis.

Indhold

Teorier, metoder og begreber om ;

- velfærdsstatens rolle og funktion
- socialpolitik
- rettsociologiske principper
- servicelovens mål og intentioner
- magtens forskellige former og betydninger
- den offentlige forvaltnings rolle
- institutionalisering.

Modul 3: Handicapområdet

Læringsmål

den studerende

- gennem centrale teorier og begreber har tilegnet sig viden om de særlige behov og levevilkår, som børn, unge og voksne med nedsat fysisk, psykisk og social funktionsevne har.

- i forhold til socialpædagogisk arbejde med børn, unge og voksne med andre vidtgående handicaps kan anvende og begrunde forskellige metoder med sigte på udvikling

Indhold

Teorier, metoder og begreber om;

- social deltagelse
- integrations- og inklusionsperspektiver
- magt/omsorg/selvbestemmelse
- kommunikative processer
- sociale og kulturelle læreprocesser
- værdier og livsdrømme.

Modul 4: Børn, unge og familier med særlige behov

Læringsmål

den studerende

- har tilegnet sig viden om centrale teorier og begreber om støttekrævende eller udsatte børn, unge og familiers behov og levevilkår,
- kan anvende og begrunde metodevalg i socialpædagogisk arbejde med støttekrævende børn og unge,
- kan formulere, formidle og diskutere centrale overvejelser i relation til valg af forskellige behandlingsformer ,

Indhold

Teorier, metoder og begreber om;

- levevilkår
- forskellige familiebehandlingsformer
- forskellige syn på børns udvikling
- kommunikative processer
- normalitet og social arv

Modul 5: Socialt belastede grupper

Læringsmål

den studerende

- gennem centrale teorier og begreber har opnået viden om socialt belastede gruppers særlige behov og levevilkår,
- kan anvende og begrunde metodevalg i socialpædagogisk arbejde samt bidrage til metodeudvikling,

Indhold

Teorier, metoder og begreber om;

- forskellige målgruppers livsvilkår (forsorgshjem, narkomaner)

- forskellige socialpædagogiske tiltag (miljøarbejde)
- forskellige livsstilsproblemer (fedme)
- socialpsykiatri.

Pædagogisk diplomuddannelse SPECIALPÆDAGOGIK

Læringsudbytte

Den studerende skal kunne planlægge, tilrettelægge og gennemføre specialpædagogik. Den studerende skal besidde en integreret teoretisk og professionsrettet viden om og indsigt i det specialpædagogiske område, som bygger på såvel national som international forskning.

Den studerende skal kunne skelne mellem forskellige paradigmatisk tilgange til arbejdet med mennesket med særlige behov i såvel et individuelt, som et socialt og samfundsmæssigt perspektiv.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om teorier indenfor det specialpædagogiske område.
- viden om menneskets udvikling, herunder normalitet og afvigelse.
- indsigt i klassifikation af funktionelle vanskeligheder
- viden om sammenhængen mellem den almenpædagogiske og specialpædagogiske arbejdsformer.
- indsigt i begrundelser for inkluderende og ekskluderende processer
- reflektere over egen og andres praksis

Færdigheder

- den studerende skal kunne begrunde brugen af arbejdsformer, der omfatter såvel inkluderende som ekskluderende processer,
- kunne identificere, afdække, analysere og vurdere den enkeltes livssituation, herunder de særlige behov og udviklingsmuligheder,

Kompetencer

- håndtere formidlende og vejledende funktioner, som knytter sig til det specialpædagogiske område.
- indgå i tværprofessionelt samarbejde om koordinering af forskellige former for specialpædagogiske indsatser.
- samarbejde om opgaver relateret til fornyelse og udvikling på det specialpædagogiske område
- kunne planlægge, gennemføre og evaluere specialpædagogik på baggrund af en vurdering af muligheder for at fremme læring og udvikling.

Moduler

Modul 1: Samfund og specialpædagogik

Modul 2: Individ og specialpædagogik

Modul 3: Sproglige vanskeligheder
Modul 4: Talevanskeligheder
Modul 5: Læsevanskeligheder
Modul 6: Sociale og psykiske vanskeligheder (AKT)
Modul 7: Bevægelsesvanskeligheder (cerebral parese m.v.)
Modul 8: Generelle indlæringsvanskeligheder (psykisk udviklingshæmning)
Modul 9: Specifikke og gennemgribende udviklingsforstyrrelser
Modul 10: Erhvervede hjerneskader
Modul 11: Hørevanskeligheder
Modul 12: Synsvanskeligheder 1
Modul 13: Synsvanskeligheder 2
Modul 14: Medfødt blindhed
Modul 15: Matematikvanskeligheder

Modul 1: Samfund og specialpædagogik

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i og færdigheder i at analysere specialpædagogiske problemstillinger i forhold til organisatoriske og samfundsmæssige betingelser, muligheder og barrierer.
- har viden om lov og retsgrundlag inden for det specialpædagogiske område,
- har viden om udviklingsmæssig diversitet og variation med henblik på inkluderende og ekskluderende overvejelser og handlemuligheder
- har viden om og kan begrunde brugen af vejledende og koordinerende arbejdsformer.

Indhold

Diversitet og variation i historisk, etisk, sociologisk og psykologisk belysning.

Specialpædagogikkens egenart og relation til fx almenpædagogikken

Specialpædagogiske paradigmer, herunder professionsforståelse og -etik.

Lov- og retsgrundlaget, herunder nationale love og bekendtgørelser - internationale deklARATIONER og konventioner.

Deltagelse – inklusion og eksklusion.

Vejledningsteori og -metode.

Samarbejds- og gruppeprocesser i det tværfaglige felt.

Organisatorisk opgaveløsning, funktion og kultur i relation til mennesker med særlige behov.

Modul 2: Individ og specialpædagogik

Læringsmål

den studerende

- har viden om og indsigt i teorier om mennesker med særlige behov,
- har viden om og færdigheder i at indhente informationer med henblik på afdækning af såvel funktionsnedsættelser som kompetencer, udviklings- og læringspotentialer,

- har indsigt og færdigheder i specialpædagogiske arbejdsformer og -metoder,
- har viden om og handlekompetence i forhold til at afdække, analysere, reflektere og begrunde den specialpædagogiske indsats.
- kan udarbejde, formidle og evaluere specialpædagogiske undervisnings- / handleplaner.

Indhold

Teorier og forskningsresultater til belysning af såvel individuelle vanskeligheder og funktionsnedsættelser, som individuelle lærings- og udviklingsmuligheder.

Metoder til indhentning af information om en elev/klients situation og funktion, herunder observation, iagttagelse, tests, interviews m.v.

Specialpædagogiske arbejdsformer og metoder.

Planlægning og evaluering af den specialpædagogiske indsats på baggrund af indsamlet information, herunder den individuelle undervisnings- / handleplan.

De øvrige faglige moduler

Modulerne 3-15 omhandler hver især et afgrænset område af dysfunktioner. Det enkelte modul forudsætter den viden og de færdigheder, som er beskrevet i modulerne 1-2.

Der skelnes mellem mere almindeligt forekommende områder med dysfunktioner og mere specifikke handicapområder. Da der kan være særlige færdigheder knyttet til et specifikt handicap, kan studieplanen tilrettelægges i samarbejde med videntcentre og tilsvarende handicapfaglige institutioner og organisationer. De mere specifikke handicapområder berører for manges vedkommende under 1 % af landets borgere, hvorfor det er væsentligt, at der finder en overordnet koordinering sted.

Modul 3: Sproglige vanskeligheder

Læringsmål

den studerende

- har en grundlæggende viden om sproglig udvikling, lingvistik, neurolingvistik og kommunikationsteori.
- har viden om informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for specialpædagogisk indsats i relation til sproglige vanskeligheder.
- kan beskrive, analysere og vurdere handleforslag og specialpædagogisk indsats i relation til sproglige vanskeligheder hos børn, unge eller voksne.
- kan gennemføre en specialpædagogisk indsats i relation til sproglige vanskeligheder under hensyntagen til den variation og diversitet, der karakteriserer sproglig udvikling.
- kan indgå i samarbejde om en specialpædagogisk indsats i relation til sproglige vanskeligheder, der rummer overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartnere.

Indhold

Definition, afgrænsning og afklaring af målgruppen i forhold til forskellige vanskeligheder/betegnelser/diagnoser herunder udbredelse, årsagsforhold, sværhedsgrad, prognose og implikationer.

Teorier og forskningsresultater med fokus på sprogtilegnelse, lingvistik, neurolingvistik og kommunikationsteori.

Sproglige vanskeligheder og deres betydning set i et livsperspektiv i relation til familieliv, uddannelse, fritidsliv og arbejde.

Informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for specialpædagogisk indsats.

Mestring og kompensationsmuligheder, herunder alternative kommunikationsformer som fx computerteknologi.

Modul 4: Talevanskeligheder

Læringsmål

den studerende:

- har en grundlæggende viden om forudsætninger for udvikling af talen.
- har viden om forskellige former for og årsager til udvikling af talevanskeligheder.
- har viden om informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for specialpædagogisk indsats i forhold til talevanskeligheder
- kan beskrive, analysere og vurdere handleforslag og specialpædagogisk indsats i relation til talevanskeligheder hos børn, unge eller voksne.
- kan gennemføre en specialpædagogisk indsats i relation til talevanskeligheder under hensyntagen til den variation og diversitet, der karakteriserer talens og stemmens udvikling.
- kan indgå i samarbejde om en specialpædagogisk indsats i relation til talevanskeligheder, der rummer overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartnere.

Indhold

Taleorganernes fysiologi og anatomi.

Stammen og løbsk tale.

Fysiologiske udtalevanskeligheder i form af dysartri og dyslali, læsp og snøvl m.v.

Stemmevanskeligheder, hæse stemmer hos børn og stemmer i overgangsvanskeligheder hos unge.

Stemmens funktioner og dysfunktioner hos voksne, herunder kompensation for stemmebrug ved indgreb i struben.

Læbe-, kæbe- og ganespalte.

Beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for handling og undervisning.

Mestring og kompensationsmuligheder.

Modul 5: Læsevanskeligheder

Læringsmål

den studerende

- har grundlæggende viden om forudsætninger for læseudvikling.
- har viden om forskellige former for og årsager til udvikling af læsevanskeligheder.
- har viden om informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for specialpædagogisk indsats i forhold til læsevanskeligheder
- kan beskrive, analysere og vurdere handleforslag og specialpædagogisk indsats i relation til læsevanskeligheder hos børn, unge eller voksne.
- kan gennemføre en specialpædagogisk indsats i relation til læsevanskeligheder under hensyntagen til den variation og diversitet, der karakteriserer læseudvikling.
- kan indgå i samarbejde om en specialpædagogisk indsats i relation til læsevanskeligheder, der rummer overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartnere.

Indhold

Definition, afgrænsning og afklaring af målgruppen i forhold til forskellige vanskeligheder/betegnelser/diagnoser, herunder udbredelse, årsagsforhold, sværhedsgrad, prognose og implikationer.

Relevante læseteorier og forskningsresultater, – international som dansk tradition og forskning.

Læsevanskeligheder set i et livsperspektiv i relation til familieliv, uddannelse, fritidsliv og arbejde.

Forskellige læsefærdigheder og strategier og forudsætningerne for disse, herunder tidlig indsats.

De skriftsproglige vanskeligheders forskellige fremtrædelsesformer.

Informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for handling og undervisning.

Pædagogiske arbejdsformer, metoder, kompensationsmuligheder, materialer og hjælpemidler som eks. computerteknologi.

Mestring og kompensationsmuligheder.

Modul 6: Sociale og psykiske vanskeligheder (AKT)

Læringsmål

den studerende

- har viden om sociale og psykiske vanskeligheder (AKT) i et individuelt og socialt perspektiv.
- har viden om forskellige former for og årsager til udvikling af sociale og psykiske vanskeligheder (AKT).
- har viden om informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for specialpædagogisk indsats i relation til sociale og psykiske vanskeligheder (AKT).
- kan beskrive, analysere og vurdere handleforslag og specialpædagogisk indsats i relation til sociale og psykiske vanskeligheder (AKT) hos børn, unge eller voksne.
- kan gennemføre en specialpædagogisk indsats i relation til sociale og psykiske vanskeligheder (AKT) under hensyntagen til den variation og diversitet, der karakteriserer området.
- kan indgå i samarbejde om en specialpædagogisk indsats i relation til sociale og psykiske vanskeligheder (AKT), der rummer overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartnere.

Indhold

Definition, afgrænsning og afklaring af målgruppen i forhold til forskellige vanskeligheder/betegnelser/diagnoser, herunder udbredelse, årsagsforhold, sværhedsgrad, prognose og implikationer.

Udviklings- og socialpsykologiske teorier og forskningsresultater (med fokus på emotioners og relationers betydning for udvikling og mulig dysfunktionel udvikling).

Metoder inden for informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for handling.

Mestring og kompensationsmuligheder.

Arbejdsformer, metoder og materialer til udvikling af emotionelle og sociale kompetencer og indsats i netværket.

Modul 7: Bevægelsesvanskeligheder (cerebral parese m.v.)

Læringsmål

den studerende

- har grundlæggende viden om forudsætninger for kroppens og den motoriske udvikling.
- har viden om forskellige former for og årsager til udvikling af bevægelsesvanskeligheder.
- har viden om informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for specialpædagogisk indsats i forhold til bevægelsesvanskeligheder,
- kan beskrive, analysere og vurdere handleforslag og specialpædagogisk indsats i relation til bevægelsesvanskeligheder hos børn, unge eller voksne.
- kan gennemføre en specialpædagogisk indsats i relation til bevægelsesvanskeligheder under hensyntagen til den variation og diversitet, der karakteriserer kroppens og den motoriske udvikling.
- kan indgå i samarbejde om en specialpædagogisk indsats i relation til bevægelsesvanskeligheder, der rummer overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartnere.

Indhold

Definition, afgrænsning og afklaring af målgruppen i forhold til forskellige vanskeligheder/betegnelser/diagnoser som fx spasticitet, lammelser og trafikskader, herunder udbredelse, årsagsforhold, sværhedsgrad, prognose og implikationer.

Teorier og forskningsresultater om krop og bevægelse.

Fysiologisk og neuropsykologisk beskrivelse af struktur og funktion.

Kroppens og bevægelsens betydning for kommunikation, tale, skriftsprog og matematik.

Bevægelsesvanskeligheder set i et livsperspektiv i relation til familieliv, uddannelse, fritidsliv og arbejde.

Informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for behandling og undervisning.

Arbejdsformer, metoder, hjælpemidler og materialer til udvikling.

Mestring, kompensationsmuligheder og alternative kommunikationsformer.

Modul 8: Generelle indlæringsvanskeligheder (psykisk udviklingshæmning)

Læringsmål

den studerende:

- har grundlæggende viden om intelligens og kognitiv udvikling.
- har viden om forskellige former for og årsager til generelle vanskeligheder ved læring (psykisk udviklingshæmning).
- har viden om informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for specialpædagogisk indsats i forhold til generelle vanskeligheder ved læring (psykisk udviklingshæmning).
- kan beskrive, analysere og vurdere handleforslag og specialpædagogisk indsats i relation til generelle vanskeligheder ved læring (psykisk udviklingshæmning) hos børn, unge eller voksne.
- kan gennemføre en specialpædagogisk indsats i relation til bevægelsesvanskeligheder under hensyntagen til den variation og diversitet, der karakteriserer generelle vanskeligheder ved læring (psykisk udviklingshæmning).
- kan indgå i samarbejde om en specialpædagogisk indsats i relation til generelle vanskeligheder ved læring (psykisk udviklingshæmning), der rummer overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartnere.

Indhold

Definition, afgrænsning og afklaring af målgruppen i forhold til forskellige betegnelser og handicap kategorier, herunder årsagsforhold, udbredelse, sværhedsgrad, implikationer og prognose. Relevante udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske teorier og forskningsresultater som fundament for indsigt og forståelse.

Sproglige og kommunikative vanskeligheder samt alternativ kommunikation.

Generelle vanskeligheder ved læring (psykisk udviklingshæmning) set i et livsperspektiv i relation til familieliv, uddannelse, fritidsliv og arbejde.

Informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for handling og undervisning.

Pædagogiske arbejdsformer, metoder, materialer, kompensationsmuligheder og hjælpemidler såsom IT. Mestring og kompensationsmuligheder.

Modul 9: Specifikke og gennemgribende udviklingsforstyrrelser

Læringsmål

den studerende

- har grundlæggende viden om det neuropsykologiske grundlag for specifikke og gennemgribende udviklingsforstyrrelser.
- har teoretisk viden om specifikke og gennemgribende udviklingsforstyrrelser.
- har viden om informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for specialpædagogisk indsats i relation til specifikke og gennemgribende udviklingsforstyrrelser.

- kan beskrive, analysere og vurdere handleforslag og specialpædagogisk indsats i relation til specifikke og gennemgribende udviklingsforstyrrelser hos børn, unge eller voksne.
- kan gennemføre en specialpædagogisk indsats i relation til specifikke og gennemgribende udviklingsforstyrrelser under hensyntagen til den variation og diversitet, der karakteriserer målgruppen.
- kan indgå i samarbejde om en specialpædagogisk indsats i relation til specifikke og gennemgribende udviklingsforstyrrelser, der rummer overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartnere.

Indhold

Definition, afgrænsning og afklaring af målgruppen i forhold til forskellige vanskeligheder / diagnoser, herunder udbredelse, årsagsforhold, sværhedsgrad, prognose og implikationer.

Hjernens udvikling, opbygning og funktion i relation til specifikke og gennemgribende udviklingsforstyrrelser.

Teorier og forskningsresultater om specifikke og gennemgribende udviklingsforstyrrelser.

Specifikke og gennemgribende udviklingsforstyrrelser set i et livsperspektiv i relation til familieliv, uddannelse, fritidsliv og arbejde.

Beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for handling og undervisning.

Pædagogiske arbejdsformer, metoder, materialer, og hjælpemidler såsom IT.

Mestring og kompensationsmuligheder.

Modul 10: Erhvervede hjerneskader

Læringsmål

den studerende

- har en grundlæggende viden om hjernens udvikling, opbygning og funktion.
- har viden om forskellige former for og årsager til erhvervede hjerneskader.
- har viden om informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for specialpædagogisk indsats i forhold til erhvervede hjerneskader.
- kan beskrive, analysere og vurdere handleforslag og specialpædagogisk indsats i relation til erhvervede hjerneskader hos børn, unge eller voksne.
- kan gennemføre en specialpædagogisk indsats i relation til erhvervet hjerneskade under hensyntagen til den variation og diversitet, der karakteriserer erhvervede hjerneskader.
- kan indgå i samarbejde om en specialpædagogisk indsats i relation til erhvervede hjerneskader, der rummer overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartnere.

Indhold

Definition, afgrænsning og afklaring af målgruppen i forhold til forskellige vanskeligheder/betegnelser/diagnoser, herunder udbredelse, årsagsforhold, sværhedsgrad, prognose og implikationer.

Teori og forskning om og eksempler på kognitive, emotionelle, sociale og læringsmæssige følger af organiske dysfunktioner.

Hjernens udvikling, opbygning og funktion i relation til funktionsnedsættelse.
Erhvervede hjerneskader set i et livsperspektiv i relation til familieliv, uddannelse, fritidsliv og arbejde.
Beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for handling og undervisning.
Pædagogiske arbejdsformer, metoder, materialer, og hjælpemidler såsom IT.
Mestring og kompensationsmuligheder.

Modul 11: Hørevanskeligheder

Læringsmål

den studerende

- har en grundlæggende viden om ørets anatomi og fysiologi samt høresansen.
- har viden om forskellige former for og årsager til hørevanskeligheder.
- har viden om informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for specialpædagogisk indsats i forhold til hørevanskeligheder.
- kan beskrive, analysere og vurdere handleforslag og specialpædagogisk indsats i relation til hørevanskeligheder hos børn, unge eller voksne.
- kan gennemføre en specialpædagogisk indsats i relation til hørevanskeligheder under hensyntagen til den variation og diversitet, der karakteriserer hørevanskeligheder.
- kan indgå i samarbejde om en specialpædagogisk indsats i relation til hørevanskeligheder, der rummer overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartnere.

Indhold

Definition, afgrænsning og afklaring af målgruppen i forhold til forskellige vanskeligheder/betegnelser, herunder udbredelse, årsagsforhold, sværhedsgrad, prognose og implikationer.

Medicinsk audiologi: ørets anatomi og fysiologi, ørets sygdomme og hørenedsættelser, høreforbedrende operationer samt medicinske undersøgelses-metoder.

Teknisk audiologi: Akustik, teknisk apparatur i forbindelse med analyse, diagnosticering og behandling, høreapparater og tekniske hjælpemidler.

Pædagogisk audiologi: Høretabets art, omfang og betydning for den hørehæmmede som grundlag for vurdering af pædagogiske tiltag.

Hørehæmmedes kommunikative forudsætninger og betingelser for social, psykisk og sproglig udvikling.

Taletræning, høretræning og mundaflæsning.

Hørevanskeligheder set i et livsperspektiv i relation til familieliv, uddannelse, fritidsliv og arbejde.

Beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for handling og undervisning.

Pædagogiske arbejdsformer, metoder, materialer og hjælpemidler såsom IT.

Mestring og kompensationsmuligheder.

Modul 12: Synsvanskeligheder 1

Læringsmål

den studerende

- har grundlæggende viden om øjets anatomi.
- har viden om forskellige former for og årsager til udvikling af synsvanskeligheder.
- har viden om grundlæggende teori inden for optikområdet i relation til synshandicappede.
- har viden om teori om belysning i relation til synshandicap.
- kan beskrive, analysere og vurdere handleforslag og specialpædagogisk indsats med overensstemmelse mellem øjenlidelse, optik og belysningsbehov.
- kan gennemføre en specialpædagogisk indsats i relation til synsvanskeligheder under hensyntagen til den variation og diversitet, der karakteriserer synsvanskeligheder.
- kan indgå i samarbejde om en specialpædagogisk indsats overfor børn, unge eller voksne med synsvanskeligheder, der rummer overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartnere.

Indhold

Medicinsk tema/diagnoser og behandling:

Øjets anatomi.

Kognitive og neurologiske processer som grundlag for visuel perception.

10 hyppigste øjensygdomme.

Behandling af samme.

Genetisk betingede øjenlidelser.

Optisk rehabilitering:

Grundlæggende teori inden for optikområdet.

Hovedbåret optik.

Håndholdt optik.

CCTV.

Ergonomi/arbejdsstillinger.

Belysning:

Belysningsteori.

Produktkendskab objektbelysning.

Produktkendskab rumbelysning.

Sammenhæng mellem øjenlidelse og belysningsbehov.

Modul 13: Synsvanskeligheder 2

Læringsmål

den studerende

- har viden om sproglig og kognitiv udvikling hos mennesker med synsvanskeligheder,
- har viden om mestring og kompensationsmuligheder i forbindelse med synsvanskeligheder,
- har viden om informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for specialpædagogisk indsats i forhold til synsvanskeligheder,
- kan anvende metodiske / pædagogiske grundprincipper, samt materialer og medier, som forudsættes for undervisning af personer med synsvanskeligheder,

- kan beskrive, analysere og vurdere handleforslag og specialpædagogisk indsats i relation til synsvanskeligheder hos børn, unge eller voksne.
- kan gennemføre en specialpædagogisk indsats i relation til synsvanskeligheder under hensyntagen til den variation og diversitet, der karakteriserer synsvanskeligheder.
- kan indgå i samarbejde om en specialpædagogisk indsats i relation til synsvanskeligheder, der rummer overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartnere.

Indhold

Psykologisk tema:

Sprog/begreb/kognitiv udvikling hos synshandicappede.

Kriser hos og omkring synshandicappede (bl.a. pårørende, nyblinde).

Mestring og kompensationsmuligheder.

Synsvanskeligheder set i et livsperspektiv i relation til familieliv, uddannelse, fritidsliv og arbejde.

Didaktisk/pædagogisk tema .

Metodiske grundprincipper inden for undervisning af synshandicappede (børn/voksne).

Materialevalg (bl.a. taktile, auditive materialer).

Medievalg: ZOOM text, talesyntese, båndoptager, braille lite, logtext i pædagogisk perspektiv.

Læseprocesser med storskrift/punkt.

Punktskrift.

Introduktion til videncentre, behandlingssteder, tidsskrifter m.v.

Modul 14: Medfødt døvblindhed

Læringsmål

den studerende

- har en viden om syns- og høresansen.
- har viden om forskellige former for og årsager til medfødt døvblindhed.
- har viden om informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for specialpædagogisk indsats i forhold til medfødt døvblindhed.
- kan beskrive, analysere og vurdere handleforslag og specialpædagogisk indsats i relation til medfødt døvblindhed hos børn, unge eller voksne.
- kan gennemføre en specialpædagogisk indsats i relation til medfødt døvblindhed under hensyntagen til den variation og diversitet, der karakteriserer medfødt døvblindhed.
- kan indgå i samarbejde om en specialpædagogisk indsats i relation til medfødt døvblindhed, der rummer overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartnere.

Indhold

Definition, afgrænsning og afklaring af målgruppen i forhold til forskellige vanskeligheder/betegnelser, herunder udbredelse, årsagsforhold, sværhedsgrad, prognose og implikationer.

Årsagsforhold, medicinske og funktionelle aspekter.

Neuro- og udviklingspsykologi med særlig vægt på sanserne og deres indbyrdes samspil samt de taktil/kinæstetiske sanser som grundlag for læring og udvikling.

Døvblindhed set i et livsperspektiv i relation til familieliv, uddannelse, fritidsliv og arbejde
Sproglige kommunikationsformer med døvblinde, herunder gestuel, taktil og visuel kommunikation.
Iagttagelses- og analysemetoder til individuel rehabilitering og undervisningsplanlægning.
Pædagogiske arbejdsformer, metoder, materialer, og hjælpemidler såsom IT.

Modul 15: Matematikvanskeligheder

Læringsmål

den studerende

- har en grundlæggende viden om udvikling af matematiske færdigheder og kompetencer.
- har viden om forskellige former for og årsager til matematikvanskeligheder,
- har viden om informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for specialpædagogisk indsats i forhold til matematikvanskeligheder,
- kan beskrive, analysere og vurdere handleforslag og specialpædagogisk indsats i relation til matematikvanskeligheder hos børn, unge eller voksne.
- kan gennemføre en specialpædagogisk indsats i relation til matematikvanskeligheder under hensyntagen til den variation og diversitet, der karakteriserer matematikvanskeligheder.
- kan indgå i samarbejde om en specialpædagogisk indsats i relation til matematikvanskeligheder, der rummer overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartnere.

Indhold

Definition, afgrænsning og afklaring af målgruppen i forhold til forskellige vanskeligheder/betegnelser/diagnoser, herunder udbredelse, sværhedsgrad, prognose og implikationer.

Teorier og forskningsresultater om matematikvanskeligheder i såvel international som dansk forskning.

Matematiske vanskeligheders forskellige fremtrædelsesformer og kortlægning.

Overvejelser over matematisk indhold og strategier i specialundervisningen.

Pædagogisk indsats, herunder tidlig indsats, målsætning, metoder, materialer og hjælpemidler som f.eks. computerteknologi.

Informationsindsamling, beskrivelse, iagttagelse og undersøgelse som basis for handling og undervisning.

Matematikvanskeligheder set i et livsperspektiv i relation til familieliv, uddannelse, fritidsliv og arbejde.

Pædagogisk diplomuddannelse VOKSENLÆRING

Læringsudbytte

Den studerende skal kunne rammesætte, planlægge, gennemføre og evaluere voksnes lærings- og uddannelsesforløb med udgangspunkt i teoridannelser inden for det voksendidaktiske felt og i

spændingsfeltet mellem arbejdsmarkedets kompetencebehov samt forestillinger om medborgerskab og demokrati.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om voksne i uddannelse i relation til livslang læring.
- viden om såvel formaliserede som særlig tilrettelagte undervisnings- og kompetenceforløb.
- forståelse for hvorledes voksne i uddannelse og undervisning bedst understøttes såvel i skolestiske som i mere praksis- og erhvervsorienterede situationer.
- forståelse af samt refleksion over forholdet mellem teori og praksis.

Færdigheder

- kan gennemføre analyser af forhold vedrørende voksnes uddannelse og læreprocesser på individ, samfunds- og organisationsniveau.
- kan analysere, evaluere og justere forskellige målgruppers uddannelse og kompetenceudvikling under hensyntagen til samfundets, arbejdsmarkedets og den enkeltes behov.

Kompetencer

- kan udvikle egen praksis i spændingsfeltet mellem teori, praksis samt refleksion over forholdet mellem disse.
- er i stand til at understøtte den enkelte i at skabe sig livskvalitet og personlige og faglige udviklingsmuligheder.
- kan selvstændigt varetage funktioner som fx voksendidaktiker, uddannelseskonsulent eller leder af en uddannelsesafdeling .

Moduler

Modul 1: Voksenliv og læring

Modul 2: Læringsmål og dannelse

Modul 3: Uddannelsesinstitutionen

Modul 4: Kompetenceudvikling i et organisatorisk perspektiv

Modul 5: Voksendidaktik

Modul 6: Voksenunderviseren

Modul 1: Voksenliv og læring

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i og forståelse for forholdet mellem voksnes livs- og udviklingsbetingelser og læreprocesser,
- kan reflektere over udfordringer og dilemmaer i forbindelse med voksnes lærings- og udviklingsprocesser,
- kan indkredse og reflektere over problemstillinger om voksnes læring.

Indhold

Teorier om voksenpsykologi, voksnes udvikling og livsfaser individuelt og i samspil med såvel kulturelle som sociale forhold.

Teorier om voksnes læring og læringens kontekst.

Voksenpædagogiske teorier.

Livshistorie og læring.

Modul 2: Læringsmål og dannelse

Læringsmål

den studerende

- har viden om og udvikler forståelse for spændingsfeltet mellem kvalifikation og dannelse i teorierne om livslang læring, i den uddannelsespolitiske debat og i voksenuddannelsernes praksisfelt.
- kan begrunde og forfølge læringsmål gennem inddragelse af relevante didaktiske dimensioner
- kan skabe tydelige kompetencemål på baggrund af studievejledninger, kursusmålsætninger m.v.

Indhold

Rationalerne bag begrebet ”livslang læring” som de begrundes politisk, pædagogisk via politiske programmer og ikke mindst teori.

Teorier om kvalifikation, kompetence og dannelse.

Teorier om medborgerskab, modernitet og globalisering.

Metoder til, f.eks. i samarbejde med de voksne deltagere, at kunne opstille mål og forfølge selv samme.

Modul 3: Uddannelsesinstitutionen

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i rationalet bag uddannelsespolitiske initiativer og reformer, herunder kendskab til den uddannelsespolitiske debat,
- har indsigt i de perspektiver, der vedrører uddannelsesinstitutionen som organisation,
- kan håndtere kompleksiteten i spændingsfeltet mellem det politiske og det institutionelle niveau.

Indhold

Rationalerne bag større voksenuddannelsesreformer herunder koblingen til internationale perspektiver.

Voxenuddannelsessektorer og deres samfundsmæssige betydning

Teorier og metoder om uddannelsesplanlægning.

Teorier om organisatorisk udvikling og læring.

Teorier om samarbejde og om modstand mod forandring.

Metoder til at kunne analysere uddannelses- og organisationskultur

Modul 4: Kompetenceudvikling i et organisatorisk perspektiv

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i organisatoriske og læringsmæssige forudsætninger i forbindelse med facilitering af processer rettet mod organisations- og arbejdspladslæring,
- har viden om praktisk tilrettelæggelse af sådanne læreprocesser samt om procesledelse
- Kan forestå planlægning, gennemførelse og evaluering af systematiserede læreprocesser i en organisationsramme.

Indhold

Teorier og metoder om kvalifikations- og kompetenceudvikling.

Teorier om praksislæring, om arbejdspladslæring samt læringsmiljø i organisationer.

Læring og kompetenceudvikling vilkår og dilemmaer set i en organisatorisk kontekst.

Teorier og metoder i forbindelse med evaluering, herunder kvalitative og kvantitative forskningsmetoder.

Modul 5: Voksendidaktik

Læringsmål

den studerende

- har viden om didaktisk teori som ramme for udvikling og undervisning,
- kan anvende og begrunde didaktisk teori i relation til egen praksis,
- kan handle og begrunde på et didaktisk grundlag på de forskellige niveauer inden for området planlægning, undervisning, udviklingsarbejde mm,
- kan identificere, beskrive og analysere voksendidaktiske problemstillinger.

Indhold

Didaktiske teorier og dannelsessyn i voksenundervisning.

Teori om voksnes læreprocesser.

Læringens miljø, rum og kultur.

Kommunikationens betydning ift. læring og undervisning.

Teorier og metoder omkring evaluering og evidens i undervisning.

Målkategorier, undervisningsformer og metoder, herunder inddragelse af IT i undervisningen.

Modul 6: Voksenunderviseren

Læringsmål

den studerende

- har indsigt og forståelse for voksenundervisning i et professionsperspektiv,
- har indsigt i de fleksible kvalifikationskrav, underviseren mødes af samt egen mulighed for at foretage løbende, kollegial kompetenceudvikling,

- kan operere som professionel i relationen mellem underviser og deltager, når parterne er voksne.

Indhold

Teorier om underviserens rolle og funktion i relation til de mange og ofte modsatrettede krav og forventninger.

Underviseren som vejleder, katalysator, facilitator og ansvarlig mentor.

Teorier om samarbejde, kollegial supervision og teamwork.

Erfaringer med egne læreprocesser og arbejdsformer.

Pædagogisk diplomuddannelse UNGDOMSPÆDAGOGIK

Læringsudbytte

Den studerende skal erhverve sig kompetencer til selvstændigt at kunne analysere og løse ungdomspædagogiske opgaver på et højt professionelt niveau og ligeledes erhverve sig kompetencer til at medvirke til en kvalitativ udvikling af ungdomsuddannelserne og de ungdomspædagogiske indsatsformer, herunder planlægge, udføre og evaluere pædagogisk arbejde.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- har viden om teorier, metoder og begreber til identifikation, beskrivelse og analyse af ungdomspædagogiske problemstillinger,
- kan reflektere over ungdomspædagogiske tiltag,
- har indsigt i unges lære- og udviklingsprocesser,

Færdigheder

- kan anvende teorier, metoder og begreber til belysning af det ungdomspædagogiske områdes muligheder og problematikker,
- kan analysere ungdomspædagogiske problemstillinger og begrunde valg af løsningsforslag

Kompetencer

- kan indgå selvstændigt i arbejdet omkring udvikling af ungdomsuddannelserne og de pædagogiske indsatsformer.

Moduler

Modul 1: Ungdomsliv, socialisering og identitetsudvikling

Modul 2: Læreprocesser og kompetenceudvikling i ungdomsuddannelser og ungdomspædagogiske miljøer

Modul 3: Uddannelsesplanlægning, ungdomsuddannelse og ungdomsvejledning – behov og initiativer, praksis og udvikling

Modul 4: Kompetencegivende ungdomsuddannelser

Modul 5: Pædagogisk arbejde med unge, som har særlig brug for pædagogisk støtte – herunder tværsektorielt samarbejde

Modul 1: Ungdomsliv, socialisering og identitetsudvikling

Læringsmål

den studerende

- har viden om og redskaber til at analysere ungdomsperiodens socio – og kulturkontekstuelle funktioner,
- kan perspektivere ungdomspædagogiske indsatser.

Indhold

Ungdom i historisk-, samtids- og fremtidsperspektiv.

Ungdomsbegrebet, ungdomsforskning og unges selvforståelse.

Ungdommens udviklingsprocesser (biologiske og psykologiske).

Socialisering og Identitetsudvikling.

Kvalificering og selvdannelse.

Egne undersøgelser.

Modul 2: Læreprocesser og kompetenceudvikling i ungdomsuddannelser og ungdomspædagogiske miljøer

Læringsmål

den studerende

- kan inddrage forskning og udviklingsarbejde om lære-, forandrings- og udviklingsprocesser i deres pædagogiske arbejde.
- kan etablere pædagogiske udviklingsmiljøer hvori unge kan udvikle og tilegne sig kompetencer.

Indhold

Læreprocesser.

Didaktisk metodeudvikling.

Kompetenceudviklingsteorier.

Pædagogiske refleksionsprocesser.

Etablering af kompetenceudviklingsmiljøer, for og med unge.

Modul 3: Uddannelsesplanlægning, ungdomsuddannelse og ungdomsvejledning – behov og initiativer, praksis og udvikling

Læringsmål

den studerende

- har overblik over det samlede ungdomspædagogiske felt og i et samfundsmæssigt perspektiv
- kan vurdere indsatsområderne enkeltvis og i sammenhæng,
- kan analysere og vurdere, om den overordnede organisering, herunder ressourcefordeling, erfaringsopsamling og – udveksling af feltet er hensigtsmæssig.
- kan vurdere organiseringer, kommende ungdomspædagogiske udfordringer og hensigtsmæssigheden af nye initiativer.

Indhold

Sociologisk analyse.

Politisk analyse.

Kommunikation.

Pædagogisk iværksættelse.

Vejledning i pædagogisk, organisatorisk og samfundsmæssigt perspektiv.

Ungdomspædagogiske organisationer, forpligtelser samt udviklingsmuligheder og – behov.

Modul 4: Kompetencegivende ungdomsuddannelser

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i kompetencegivende ungdomsuddannelsers samfundsmæssige funktion, lovmæssige grundlag og institutionelle praksis,
- kan analysere, begrunde, iværksætte og evaluere pædagogiske og organisatoriske initiativer til udvikling af ungdomsuddannelser i relation til fremtidige behov.

Indhold

Samtidsforståelse, samfundsforandring, fremtidsanalyse og kompetencebehov i lyset heraf ungdomsuddannelsernes samfundsmæssige funktion, samspil samt aktuelle og kommende behov.

Ungdomsuddannelsernes lovgrundlag, institutionelle rammer og daglig praksis.

Pædagogiske og uddannelsesmæssige udviklingsbehov i relation til ungdomsuddannelser.

Brobygning og tværsektorielt samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner.

Uddannelsesmæssige restgrupper og initiativer i forhold hertil .

Modul 5: Pædagogisk arbejde med unge, som har særlig brug for pædagogisk støtte – herunder tværsektorielt samarbejde

Læringsmål

den studerende

- kan tilrettelægge, gennemføre og fagligt evaluere pædagogisk arbejde med unge, som har brug for særlig pædagogisk støtte
- kan indgå i samarbejde med de vanskeligste unge, samt lede særlige pædagogiske indsatsformer i forhold til denne målgruppe
- kan vejlede medarbejdere og koordinere indsatsen i et tværfagligt felt

Indhold

Svage grupper, marginalisering og udstødningsprocesser i samfundsteoretisk og pædagogisk perspektiv
Socialpædagogik og mønsterbrydningsprocesser.

Viden om relationer.

Supervision.

Forskning og udviklingsarbejde inden for feltet.

Tværsætorielle tiltag, behov og problemstillinger i tilknytning hertil.

Dokumentationsformer, herunder film og video.

INDHOLDSOMRÅDE: HUMANISTISKE FAG, UNDERVISNING OG LÆRING

Indholdsområdet består af følgende pædagogiske uddannelsesretninger:

DANSK

DANSK SOM ANDET SPROG

FREMMEDSPROG (ENGELSK, FRANSK, TYSK)

HISTORIE

KRISTENDOMSKENDSKAB/RELIGION

LÆSNING OG SKRIVNING

SAMFUNDSFAG

UNDERVISNING I LÆSNING OG MATEMATIK FOR VOKSNE

Pædagogisk diplomuddannelse

DANSK

Læringsudbytte

Den studerende skal opnå faglige forudsætninger for at beskæftige sig med dansk sprog, litteratur medier og kultur i bred forstand. Den studerende skal kunne planlægge, gennemføre og evaluere undervisning og formidling af fag, fagområder eller kultur.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om dansk sprog, litteratur og kultur, herunder andre medierede udtryksformer.
- viden og bevidsthed om sprog og sprogbrug.
- forståelse af litteraturen som æstetisk udtryksform.
- refleksion over sprogets og litteraturens betydning som bærer af og kilde til den personlige og fælles identitet, kultur og bevidsthed.

Færdigheder

- evne til analyse og fortolkning af sprog, litteratur og medietekster.
- anvendelse af metoder og redskaber i forbindelse med formidling af fag, fagområder eller kultur.

- vurdering af metoder og bagvedliggende teori i forbindelse med planlægning og gennemførelse af læringsprocesser, hvori analyse, vurdering og produktion af forskelligartede tekst- og kulturudtryk indgår.

Kompetencer

- håndtering af opgaver i forbindelse med f.eks. deltagelse i eller ansvar for evaluering, forsøgs- og udviklingsarbejde
- samarbejde om udarbejdelse af lokale læseplaner
- selvstændig deltagelse i kultur- og formidlingsprojekter
- udvikling af undervisningsmaterialer eller udførelse af konsulentarbejde
- udvikling af egen praksis i forhold til undervisning i og formidling af fag, fagområder og kultur

Moduler

Modul 1: Dansk sprog og sprogbrug

Modul 2: Litteratur og litteraturdidaktik

Modul 3: Børne- og ungdomslitteratur

Modul 4: Dansk fagdidaktik

Modul 1: Dansk sprog og sprogbrug

Læringsmål

den studerende

- har viden om sprogets opbygning, virkemidler og funktioner,
- har indsigt i og kan reflektere over sproget som grundlag for viden, bevidsthed og interaktion, og som bærer af personlig og kulturel identitet,
- kan anvende teori og metoder til analyse af moderne dansk skrift- og talesprog i såvel samfundets som børns og voksnes tekster,
- kan vurdere og begrunde sprogpedagogiske metoder i forbindelse med undervisning og vejledning i dansk sprog og sprogbrug,
- kan udvikle egen praksis inden for modulets område.

Indhold

Dansk sprogbeskrivelse spændende fra hele tekster til sprogets mindste dele.

Iagttagelse og analyse af talte og skrevne tekster.

Sproglige begreber, elementer, regler og normer samt sprogets brug på forskellige niveauer, blandt andet tekstlingvistik, syntaks, morfologi og fonologi.

Overvejelser og teorier om arbejde med sprog og sproglære i skolen.

Modul 2: Litteratur og litteraturdidaktik

Læringsmål

den studerende:

- har indsigt i litteraturteoretiske og litteraturmetodiske problemstillinger som vej til tekstforståelse og kritisk læsning,

- har viden om forskellige litteraturpædagogiske læsemåder, herunder deres tekstteoretiske og tekstmetodiske baggrund.
- kan anvende og begrunde forskellige litteraturpædagogiske læsemåder og deres anvendelse i undervisningen,
- kan udvikle egen praksis inden for modulets område.

Indhold

Analyse, fortolkning og vurdering af nyere og ældre litteratur.

Forskellige genrer, perioder og forfattere i dansk og anden nordisk litteratur.

Forskellige litteraturvidenskabelige metoder samt formidling af litteratur ved hjælp af forskellige litterære læsemåder i danskundervisningen.

Modul 3: Børne- og ungdomslitteratur

Læringsmål

den studerende

- har viden om børne- og ungdomslitteraturens litteratur- og kulturhistorie,
- har indsigt i formidlingsformer som højtlesning og fortælling,
- kan analysere og vurdere børne- og ungdomslitteratur,
- kan vælge og anvende børne- og ungdomslitteratur til udvikling af børns læselyst samt til oplevelse og erkendelse,
- kan udvikle sin egen praksis inden for modulets område.

Indhold

Gennemgang af børnebogens litteratur- og kulturhistorie.

Et eksemplarisk udvalg af børne- og ungdomsbøger, der analyseres og perspektiveres litterært og æstetisk, kulturelt og pædagogisk.

Modul 4: Dansk fagdidaktik

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i danskfagets didaktik og historie,
- kan reflektere over danskfagets aktuelle status som bærer af den nationale kultur og den personlige dannelse og som basisfag for læring i den formelle skole,
- på baggrund af fagdidaktiske overvejelser kan vurdere og begrunde undervisning i danskfaget, herunder valg af undervisningsmaterialer,
- kan udvikle egen praksis inden for modulets område.

Indhold

Forskellige syn på dansk, historisk og aktuelt, og deres begrundelse.

Forholdet mellem videnskabsfaget og undervisningsfaget.

Analyse af sammenhængen mellem undervisningsfagets indhold, dets begrundelser og de metoder, der anvendes.

Fagdidaktiske kriterier for vurdering og valg af undervisningsmaterialer til danskfaget.

Pædagogisk diplomuddannelse DANSK SOM ANDETSPROG

Læringsudbytte

Den studerende skal kunne varetage sprogpædagogiske, samt formidlings- og rådgivningsmæssige opgaver i forbindelse med undervisning i dansk som andetsprog, sproglig evaluering og sprogplanlægning i institutioner og virksomheder.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om teorier og metoder om andetsprogstilegnelse og tosprogethed,

Færdigheder

- i anvendelse af metoder og redskaber til indsamling og analyse af informationer,
- i vurdering af og begrundelser for beslutning om valg af didaktik,
- i formidling af problemstillinger og løsninger til samarbejdspartnere og brugere i relation til sproglig vejledning,

Kompetencer

- til at støtte tosprogede børn, unge og voksnes sprogtilegnelsesproces,
- til at planlægge, gennemføre og evaluere samt træffe og begrunde fagligt relaterede, beslutninger om egen praksis.

Moduler

Modul 1: Andetsprogstilegnelse

Modul 2: Tosprogethed og tosproget udvikling

Modul 3: Andetsprogpædagogik

Modul 4: Intersprogsanalyse og sproglig evaluering

Modul 5: Interkulturel pædagogik og kommunikation

Modul 6: Dansk som andetsprogsvejledning

Modul 1: Andetsprogstilegnelse

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i teorier om andetsprogstilegnelse,
- kan anvende teorier og forsknings- og udviklingsarbejder til at udvikle egen praksis,
- kan demonstrere forståelse for at kunne følge og støtte tosprogede børn, unge og voksnes tilegnelsesproces.

Indhold

Kognitive, interaktionelle og sociale teorier om andetsprogstilegnelse.

Individuelle og sociale variable.

Indlæringsstrategier.

Modul 2: Tosprogethed og tosproget udvikling

Læringsmål

den studerende

- har indblik i nyere forskning og teorier om tosprogethed og kendskab til forskellige betingelser for tosproget udvikling,
- kan analysere forskellige sproglige, psykologiske og sociologiske faktorer, der er involveret i udviklingen af tosprogethed.

Indhold

Tosprogethed og tosproget sprogbrug.

Tosproget udvikling.

Sprogpædagogik og tosprogethed.

Modul 3: Andetsprogpædagogik

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i andetsprogpædagogiske tilgange og fordyber sig teoretisk og metodisk i forskellige andetsprogpædagogiske aspekter,
- kan anvende teori og metode til at planlægge, gennemføre og evaluere samt træffe og begrunde fagligt relaterede beslutninger om egen praksis.

Indhold

Andetsprogpædagogikkens udvikling i dansk og internationalt perspektiv.

Sprogstimulering og sprogundervisning.

Kommunikativ sprogpædagogik og sproglig opmærksomhed.

Modul 4: Intersprogsanalyse og sproglig evaluering

Læringsmål

den studerende

- kan arbejde med analyse af tosprogedes mundtlige og skriftlige sprogudvikling,
- kan varetage sproglig vejledning,
- kan træffe og begrunde fagligt relaterede beslutninger om sprogpædagogisk planlægning.

Indhold

Intersprogsanalyse i teori og praksis

Sproglig evaluering og evalueringsmaterialer

Sproglig vejledning.

Modul 5: Interkulturel pædagogik og kommunikation

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i nyere teoridannelser om interkulturel kommunikation,
- kan forholde sig kritisk reflekterende til interkulturelle problemstillinger i forbindelse med egen og andres praksis.

Indhold

Sammenhænge mellem sprog og kultur

Interkulturel kommunikation

Kommunikationsanalyse i flersprogede sammenhænge.

Modul 6: Dansk som andetsprogsvejledning

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i vejledningsteori og –metode med henblik på rådgivning og vejledning af kolleger, ledelse og forældre specifikt rettet mod udvikling, implementering og kvalitets sikring af undervisningen i dansk som andetsprog.

Indhold

Vejledningsteori- og metoder.

Grundlæggende principper i vejledning.

Vejledningssamtalen og vejledningsprocessen

Vejlederrollen og vejlederfunktioner i forhold til kolleger, ledelse og forældre i forbindelse med skolens/institutionens implementering af undervisning/sprogstimulering af tosprogede børn og unge, såvel pædagogisk som organisatorisk

Observation af andetsprogsundervisningen og elevforudsætninger som baggrund for vejledning

Formidling af praksisnære og faglige problemstillinger om evaluering og undervisning i dansk som andetsprog i forhold til både kolleger og ledelse.

Vejledning af kolleger, ledelse og forældre i forbindelse med udvikling og organisering af undervisning/sprogstimulering i dansk som andetsprog.

Vejledning af kolleger mv. i evaluering af forskellige undervisningspraksisser.

Pædagogiske diplomuddannelser i FREMMEDESPROG (ENGELSK, FRANSK, TYSK)

Læringsudbytte

Den studerende skal opnå teoretiske, faglig-pædagogiske og færdighedsmæssige kompetencer, der gør det muligt at varetage funktioner som faglig vejleder og formidler i et samfund, der som det danske, i

stadig stigende grad er præget af internationalisering, og hvor fremmed-sprogene har en fremtrædende position som nutidens lingua franca både i europæisk og i global sammenhæng. Læringsudbyttet opnås ved, at den studerende inden for samtlige moduler arbejder både ud fra et undervisnings-, lærings- og et formidlingsperspektiv. Modul 1 og 2 indgår som obligatoriske moduler i engelskvejlederuddannelsen.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om fremmedsproget i et undervisningsperspektiv, et lærings- og formidlingsperspektiv
- indsigt i forskning om sprog og kultur

Færdigheder

- anvendelse af metoder og redskaber i at analysere og vurdere teorier, forskningsresultater og analysemetoder, der gør det muligt at træffe professionelt begrundede valg.

Kompetencer

- håndtere institutionsudvikling som faglig vejleder for kolleger mv.

Moduler

Modul 1: Sprogtilegnelse

Modul 2: Sprogformidling og sprogundervisning

Modul 3: Sprog, sprogbrug og sproglig opmærksomhed

Modul 4: Litteratur og litteraturpædagogisk arbejde

Modul 1: Sprogtilegnelse

Modulet indgår som obligatorisk modul i engelskvejlederuddannelsen.

Læringsmål

den studerende

- har et indgående kendskab til teorier og viden om sprogtilegnelse.
- kan reflektere over disse teories relevans for praksis og kan anvende disse teorier i forskellige formidlingssituationer.

Indhold

Centrale teorier om sprogtilegnelse, disses sammenhæng med mere generelle videnskabsteorier, samt deres forankring i sprogformidlingspraksis.

Psykologiske og sociale faktorer, der påvirker fremmedsprogtilægnelsen.

Intersprogsanalyser, herunder kontrastive analyser og analyser af progression i fremmedsprogtilægnelsesprocessen.

Lærings- og kommunikationsstrategier i relation til centrale færdigheder og specifikt i relation til udvalgte formidlingsmæssige sider f.eks. ordtilægnelsesstrategier, læsestrategier, lyttestrategier.

Modul 2: Sprogformidling og sprogundervisning

Modulet indgår som obligatorisk modul i engelskvejlederuddannelsen.

Læringsmål

den studerende

- har på baggrund af centrale forskningsresultater en viden om og indsigt i såvel teorier omkring som praksis i forbindelse med sprogformidling og sprogundervisning.
- kan analysere, begrunde og udvikle læringsbetingelser og læringssituationer i fremmedsprogsundervisningen/ - formidlingen.

Indhold

Gennemgang af forskellige didaktiske traditioner og disses implikationer for sprogformidling og -undervisning. I relation hertil eksemplariske forskningsresultater, såvel danske som udenlandske. Analyse, vurdering og udvikling af formidlingssituationer, hvori er medtænkt sprogtilegnelsesprocesser. I den sammenhæng arbejdes der med arbejdsformer, lærer og -elevroller, valg af materialer, opgavetyper, m.m.

Klasserumsforskning.

Analyse, vurdering og udvikling af læseplaner og uddannelsesplanlægning i et samfundsmæssigt perspektiv, hvor forskellige sprogfags position behandles.

Modul 3: Sprog, sprogbrug og sproglig opmærksomhed

Læringsmål

den studerende

- har færdigheder på højt niveau på målsprogets sprog og sprogbrug, samt solid viden og bevidsthed om disse områder.
- kan fungere som formidler, vejleder og udvikler i forskellige professionelle sammenhænge.

Indhold

Forskellige genrer og tekster fra forskellige kommunikationssituationer inddrages som analyseobjekter.

Forskellige lingvistiske positioner i forhold til sprogbeskrivelse.

Forskellen mellem forskellige kommunikationssituationer belyses og emnet relateres til formidlings- og undervisningssituationer, hvorfra der inddrages eksempler fra den studerendes egen praksis.

Evaluerings spørgsmål i relation den kommunikative kompetence.

Fonetik, morfologi, syntaks, semantik og pragmatik.

Kontrastive elementer mellem dansk, målsproget og andre fremmedsprog.

Integreret i emnerne arbejdes der med at udvikle de studerendes egen sprogfærdighed.

Modul 4: Litteratur og litteraturpædagogisk arbejde

Læringsmål

den studerende

- har udvidet kendskab til målsprogets litteratur og dens samfundsmæssige, kulturelle og idehistoriske sammenhæng, samt har færdigheder i og viden om anvendelse af litteratur i fremmedsprogpædagogisk virksomhed.
- kan udtrykke sig nuanceret og med valg af et rigtigt register på målsproget, da dette er et væsentligt aspekt i litteraturformidlerfunktionen,
- kan beskrive, analysere og planlægge tekstarbejde i en formidlingssituation,
- kan virke som litteraturformidler i forhold til kolleger, elever og andre målgrupper.

Indhold

Litteraturbegrebet set i en dannelsesmæssig, samfundsmæssig, æstetisk og historisk kontekst. Repræsentative værker og tekstprøver fra moderne litteratur på målsproget, som belyser kultur- og samfundsforhold i lande, hvor målsproget tales. Forskellige genrer skal være repræsenteret, såvel inden for voksenlitteraturen som inden for børne- og ungdomslitteraturen. Der arbejdes ud fra et udvidet tekstbegreb.

Tekstprøver af forfattere, der ikke har målsproget som modersmål.

Litteraturhistorie samt receptions- og litteraturteori.

Litteraturens dannelsesmæssige og interkulturelle relevans i fremmedsprogpædagogikken.

Pædagogisk diplomuddannelse HISTORIE

Læringsudbytte

Den studerende skal opnå viden og kompetencer til at løse professionelle og funktionsrettede opgaver. Den skal studerende tilegne sig faglig og fagdidaktisk indsigt og viden om teorier og metoder, der knytter sig til faget og til undervisning og formidling af dette. I forbindelse med historisk formidling skal den studerende endvidere kunne begrunde valg af mål, indhold og form.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- har viden om teorier og metoder, til at løse professionelle og funktionsrettede opgaver,
- kan reflektere over valg af teorier og metoder, i forbindelse med undervisning og formidling af faget.

Færdigheder

- kan anvende teorier og metoder til belysning af fagområdets muligheder og problematikker,
- kan inddrage relevante pædagogiske og fagdidaktiske overvejelser i forhold til undervisningsmæssige og relaterede arbejdsopgaver, samt begrunde valg af teorier og metoder til løsning af disse.

Kompetencer

- kan håndtere planlægnings og arbejdsopgaver, som indgår i de funktioner, der er en del af det undervisningsmæssige område,
- kan demonstrere kompetence til at indgå selvstændigt i fagligt og tværfagligt samarbejde, såvel internt som eksternt,
- kan udvikle egen pædagogisk praksis, indenfor undervisning og formidling.

Moduler

Modul 1: Historiefilosofi og historiske metoder

Modul 2: Historisk formidling

Modul 3: Kultur og kulturmøder i udviklingsperspektiv

Modul 4: Individ – samfund - stat – natur – teknologi

Modul 1: Historiefilosofi og historiske metoder

Læringsmål

den studerende

- har viden om teorier om, hvad historie er, og hvorfor man beskæftiger sig med historie,
- kan vælge hensigtsmæssige metoder og fremgangsmåder, til analyse og tolkning af historie og historisk formidling.

Indhold

Historiens fortolkere og historikernes opgave.

Faktorer i forhold til kundskaber om og erkendelse af fortiden.

Historiebevidsthed som den refleksive indsigt i mulige samspil mellem en kvalificeret nutidsforståelse, fortidstolkning og fremtidsforventning.

Forholdet mellem aktører og strukturer, der bevidst såvel som ubevidst medvirker til produktion af historiebevidsthed..

Historiesyn, forskellige fagsyn.

Opstilling af problemstillinger.

Udvælgelse og tolkning af forskellige kildetyper.

Syntesedannelse.

Kilde- og materialekritik, herunder indsigt i den historiske teorier historiografi.

Historiedidaktik.

Modul 2: Historisk formidling

Læringsmål

den studerende

- kan anvende forskellige fremstillinger og former, i formidling af historisk stof.

Indhold

Historiedidaktik.

Formidling, fremstilling og form (fortællinger, billeder og lyd, IT og multimedier, museer, værkstedsaktiviteter, byen rum etc.)

Brug af historie – belyses ud fra eksempler fra forskellige tidsperioder og kulturer.

Modul 3: Kultur og kulturmøder i udviklingsperspektiv

Læringsmål

den studerende

- kan forstå, forklare og vurdere baggrunden for og konsekvenserne af udvalgte kulturmøder.

Indhold

Kollektive identiteter, ven - og fjendebilleder.

Brug og misbrug af historien – erindringspolitik.

Vor tids kulturmøder og værdigrundlag.

Modul 4: Individ – samfund - stat – natur – teknologi

Læringsmål

den studerende

- kan forstå sammenhænge og samspil mellem individ, samfund, stat, natur og teknologi i forskellige epoker.

Indhold

Naturgrundlag og teknologi som rammebetingelser for menneskers liv

Sammenhænge og samspil mellem individ, samfund, stat, natur og teknologi i udvalgte tidsperioder

Fremtidens udfordringer i relationer mellem individ, samfund, stat natur og teknologi

Pædagogisk diplomuddannelse

KRISTENDOMSKUNDSKAB / RELIGION

Læringsudbytte

Den studerende har faglige forudsætninger for at beskæftige sig med læring og dannelse i forbindelse med religion, og tillige omkring kultur og filosofi har kompetencer i undervisning, formidling og kommunikation i institutioner, organisationer og virksomheder.

Den studerende har selvstændig indsigt ved fortolkning af tekster og andet materiale.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om læring og dannelse, i forbindelse med religion,

- indsigt i kultur og filosofi,

Færdigheder

- kan udvise selvstændig indsigt i fortolkning af tekster og andet materiale,

Kompetence

- kan arbejde i undersøgende fællesskaber, f.eks. holdfællesskabet og grupper.
- har kompetence i undervisning, formidling og kommunikation i institutioner, organisationer og virksomheder.
- har erfaringer med undersøgelse af egen og /eller andres praksis.

Moduler

Modul 1: Religionspædagogik og didaktik

Modul 2: Religion og kultur i den moderne verden

Modul 3: Filosofi og etik

Modul 4: Fortælling, kunst og symboler

Modul 1: Religionspædagogik og didaktik

Læringsmål

den studerende

- kan anvende fagforståelser, læringssyn og videnskabsteorier i dialog,
- kan formulere, analysere, formidle og diskutere centrale problemstillinger vedrørende religionsundervisning og kommunikation om religion,
- har forståelse for elevers og studerendes forudsætninger for at lære om religion i et moderne samfund,

Indhold

Religionspædagogiske strømninger i historie og nutid.

Problemstillinger og muligheder i de aktuelle officielle bestemmelser om skolefaget.

Forskellige videnskabsteoretiske strømninger bag forskelle i fagforståelser og kundskabsbegreber.

Religionspsykologi og religions- og uddannelsessociologi, herunder nyere forskningsmæssige indsigter om faget og dets elevers forudsætninger samt egne undersøgelser og erfaringer.

Undervisningens tilgange, traditioner og arbejdsformer, herunder undervisningsmidler.

Modul 2: Religion og kultur i den moderne verden

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i religionens betydning for det moderne menneske og nutidens samfund,
- har indsigt i elevers og studerendes forudsætninger for at arbejde med religionsfaglige spørgsmål i et religiøst og kulturelt sammensat samfund,

- kan analysere og formulere problemstillinger vedrørende forholdet mellem fagsyn og læringsyn, særligt hvad angår tænkning om elevers og studerendes forudsætninger.

Indhold

Forskellige tilgange til forholdet mellem religion, tradition og modernitet.

Religionskritik, modernitets- og sekulariseringsteorier og kulturanalyse.

Studier af epoker og tænkere fra fortiden som udfordring til moderniteten.

Religionspsykologi og religions- og uddannelsessociologi, herunder nyere forskningsmæssige indsigter samt egne undersøgelser og erfaringer.

Almen didaktiske teorier og nyere forskning om børnekultur og identitetsdannelse af særlig betydning for religionsundervisningen.

Modul 3: Filosofi og etik

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i tanker, filosofiske eksempler og etiske overvejelser,
- kan vurdere hvilke syn på filosofi og læring, der ligger bag forskellige undervisningstraditioner, der bruger den filosofiske samtale,
- kan formulere, analysere, formidle og diskutere centrale problemstillinger vedrørende filosofi og samtale om filosofiske og etiske spørgsmål i undervisningen, samt områdets relation til andre indholdsområder.

Indhold

Udvalgte filosofiske tænkere.

Livsfilosofiens rolle i danske skoletraditioner.

Strømninger og begrebsdannelse i idehistorien .

Etiske principper og grundholdninger.

Drøftelse af aktuelle etiske emner samt disse emners placering i undervisningen.

Teoretiske overvejelser og praktiske øvelser med henblik på at kunne filosofere i undervisningen.

Undervisningens tilgange, traditioner og arbejdsformer, herunder undervisningsmidler.

Modul 4: Fortælling, kunst og symboler

Læringsmål

den studerende

- har praktiske og teoretiske kompetence i arbejdet med æstetiske tilgange til religion og filosofi,
- har en fond af fortællinger, som vedrører den menneskelige eksistens,
- har indsigt i religionernes symbolverden og kunstneriske og musikalske udtryk,
- kan anvende praktisk-musisk fantasi med henblik på styrkelse af den æstetiske dimension i religionsundervisningen,

- kan formulere, analysere, formidle og diskutere centrale problemstillinger vedrørende religionspædagogiske traditioner og retninger på området.
- kan fortælle levende og indsigtsfuldt.

Indhold

Religionernes fortællinger, herunder bibelske fortællinger og forholdet mellem disse og andre religioners fortællinger.

Eksistentielle, fænomenologiske og kulturhistoriske muligheder i arbejdet med religionernes fortællinger.

Religiøse symboler, billedkunst, digtning, musik og andre æstetiske udtryk i deres tidsperioder.

IT's muligheder i religionsundervisningens æstetiske læreprocesser.

Praktiske øvelser med fortælling og andre æstetiske tilgange.

Undervisningens tilgange, traditioner og arbejdsformer, herunder narrativ pædagogik og symboldidaktik.

Undervisningsmidler.

Pædagogisk diplomuddannelse

LÆSNING OG SKRIVNING

Læringsudbytte

Den studerende skal have faglige forudsætninger for at kunne undervise differentieret i læsning og skrivning samt give vejledning og andre former for støtte til børns og voksnes udvikling af læse- og skrivefærdigheder. Dette skal ske på grundlag af en grundig indsigt i både den videnskabelige baggrund for børns og voksnes læreprocesser, for læsningens og skrivningens didaktik og de praktiske forhold i undervisningssituationen.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om teorier og metoder vedrørende læsning og skrivning,
- viden om børns og voksnes læreprocesser,
- indsigt i læsningens og skrivningens didaktik ,
- forståelse af praktiske forhold i undervisningssituationen i læsning og skrivning.

Færdigheder

- kan vurdere videnskabelig og instruktiv litteratur vedrørende læsning og skrivning,
- kan analysere og vurdere undervisningsmaterialer,
- kan tilrettelægge undervisning i læsning og skrivning på baggrund af fagdidaktisk begrundede valg,
- kan analysere og vurdere undervisningens udbytte.

Kompetencer

- kan rådgive om konkret tilrettelæggelse af undervisning i læsning,
- kan formidle viden om læsning og skrivning på relevant måde til pædagoger, lærere, forældre og myndigheder.

Moduler

Modul 1: Teorier og forskning om læsning og skrivning

Modul 2: Generel udvikling og sprogudvikling

Modul 3: Evaluering, testning og vurdering af læsning

Modul 4: Læsningens og skrivningens didaktik og metodik

Modul 5: Skriftsprogsvanskeligheder

Modul 1: Teorier og forskning om læsning og skrivning

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i teoretiske forhold af betydning for læsning og skrivning.

Indhold

Teorier om læsning/skrivning - international og dansk tradition og nyere forskning.

Teorier om læring.

Love og bekendtgørelser vedrørende læsning og skrivning.

Forskellige opfattelser af læse- og skriveudviklingen og forudsætninger herfor, herunder arbejdet med tidlig indsats.

Modul 2: Generel udvikling og sprogudvikling

Læringsmål

den studerende

- kan tilrettelægge og gennemføre sprogudviklingsprogrammer for børn i børnehaver og børnehaveklasser med henblik på forebyggende og foregribende undervisning i læsning og skrivning.

Indhold

Udviklingspsykologiske forhold af betydning for børns sprogudvikling.

Sprogsyn, status, symbolsprog. Sproglig udvikling og andetsprogsudvikling. Modersmålets betydning.

Teorier om børns sproglige udvikling.

Sproglig opmærksomhed.

Skriftsprogudvikling.

Læse- og skrivearbejde med udgangspunkt i det enkelte barns forudsætninger.

Modul 3: Evaluering, testning og vurdering af læsning

Læringsmål

den studerende

- kan anvende forskellige former for systematisk undersøgelse og vurdering af børns, unges og voksnes læsefærdigheder,
- kan vurdere forskellige former for testning,
- kan vurdere forskningsresultater .

Indhold

Forskellige undersøgelses- og testformer, fordele og ulemper.

Analysen, undersøgelser og tests af skriftsprog og skriftsproglige vanskeligheder.

Interviewteknik, klasserumsundersøgelser, screening.

Supervision af undervisning.

Formidling af undersøgelsesresultater.

Modul 4: Læsningens og skrivningens didaktik og metodik

Læringsmål

den studerende

- kan anvende en variation af undervisningsformer til kollektiv og differentieret undervisning på alle alderstrin,
- har færdighed i at analysere og vurdere et konkret undervisningsforløbs kvaliteter,
- kan tilrettelægge og gennemføre undervisning i læsning og skrivning på baggrund af velbegrunde didaktiske valg,
- kan vejlede lærere og forældre i forhold vedrørende læsning og skrivning.

Indhold

Analyse af pædagogisk arbejde, elevforudsætninger, målformuleringer, arbejdsformer, almene metoder, herunder IT og individuel undervisning.

Analyse af lærebogsmateriale og andre hjælpemidler, herunder IT-programmer.

Genre-vurdering, procesanalytiske arbejdsformer, faglig læsning.

Vejledning, rådgivning og forældresamarbejde, herunder kommunikation, supervision og kollegavejledning.

Praktisk træning i undervisning under forskellige omstændigheder.

Modul 5: Skriftsprogsvanskeligheder

Læringsmål

Den studerende

- har viden om skriftsprogsvanskeligheders fremtrædelsesformer og mulige årsager
- har færdigheder i at forudsige, identificere og afdække skriftsprogsvanskeligheder

- har kompetencer i at anvende sin viden og sine færdigheder i planlægning og gennemførelse af forebyggende og foregribende undervisning samt i afhjælpning af skriftsprogsvanskeligheder i den almindelige undervisning

Indhold

Karakteristik af skriftsprogsvanskeligheder (herunder dysleksi), skriftsprogsvanskeligheders fremtrædelsesformer og mulige årsager. Tosprogede elevers skriftsproglige resurser og vanskeligheder. Forudsigelse og forebyggelse af skriftsprogsvanskeligheder i 0. klasse. Identifikation og afdækning af skriftsprogsvanskeligheder. Foregribende skriftsprogsundervisning baseret på delkomponenter i ordlæsefærdigheder og sprogforståelse. Undervisning af elever med skriftsprogsvanskeligheder i den almindelige undervisning. Analyse og vurdering af afdæknings- og undervisningsmaterialer. It-støtte i den almindelige undervisning – herunder tilpasning til den enkelte elev.

Pædagogisk diplomuddannelse SAMFUNDSFAG

Læringsudbytte

Den studerende skal erhverve sig viden og kompetencer til at forstå og forklare samfundsmæssige aspekter i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet. Den studerende skal opnå en grundlæggende viden om og kompetencer i problemstillinger og temaer indenfor det samfundsfaglige område med henblik på undervisning og formidling i såvel privat som offentligt regi; F. eks. folkeskole, efterskole, VUC, tekniske skoler med videre. Den studerende skal kunne analysere og vurdere samfundsmæssige problemstillinger og emner i relation til undervisning, undervisningsplanlægning og andre opgaver indenfor det pædagogiske område.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- kan dokumentere viden om teorier og metoder til at analysere og vurdere samfundsmæssige problemstillinger,
- kan reflektere over undervisningsmæssige og relaterede arbejdsopgaver, indenfor det pædagogiske område.

Færdigheder

- kan anvende teorier og metoder til belysning af fagområdets muligheder og problematikker,
- kan inddrage relevante pædagogiske overvejelser i forhold til undervisningsmæssige og relaterede arbejdsopgaver, samt begrunde valg af teorier og metoder til løsning af disse.

Kompetencer

- kan håndtere planlægningsmæssige og arbejdsrelaterede opgaver, som indgår i de funktioner, der er en del af det undervisningsmæssige område,
- kan demonstrere kompetence til at indgå selvstændigt i fagligt og tværfagligt samarbejde, såvel internt som eksternt.

- kan udvikle egen pædagogisk praksis, indenfor undervisning og formidling.

Moduler

Modul 1: Samfundsfilosofi og samfundsteori

Modul 2. Samfundsfaglige metoder og formidling af samfundsfag

Modul 3: Globalisering og europæisk integration

Modul 4: Demokrati og demokratiforståelse og demokratisk handling

Modul 1: Samfundsfilosofi og samfundsteori

Læringsmål

den studerende

- har viden om filosofiske og teoretiske problemstillinger indenfor samfundsfag,
- indsigt i hovedtræk indenfor samfundsfilosofien fra klassiske samfundsformationer til det senmoderne,
- kan sammenstille og anvende udvalgte sociologiske, økonomiske og politologiske teorier.

Indhold

Udvalgte samfundsfilosoffer med henblik på at følge de store linjer i samfundsfilosofiens udvikling, Fokus sættes på centrale begreber som naturen, lighed, frihed, ejendom m.v.

Sociologiske, økonomiske og politologiske teorier, således at både sammenhængen med samfundsfilosofien og sammenstillingen af de forskellige videnskabsområders teorier prioriteres.

Modul 2. Samfundsfaglige metoder og formidling af samfundsfag

Læringsmål

den studerende

- har kendskab til samfundsfaglige metoder ,
- har erhvervet viden om og erfaring med formidling af samfundsfaglige emner og temaer.

Indhold

Problemstillinger i relation til planlægning, gennemførelse og fremlæggelse af samfundsfaglige undersøgelser.

Forskellige arbejdsformer, der sigter på formidling af samfundsfaglige emner og temaer.

Forskellige samfundsfaglige og – videnskabelige metoder og begreber, herunder sonderingen mellem og indhold i kvalitative og kvantitative metoder, deres videnskabsteoretiske sammenhæng, samt arbejdsmetoder.

Forskellige arbejdsformer, der er relevante for formidlingen af samfundsfaglige emner og temaer, f.eks. statistiske fremstillinger (tabeller, grafer, figurer m.v.) mindre faglige artikler og dramadokumentation.

Modul 3: Globalisering og europæisk integration

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i begrebet globalisering, globaliseringens forudsætninger, udslag og fremtidige konsekvenser.
- kan reflektere over væsentlige elementer af den europæiske integrationsproces, som en dimension i globaliseringen.
- kan anvende viden om globaliseringens muligheder og begrænsninger indenfor udvalgte områder.

Indhold

Teorier om globalisering og international politik.

Globaliseringens forudsætninger og nutidige udslag, økonomisk, politisk, socialt, kulturelt, mentalt m.v. samt fremtidige scenarier for globaliseringen.

Globaliseringens betydning for en række udvalgte områder på stats-, samfunds og individniveau, herunder hverdagsliv, socialisering og identitet, kulturmøder, nationalstaten, de politiske styringsredskaber i globaliseringens tidsalder.

Projekt Europa – den europæiske integrationsproces, som et udslag af globaliseringen, herunder Europas nyere og nyeste historie, internationale organisationer og overstatsligt samarbejde, teorier knyttet til den europæiske integrationsproces.

Individuelle og kollektive reaktioner på globaliseringen og den europæiske integrationsproces.

Modul 4: Demokrati og demokratiforståelse og demokratisk handling

Læringsmål

den studerende

- har tilegnet sig viden om at handle som demokratisk borger,
- har tilegnet sig færdigheder i at handle som demokratisk borger.

Indhold

Demokratiteorier.

Det danske demokratis udvikling.

Forudsætninger og begrænsninger for medborgerskab.

Udvalgte modernitetsteorier.

Borgernes demokratiske adfærd og muligheder i det danske demokrati, herunder linjer til det danske demokratis udvikling.

Konkrete historiske og aktuelle forhold ses i lyset forskellige teorier om demokrati og stat

Pædagogisk diplomuddannelse

UNDERVISNING I LÆSNING OG MATEMATIK FOR VOKSNE

Læringsudbytte

Den studerende skal opnå faglige og pædagogisk/didaktiske forudsætninger for at kunne forestå planlægning, gennemførelse og evaluering af læse- og matematikundervisning for voksne, samt kunne deltage reflekterende og kommunikativt i vejledning og udviklingsarbejde.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om voksnes behov for læse- og matematikundervisning,
- viden om voksnes funktionelle færdigheder indenfor områderne læsning, stavning og skriftlig fremstilling samt matematikfærdigheder og –forståelser,
- didaktisk og fagdidaktisk viden som forudsætning for at deltage i den fortsatte udvikling af henholdsvis læse- og matematikundervisning for voksne,
- indsigt i muligheder og begrænsninger for læse- og matematikundervisning i voksenuddannelser på grundlæggende niveau ,

Færdigheder

- anvendelse af fag-faglig viden inden for læsning og matematik,
- planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisning ,
- afdække voksnes forskellige forudsætninger og behov for læse- og matematikundervisning, bl.a. ved hjælp af forskellige former for test,
- begrundelser for valg af undervisningsmaterialer og –metoder ,
- vurdering og anvendelse af nyere videnskabelig litteratur.

Kompetencer

- håndtering af vejledning i forhold til voksne deltagere, uddannelsesinstitutioner og virksomheder,
- udvikling af differentierede tiltag, der matcher kompleksiteten hos skiftende målgrupper,
- udvikling af egen praksis, hvor teoretiske overvejelser indgår.

Målgruppen er undervisere, eksempelvis lærere ved grundlæggende erhvervsuddannelser og andre med tilknytning til undervisning af voksne, der ønsker at arbejde med udvikling af voksnes funktionelle færdigheder inden for områderne læsning, stavning og skriftlig fremstilling samt matematikfærdigheder og -forståelser fx inden for lov om forberedende voksenundervisning (FVU).

Moduler

Modul 1: Funktionelle matematikfærdigheder og -forståelser hos voksne.

Modul 2: Matematikvanskeligheder hos voksne.

Modul 3: Afdækning af voksnes behov for læse-, stave- og skriveundervisning; teorier og metoder.

Modul 4: Undervisning i funktionel læsning, stavning og skriftlig fremstilling.

Modul 5: Læse- og skriveundervisning for tosprogede.

Modul 6: Dysleksi og individuel afdækning

Modul 7: Undervisning og rådgivning af dyslektikere

Modul 8: Læsning og skrivning i de grundlæggende erhvervsuddannelser

Modul 9: Funktionel læse- og skriveundervisning i de grundlæggende erhvervsuddannelser

Modul 10: Læsevejlederens rolle og funktion i de grundlæggende erhvervsuddannelser

Modul 11: Læse- og skrivestøttende teknologi til unge og voksne

Modul 1: Funktionelle matematikfærdigheder og -forståelser hos voksne.

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i begrebet numeralitet og redskaber til undersøgelse af voksnes funktionelle matematikfærdigheder og -forståelser i forskellige sammenhænge,
- har kendskab til forskellige matematikopfattelser og deres betydning for undervisningen,
- kan tilrettelægge, afprøve og vurdere forskellige undervisningsaktiviteter i kontekster, der er relevante i forhold til målgrupper og uddannelsesformål,
- kan anvende it og regnetekniske hjælpemidler i arbejdet med grundlæggende matematiske begreber, færdigheder og forståelser,
- kan vurdere kvaliteten og relevansen af undervisningsmidler til brug i voksenundervisning i matematik, herunder forskellige målgrupper,
- kan påtage sig ansvar for at bearbejde, diskutere og formidle begrundelser for forberedende voksenuddannelse i matematik,
- kan håndtere egne undersøgelser af voksnes numeralitet på arbejdspladser og i andre hverdagssammenhænge.

Modul 2: Matematikvanskeligheder hos voksne

Læringsmål

den studerende

- har viden om voksnes forskellige læringsstrategier, tankegange og regnemetoder,
- har viden om karakteren af forskellige matematikvanskeligheder hos voksne,
- har viden om evalueringsformer og disses anvendelse i matematikundervisning for voksne,
- kan iværksætte undervisningsaktiviteter, der tilgodeser voksnes forskellige læringsstrategier i matematik,
- kan planlægge, gennemføre og evaluere differentieret matematikundervisning,
- kan udvikle undervisningsaktiviteter med brug af relevante data, medier og aktiviteter inden for matematikkens hovedområder.

Modul 3: Afdækning af voksnes behov for læse-, stave- og skriveundervisning; teorier og metoder.

Læringsmål

den studerende

- har viden om det danske sprogs opbygning ,

- har indsigt i forskningsbaserede teorier og undersøgelser om voksnes læsning, stavning og skrivning,
- har viden om voksnes funktionelle færdigheder indenfor læsning,
- har forståelse af følger af utilstrækkelige læsefærdigheder,
- kan mestre forskellige materialer til at afdække/ teste voksnes skriftsproglige forudsætninger og funktionelle læse-, stave- skrivefærdigheder,
- kan foretage en vurdering af udbyttet af testmateriale i forhold til at vejlede voksne på læse-, stave- og skriveområdet,
- kan begrunde indplacering af den voksne på uddannelsesstilbud,
- kan påtage sig vejledning om det optimale undervisningstilbud,
- kan foretage håndtering af forskellige former for tests mhp indplacering på undervisningsforløb/-trin,
- kan indgå i samarbejde med undervisere og vejledere på voksenområdet.

Indhold

Det danske sprogs opbygning, herunder fonetik, morfologi, syntaks og semantik.

Forskningsbaserede teorier om skriftsproglige færdigheder og strategier, herunder teorier om læseforståelse, metakognition, afkodning, stavning, sproglig opmærksomhed og teorier om læse- og staveudvikling.

Årsager til utilstrækkelige læsefærdigheder.

Sociale og emotionelle følger af utilstrækkelige læsefærdigheder.

Afdækning af voksnes skriftsproglige forudsætninger og færdigheder, herunder læseforståelse, skriftlig fremstilling, afkodning, sproglig opmærksomhed, stavning og ordkendskab.

Undersøgelser af voksnes målte og selvopfattede læsefærdigheder.

Faktiske læse/skrivekrav til voksne og deres læsning og skrivning i hverdagen.

Individuel vejledning om læse-/skrive- og staveundervisning, herunder trinplacering af deltagere i den forberedende voksenundervisning.

Lovgrundlag for undervisningstilbud til voksne med behov for læseundervisning.

I modulforløbet arbejder den studerende skriftligt med:

1. Besvarelse af bundne delopgaver i fonetik og morfologi.
2. Afdækning af en voksen persons læse-, stave- og skrivefærdigheder samt brug af skriftsprog i hverdagen med henblik på vejledning om det optimale undervisningstilbud.

Modul 4: Undervisning i funktionel læsning, stavning og skriftlig fremstilling.

Læringsmål

den studerende

- kan teorier om voksnes læring,
- har viden om morfomatiske og fonematiske læsestrategier ,
- kan reflektere over voksnes læring og tilrettelæggelse af undervisningsforløb, herunder af funktionalitetsprincippet's betydning for voksnes læring,
- har viden om anvendelsen af it som redskab i undervisningen,

- kan mestre analyse, vurdering og udvælgelse af undervisningsmateriale
- kan vurdere teksters tilgængelighed,
- kan analysere, vurdere og udvælge undervisningsmaterialer,
- kan påtage sig ansvaret for planlægning og gennemførelse af individuel læse-, stave og skriveundervisning,
- kan påtage sig ansvaret for evaluering af deltagernes udbytte af undervisningen
- kan udvikle målrettet undervisningsmaterialer,
- kan sætte undervisning i gang på baggrund af den foretagne vurdering/ test.

Indhold

Teorier om voksnes læring, herunder pædagogiske metoder i voksenundervisningen.

Teksters tilgængelighed, herunder læsbarhed og læselighed.

Forskellige teksttypers opbygning.

Planlægning og gennemførelse af individuel undervisning i læseforståelse og læsestrategier.

Planlægning og gennemførelse af individuel skriveundervisning, herunder skrivningens faser og udvikling af syntaktisk bevidsthed.

Planlægning og gennemførelse af individuel undervisning i afkodning og stavning, herunder brug af fonematiske og morfematiske strategier.

Undervisning i ordkendskab, herunder udnyttelse af konteksten og brug af opslagsværker.

Analyse, vurdering og udvælgelse af undervisningsmaterialer.

Løbende evaluering af deltagernes udbytte af undervisningen.

Forskellige tilrettelæggelsesformer, herunder virksomhedsforlagt undervisning og differentieret undervisning af deltagere med forskellige behov.

Der indgår en synopse, hvor der kan vælges mellem:

1. Udarbejdelse af en individuel undervisningsplan med eksempel på en undervisningsaktivitet
2. Udarbejdelse af funktionelle læse- og skriveopgaver til et samlæst hold.

Modul 5: Læse- og skriveundervisning for tosprogede voksne.

Læringsmål

den studerende

- kan afdække og vurdere tosprogede voksnes skriftsproglige færdigheder,
- kan afdække og vurdere tosprogede voksnes afkodning og læseforståelse,
- kan planlægge og gennemføre undervisning for tosprogede voksne,
- kan analysere, vurdere og udvælge undervisningsmaterialer,
- kan undervise tosprogede voksne i brugen af kompenserende hjælpemidler,
- kan evaluere tosprogede voksnes udbytte af undervisningen.

Indhold

Afdækning og vurdering af tosprogede voksnes sproglige forudsætninger og skriftsproglige færdigheder, herunder læseforståelse, skriftlig fremstilling, afkodning, stavning, sproglig opmærksomhed og ordkendskab.

Forskelle mellem forskellige sprog.

Planlægning og gennemførelse af undervisning for tosprogede voksne i afkodning, læseforståelse og læsestrategier, herunder sproglig opmærksomhed og brug af fonematiske og morfematiske strategier.

Planlægning og gennemførelse af undervisning for tosprogede voksne i stavning og skrivning, herunder brug af fonematiske og morfematiske strategier.

Planlægning og gennemførelse af undervisning for tosprogede voksne i ordkendskab, herunder udnyttelse af konteksten og brug af opslagsværker.

Analyse, vurdering og udvælgelse af undervisningsmaterialer.

Planlægning og gennemførelse af undervisning for tosprogede voksne med udgangspunkt i it-baserede materialer.

Undervisning i brug af kompenserende hjælpemidler.

Løbende evaluering af deltagerens udbytte af undervisningen.

Modul 6: Dysleksi og individuel afdækning

Læringsmål

den studerende

- har viden om dysleksi og individuel afdækning af voksnes dyslektiske vanskeligheder
- har indsigt i internationale forskningsbaserede teorier om dysleksi,
- har viden om det danske sprogs opbygning, herunder fonetik, morfologi, syntaks og semantik,
- kan reflektere over evidensbaseret viden om compensation og undervisningseffekt,
- har viden om lovgrundlaget for ordblindeundervisning samt andre relevante love,
- kan anvende testmateriale til individuel afdækning af dyslektikers sproglige og skriftsproglige færdigheder og undervisningsbehov,
- kan analysere, vurdere og fortolke forskningsbaseret national og international litteratur om sprog og dysleksi,
- kan vurdere og anvende test til afdækning af unge og voksnes dysleksi,
- kan påtage sig ansvar for at indgå i samarbejde for at iværksætte hensigtsmæssige tiltag i forhold til unge og voksne dyslektikere.

Indhold

Det danske sprogs opbygning, herunder fonetik, morfologi, syntaks og semantik.

Nationale og internationale forskningsbaserede teorier om dysleksi, herunder teorier om definition, årsagsforhold, sproglig opmærksomhed, læse-staveudvikling og metakognition.

Evidensbaseret viden om compensation og undervisningseffekt.

Socio-emotionelle følger af dysleksi.

Individuel afdækning af dyslektikers sproglige og skriftsproglige forudsætninger og færdigheder, samt undervisningsbehov bl.a. på baggrund af cases.

Lovgrundlag for ordblindeundervisning samt andre relevante love.

Der indgår en obligatorisk øvelse i afdækning af en persons skriftsproglige forudsætninger, færdigheder og behov.

Modul 7: Undervisning og rådgivning af dyslektikere

Læringsmål

den studerende

- har viden om basale afkodningsmetoder/ -strategier,
- har viden om kompenserende metoder herunder morfologi, skrivning, stavning, ordforråd og læseforståelse,
- kan reflektere over didaktik og metoder i ordblindeundervisningen, herunder kompenserende undervisning og vejledning af unge og voksne med dysleksi,
- kan mestre individuel undervisning i og tilpasning af kompenserende hjælpemidler,
- kan mestre en løbende evaluering af deltagerens udbytte af undervisningen,
- kan vurdere og udvælge egnede undervisningsmaterialer i forhold til deltagerens forudsætninger,
- kan begrunde undervisningens indhold og form,
- kan håndtere rådgivning og vejledning af dyslektikere,
- kan påtage sig ansvaret for planlægning af individuelt tilrettelagt undervisning af unge og voksne dyslektikere,
- kan udvikle relevante undervisningsmaterialer til målgrupper med dysleksi,
- kan indgå i samarbejde om en samlet rådgivning og vejledning af voksne på læse-, skrive staveområdet.
- kan påtage sig ansvaret for at udarbejde individuelle undervisningsplaner til målgruppen.

Indhold

Basale direkte afkodningsmetoder.

Kompenserende metoder (morfologi, stavning, skrivning, ordforråd, læseforståelse).

Didaktik og metoder i ordblindeundervisning, herunder kompenserende og hensyntagende undervisning, samt specialpædagogisk bistand.

Udarbejdelse af individuelle undervisningsplaner på baggrund af teoretisk viden og cases.

Planlægning af undervisning ved forskellige tilrettelæggelsesformer, fx ene og holdundervisning.

Løbende evaluering af deltagerens udbytte af undervisningen.

Individuel tilpasning af kompenserende hjælpemidler.

Undervisning i brug af kompenserende hjælpemidler.

Specialpædagogisk støtte (SPS) og andre støtte- og vejledningmuligheder for ordblinde.

Specialrådgivningen i Danmark, fx VISO, videncentre og brugerorganisationer.

Der indgår en obligatorisk øvelse i udviklingen af en individuel undervisningsplan.

Modul 8: Læsning og skrivning i de grundlæggende erhvervsuddannelser

Læringsmål

den studerende

- kan vurdere og anvende undersøgelser af børn, unge og voksnes læse- og skrivefærdigheder.
- kan anvende viden om det danske sprogs opbygning som grundlag for afdækning af skriftsproglige færdigheder og læse-skriveindsats.
- kan anvende forskningsbaserede teorier om læsning og skrivning.
- kan tage højde for følger af utilstrækkelige læse- og skrivefærdigheder i læse-skriveindsats.
- kan afdække skriftsproglige forudsætninger, færdigheder og undervisningsbehov.

Indhold

Lovgrundlag for undervisningstilbud til unge og voksne med behov læse- og skriveundervisning.

Undersøgelser af børn, unge og voksnes læse- og skrivefærdigheder.

Det danske sprogs opbygning, herunder fonetik, morfologi, syntaks og semantik.

Forskningsbaserede teorier om skriftsproglige færdigheder og strategier, herunder teorier om læseforståelse, metakognition, skriftlig fremstilling, afkodning, stavning, sproglig opmærksomhed og teorier om tilegnelse af læse-, stave- og skrivefærdigheder.

Årsager til utilstrækkelige læse- og skrivefærdigheder og vanskelighedernes fremtrædelsesformer.

Tosprogedes læse- og skrivefærdigheder.

Afdækning af skriftsproglige forudsætninger og færdigheder, herunder læseforståelse, skriftlig fremstilling, afkodning, stavning, ordkendskab og sproglig opmærksomhed.

Afdækning af undervisningsbehov.

I modulforløbet arbejder den studerende skriftligt med:

1. Besvarelse af bundne delopgaver i det danske sprogs opbygning.
2. Afdækning af læse-, stave- og skrivefærdigheder i relation til læse- og skrivekrav i uddannelsen.

Modul 9: Funktionel læse- og skriveundervisning i de grundlæggende erhvervsuddannelser

Læringsmål

den studerende

- kan vurdere skriftsproglige krav i fagtekster og opgaver.
- kan vurdere fagteksters tilgængelighed.
- kan skrive fagtekster i et lettilgængeligt sprog.
- kan planlægge og gennemføre læse- og skriveundervisning.
- kan anvende og indtænke it i undervisning.
- kan analysere, vurdere og udvælge undervisningsmaterialer.
- kan evaluere elevernes udbytte af læse- og skriveundervisning.

Indhold

Fagteksters struktur og funktion.

Genrekendskab.

Læsestrategier i relation til læsekrav.

Fagteksters tilgængelighed, herunder læsbarhed og læselighed.

Opgavestillelse i relation til læseformål.

Planlægning og gennemførelse af undervisning i ordkendskab, læseforståelse og metakognition.

Planlægning og gennemførelse af undervisning i skriftlig fremstilling.

Planlægning og gennemførelse af undervisning i afkodning og stavning, herunder brug af fonematiske og morfematiske strategier.

Analyse, vurdering og udvælgelse af undervisningsmaterialer.

It som integreret element i undervisning.

Redskaber til evaluering af elevernes udbytte af læse- og skriveundervisning.

I modulforløbet arbejder den studerende skriftligt med:

1. Vurdering og omskrivning af svært tilgængelig fagtekst.
2. Vurdering af behov for læse- og skriveundervisning samt plan for undervisningstilbud.

Modul 10: Læsevejlederens rolle og funktion i de grundlæggende erhvervsuddannelser

Læringsmål

den studerende

- kan planlægge, koordinere og styre skolens læseindsats i samarbejde med relevante aktører,
- kan varetage forskellige vejlederroller og funktioner,
- kan anvende relevante strategier i forhold til forskellige elev- og lærerkulturer,
- kan vejlede faglærere om fagintegreret læse- og skriveundervisning,
- kan vejlede elever om studieteknik,
- kan tilrettelægge og følge op på test,
- kan anvende metoder til evaluering og kvalitetssikring,
- kan vejlede om specialpædagogisk støtte, andre støttemuligheder og kompenserende hjælpemidler,
- kan indgå i netværksarbejde i forhold til læsevejledere i andre uddannelser

Indhold

Metoder til læseindsatsens planlægning, koordinering og styring,

Vejledningsmetoder i forhold til læsevejlederens roller og funktioner,

Relevante strategier i forhold til erhvervsskolens elev- og lærerkulturer,

Vejledning om hvordan læsning og skrivning integreres i den erhvervsfaglige undervisning,

Vejledning af elever om studieteknik,

Tilrettelæggelse af og opfølgning på test,

Metoder til evaluering og kvalitetssikring af læseindsatsen,

Regler om specialpædagogisk støtte (sps) og andre støttemuligheder,

Kompenserende hjælpemidler, herunder it-hjælpemidler,

Netværksarbejde i forhold til læsevejledere ved andre erhvervsskoler.

I modulforløbet arbejder den studerende skriftligt og progressivt med:

Handlingsplaner for læse- og skriveindsatsen på egen skole.

Modul 11: Læse- og skrivestøttende teknologi til unge og voksne

Læringsmål

den studerende

- har viden om skriftsprogsvanskeligheder blandt unge og voksne samt viden om læse- og skrivestøttende teknologi
- har færdigheder i at udrede behov for læse- og skrivestøttende teknologi
- har kompetencer i at anvende sin viden og sine færdigheder i planlægning, gennemførelse og evaluering af skriftsprogsundervisning med læse- og skrivestøttende teknologi

Indhold

Målgruppen for læse- og skrivestøttende teknologi. Skriftsprogsvanskeligheder set i et livsperspektiv, herunder hjælpemiddelovgivning, bevillings- og dispensationsmuligheder. Udredning af behov for læse- og skrivestøttende teknologi. Analyse, vurdering og udvælgelse af læse- og skrivestøttende teknologi. Planlægning og gennemførelse af individuel undervisning i anvendelse af læse- og skrivestøttende teknologi. Planlægning og gennemførelse af individuel undervisning i læse-, stave- og skrivestrategier som understøtter anvendelse af læse- og skrivestøttende teknologi. Løbende evaluering af deltagerens udbytte af anvendelse af læse- og skrivestøttende teknologi. Vejledning og samarbejde i relation til valg og anvendelse af læse- og skrivestøttende teknologi.

INDHOLDSOMRÅDE: NATURVIDENSKABELIGE FAG, UNDERVISNING OG LÆRING

Indholdsområdet består af følgende pædagogiske uddannelsesretninger:

KOST, ERNÆRING OG SUNDHED

MATEMATIK

NATURFAGENES DIDAKTIK

NATURFAG (BIOLOGI, FYSIK/KEMI, GEOGRAFI, NATUR/TEKNIK)

Pædagogisk diplomuddannelse

KOST, ERNÆRING OG SUNDHED

Læringsudbytte

Den studerende skal opnå faglige og pædagogiske kompetencer til at identificere og analysere aktuelle kost- og ernæringsbetonede sundhedsproblemer.

Den studerende skal kunne planlægge, gennemføre og evaluere undervisning, formidling og kommunikation om disse emner i institutioner, organisationer og virksomheder.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- indsigt i områdets forskningsmæssige, faglige og formidlingsmæssige udvikling ,

- viden om sammenhænge mellem kost og ernæring og livsstilens og levevilkårenes betydning for den enkeltes sundhed.

Færdigheder

- vurdering af og begrundelser for valg af teorier og metoder til analyse og formidling af problemstillinger vedrørende krop, kost og sundhed,
- anvendelse af metoder og redskaber til at vurdere børns, voksnes og ældres sundhed.

Kompetencer

- selvstændig deltagelse i fagligt og tværfagligt samarbejde i relation til kost, ernæring og sundhed,
- formidling af problemstillinger og viden om kost, ernæring og sundhed til såvel fagfæller som den brede befolkning.

Moduler

Modul 1: Sundhed, kostvaner og livskvalitet

Modul 2: Human ernæring

Modul 3: Kost, ernæring, sygdom og forebyggelse

Modul 4: Sundhedsopfattelser, -politik, -undervisning i forhold til kost og ernæring

Modul 5: Sundhedspædagogik

Modul 1: Sundhed, kostvaner og livskvalitet

Læringsmål

den studerende

- har viden om teorier, metoder og forklaringer vedrørende sundhed,
- har indsigt i forskellige sundhedsbegreber,
- har indsigt i sammenhænge mellem kost, måltider, fødevarekvalitet, hygiejne, forbrug og sundhed og livskvalitet,
- har indsigt i kostvaner i et historisk og samfundsmæssigt perspektiv,
- kan analysere og vurdere egen og andres praksis i forhold til sundhed, kostvaner og livskvalitet,
- kan påtage sig ansvar for at begrunde og træffe fagligt relaterede beslutninger om omsætning af den teoretiske viden til praktisk pædagogisk handling.

Indhold

Forskellige betragtningsmåder på problemstillinger, der vedrører området sundhed og livskvalitet og kostvaner.

Livsstilsfaktorer såsom kost/ernæring, måltider, måltidsfrekvens og størrelse, alkohol, hygiejne og forbrug og deres betydning for sundhed og livskvalitet.

Levevilkårenes herunder fødevarekvalitetens betydning for sundhed og livskvalitet samt for livsstil.

Modul 2: Human ernæring

Læringsmål

den studerende

- har viden om den humane organismes energiomsætning,
- har indsigt i makro- og mikronæringsstofferne omsætning i den humane organisme,
- kan reflektere over øvrige ernæringsrelevante stofgrupperes betydning for den humane organisme,
- har kompetencer til at begrunde og vurdere næringsstof- og kost anbefalinger og den anbefalede sundhedsfremmeadfærd.

Indhold

Teorier og metoder knyttet til den humane ernæring som et naturvidenskabeligt fagområde med hovedvægten placeret på kulhydrat, fedt, protein og alkoholomsætningen i relation til forebyggende sundhedsindsats, samt udvalgte vitaminer, mineraler og antioxidanter betydning herfor.

Sundhedsbegrebets betydning for ernæringsvidenskaben, herunder kriterier for og usikkerheder ved behovsfastsættelse og kost anbefalinger.

Den studerende udarbejder en beskrivelse af fem selvvalgte emner med litteraturliste. Emnerne skal behandle indholdet alsidigt.

Modul 3: Kost, ernæring, sygdom og forebyggelse

Læringsmål

den studerende

- har viden om og kan analysere og vurdere ernærings- og kostproblemer i relation til livsstilssygdommene fedme, diabetes II, hjertekarsygdomme, knogleskørhed, kræft m.m. ved hjælp af fysiologiske, sociologiske og psykologiske begreber og teorier og i etisk perspektiv.
- kan reflektere over og vurdere epidemiologiske undersøgelsesresultater og metoder.
- kan vurdere samspillet mellem miljø, fødevarekvalitet, hygiejne, forbrug, samfundsforhold og sygdom og sundhed.

Indhold

Forskellige betragtningsmåder på problemstillinger, der vedrører området kostrelaterede sygdomme som baggrund for at handle i hjem og samfund og i undervisning og formidling.

Analyser af livsstilssygdomme i relation til fysiologiske forhold af ernæringsmæssig og kostmæssig karakter med inddragelse af andre aspekter af livsstilen som f.eks. motion som årsagsfaktor.

Menneskets sygdom og sundhed i et bredere perspektiv, som omfatter de samspil der er mellem forhold af psykologisk og fysiologisk art, og de samspil der er mellem livsstilsfaktorer, såsom kost/ernæring, hygiejne, forbrug og levevilkår, f.eks. samfundsforhold, miljøproblemer og levnedsmiddelkvalitet.

Modul 4: Sundhedsopfattelser, -politik og -undervisning i forhold til kost og ernæring

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i samspillet mellem ernæring, kost, livsstil, levevilkår og sundhed,
- kan håndtere politiske strategier vedrørende kost, ernæring, fødevarekvalitet og sundhed,

- kan begrunde forskellige sundhedspædagogiske arbejdsmåder og formidlingsformer vedrørende kost, ernæring og sundhed.

Indhold

Analysen af sundhedsbegreber i forhold til forskellige sundhedspædagogiske paradigmer og befolkningers sundhedsopfattelse behandles i et historisk, kulturelt og socialt perspektiv.

Sundhedsproblemer i Danmark og på globalt plan analyseres i forhold til levevilkår og livsstil og deres indbyrdes sammenhæng, herunder samspil mellem ernæring/kost, livsstil og sundhed.

Levevilkårs, herunder socioøkonomiske forholds betydning for kostvaner, livsstil og for sundhed.

Analysen af samfundsmæssige tiltag og målsætninger på fødevarer- og kostområdet i forhold til sundhedsproblemerne årsager, udvikling og mulige forandringer.

Modul 5: Sundhedspædagogik

Læringsmål

den studerende

- har viden og indsigt i forskellige sundhedspædagogiske teorier og arbejdsmåder, - herunder formidlingsformer,
- kan samarbejde om tilrettelæggelse af og gennemføre sundhedspædagogisk udviklingsarbejde lokalt, nationalt og globalt.

Indhold

Sundhedspædagogiske teorier.

Teorier om undervisning, formidling, oplysning, information og kampagner.

Teorier om deltagerinvolvering - hvem, hvordan og hvorfor.

Sundhedstiltag i forhold til forskellige målgrupper.

Evalueringsmetoder.

Sundhedspædagogisk udviklingsarbejde .

Sundhedspædagogiske roller.

Sundhedsarbejde lokalt, nationalt og globalt.

Pædagogisk diplomuddannelse

MATEMATIK

Læringsudbytte

Den studerende får faglige og pædagogiske forudsætninger for at kunne varetage undervisning i og formidling af matematik. På et fagligt og pædagogisk grundlag skal den studerende kunne medvirke til fortsat udvikling af matematikundervisningen. To af modulerne (nr. 4 og nr. 6) indgår som obligatorisk modul i matematikvejlederuddannelsen.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- indsigt i matematik
- forståelse af forskelle og ligheder mellem hverdagsforestillinger og matematisk beskrivelse af givne problemstillinger,
- viden om matematikdidaktik,
- viden om matematiske udviklingsarbejder,

Færdigheder

- mestre matematisk indhold og matematiske problemstillinger,
- anvende teoretiske synsvinkler på matematikundervisning,
- tilrettelægge undervisning i matematik på baggrund af pædagogisk og fagdidaktisk begrundede valg,

Kompetencer

- selvstændige undersøgelser af spørgsmål vedrørende praktisk matematikundervisning
- udvikle matematikundervisning,
- analysere, formidle og diskutere centrale problemstillinger vedrørende matematikundervisning generelt og i tilknytning til praksis,
- planlægge, gennemføre og evaluere matematikdidaktiske udviklingsarbejder.

Moduler

Modul 1: Matematikkens didaktik

Modul 2: Tilfældighed og systematisering

Modul 3: Geometriske figurer og strukturer

Modul 4: Matematik, læremidler og computere

Modul 5: Tal og algebra

Modul 6: Matematik og elever med særlige behov

Modul 1: Matematikkens didaktik

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i matematikdidaktiske udviklingsarbejder,
- har færdighed i at kvalificere matematikdidaktiske udviklingsarbejder,
- kan anvende teoretiske synsvinkler på matematikundervisning,
- kan foretage undersøgelser af spørgsmål og forhold vedrørende praktisk matematikundervisning,
- kan gennemføre og evaluere matematikdidaktiske udviklingsarbejder,
- kan analysere, formidle og diskutere centrale problemstillinger vedrørende matematikundervisning både generelt og i tilknytning til praksis på udvalgte uddannelser

Indhold

Den praktiske matematikundervisning i klasseværelset, matematikfagets indhold, vilkår og placering i udvalgte uddannelser og matematikundervisningens betingelser og funktioner i bredere historiske og samfundsmæssige sammenhænge belyses bredt gennem udvalgte problemstillinger.

Aktuelle, væsentlige og karakteristiske for matematikundervisningen generelt og mere specifikt vedrører de institutioner og uddannelser, som de studerende har tilknytning til.

Matematikdidaktiske tekster i form af danske og udenlandske bøger, artikler, undersøgelser, rapporter, læseplaner m.v. i tilknytning til de udvalgte problemstillinger.

Modul 2: Tilfældighed og systematisering

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i forskelle og ligheder mellem hverdagsforestillinger om og matematisk beskrivelse af tilfældighed og sandsynlighed i både et nutidigt og historisk perspektiv,
- har viden om brug af statistik som beskrivelsesmiddel og beslutningsgrundlag i både samfunds- og erhvervsmæssig sammenhæng,
- kan anvende og vurdere statistiske beskrivelser og tests.

Indhold

Konkrete problemstillinger, datasæt og undersøgelser som eksemplariske for forskellige sandsynlighedsfordelinger, statistiske beskrivelsesmåder og testtyper og for de deraf følgende vurderinger og konklusioner. IT bruges som et naturligt middel til både simulering, samt indhentning og behandling af data.

Modul 3: Geometriske figurer og strukturer

Læringsmål

den studerende

- har viden om geometriske beskrivelser af objekter og fænomener i omverdenen,
- har indsigt i og forståelse af aksiomatisk-deduktiv opbygning af geometri,
- har forståelse for sammenhængen mellem forskellige beskrivelsesformer af samme geometriske objekter,
- har kendskab til forskellige geometriske invariansbegreber.

Indhold

Abstrakt deduktiv behandling af konkrete problemstillinger knyttet til geometriens praktiske problemløsende anvendelser, tegnede gengivelser af virkeligheden eller beskrivelse af mønstre.

IT som værktøj til geometrisk udforskning og problemløsning.

Euklidisk og ikke euklidisk geometri med repræsentation af både klassiske og nutidige geometriske emner og anvendelser, eksempelvis fliselægning, klassificering af mønstre, geometri og kunst,

fraktaler, etablering af sendenet, geometriske beskrivelser af jorden og universet, forskellige tegnede gengivelser af virkeligheden, firefarveproblemet og grafteori.

Modul 4: Matematik, læremidler og computere

Modulet indgår som obligatorisk modul i matematikvejlederuddannelsen.

Læringsmål

den studerende

- har kendskab til og kan betjene sig af computerbaserede hjælpemidler og andre læremidler, som er relevante,
- kan vurdere computeren og andre læremidlers muligheder og begrænsninger i forhold til indhold og metoder i matematikundervisningen.
- har kendskab til og kan betjene sig af diverse læremidler, herunder også de computerbaserede hjælpemidler, som er relevante i forbindelse med matematisk virksomhed.
- kan betjene og anvende relevante læremidler, herunder IT-værktøjer inklusiv dynamisk geometriprogram og regneark, i en undervisningssammenhæng, samt videreformidling af denne viden til kollegaer,
- kan forholde sig kritisk og konstruktivt til brug af diverse læremidler på alle niveauer i folkeskolens matematikundervisning, herunder læremidlets muligheder og begrænsninger i forhold til indhold og arbejdsformer i matematikundervisningen,
- kan inspirere og vejlede kolleger i forbindelse med integration af relevante materialer, herunder forskellige IT-værktøjer i matematikundervisningen,
- kan vejlede kolleger og ledelse i forbindelse med indkøb af relevante læremidler herunder IT-værktøjer.

Indhold

Redskaber til analyse, vurdering og anvendelse af et bredt udsnit af relevante computerprogrammer til folkeskolens matematikundervisning herunder dynamisk geometriprogram og regneark.

Digitale færdigheder i matematik samt computerens anvendelse som kommunikations- og formidlingsværktøj.

Didaktiske problemstillinger i forbindelse med brug af IT-værktøjer i skolens matematikundervisning herunder hvordan integration af IT-værktøjer kan være med til at udvikle matematikfaget.

Formulering af relevante problemstillinger, som ligger op til en undersøgende, eksperimenterende elevaktivitet med brug af IT.

Relevante problemstillinger fra de tre matematiske områder ”Tal og algebra”, ”Geometri” og ”Statistik og sandsynlighed” kombineret med matematik i anvendelse, hvor både form og indhold er repræsenteret balanceret.

Anvendelse og vurdering af lærebøger, supplerende materialer og konkrete materialer

Modul 5: Tal og algebra

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i og forståelse for tallene, deres repræsentationer og sammenhænge,
- har forståelse af tallene og deres algebraiske struktur som en følge af udvidelser med bevarelse af strukturen som det bærende,
- har indsigt i algebraiske strukturer hørende til andre matematiske områder,
- har kendskab til nutidige anvendelser af talteori og algebra.

Indhold

Algebraiske strukturer på tallene (naturlige, hele, rationale, reelle og komplekse tal), lineær algebra og strukturbevarende afbildninger mellem algebraisk organiserede mængder. Tal og algoritmer fra forskellige kulturer.

Lineære afbildninger, matricer og ligningsløsning.

Lommeregneres og computeres regneoperationer, kode- og krypteringsteoriens anvendelse i forbindelse med datatransmissioner.

Flytningsgrupper i forbindelse med friser, tapetmønstre eller krystalstrukturer.

Modul 6: Matematik og elever med særlige behov

Modulet indgår som obligatorisk modul i matematikvejlederuddannelsen.

Læringsmål

den studerende

- har kendskab til problemfelter i forbindelse med elever med særlige behov/forudsætninger
- har færdighed i at kunne beskrive, analysere og vurdere handleforslag og interventioner, som rummer specialpædagogiske overvejelser i forhold til den enkelte og til netværket omkring den enkelte, herunder relevante samarbejdspartners, på baggrund af en sociologisk, psykologisk og pædagogisk viden.
- kan anvende et bredt udbud af relevante værktøjer til at diagnosticere elever inden for matematikvanskeligheder,
- kan tilrettelægge et relevant undervisningstilbud til elever med/i forskellige typer af matematikvanskeligheder samt vejlede og indgå i samarbejde med kolleger herom,
- kan finde og foreslå relevante og realistiske løsninger,
- kan påtage sig ansvar for at kunne vejlede, rådgive og samarbejde med ledelse og kolleger, herunder kolleger som varetager specielle funktioner i forhold til børn med særlig behov og elever med særlige forudsætninger,
- kan indgå i samarbejde med institutioner uden for skolen .

Indhold

Definition, afgrænsning og afklaring af elever med særlige behov i forhold til forskellige vanskeligheder, deres fremtrædelsesformer/betegnelser/diagnoser, herunder udbredelse, sværhedsgrad, prognose og implikationer

Definition, afgrænsning og afklaring af målgruppen i forhold til elever med særlige forudsætninger

Analyse, vurdering, anvendelse og tilpasning af diagnosticeringsprocedurer ved kortlægning af elever med særlige behov og elever med særlige forudsætninger

Relevante teorier og forskningsresultater i såvel international som dansk forskning.
Faglige misopfattelser knyttet til elevernes forståelse af begreber inden for tal, størrelser, algebra, geometri, statistik og sandsynlighed.
Overvejelser over matematisk indhold og strategier forbundet med hjælp til elever med særlige behov og særlige forudsætninger.
Pædagogisk indsats, herunder tidlig indsats, målsætning, metoder, materialer og hjælpemidler som f.eks. computerteknologi.
Introduktion til videntre, behandlingssteder, tidsskrifter m.v.
Begrebsdannelse og forståelse herunder sproglige og kommunikative dimensioners betydning for matematiklæring
Inklusionsperspektivet

Pædagogisk diplomuddannelse NATURFAGENES DIDAKTIK

Læringsudbytte

Den studerende skal kunne planlægge, gennemføre og evaluere pædagogisk undervisning og aktiviteter indenfor naturfaglig undervisning og formidling ved at kombinere intellektuelle, faglige og praksiskompetencer i arbejdet med naturfaglig undervisning og formidling.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om og refleksion over professionsrelaterede didaktiske problemstillinger i naturfagene,
- kombination af faglig viden med didaktisk viden og perspektivere egne praksiserfaringer,
- vurdere og reflektere over et naturfagligt curriculum,

Færdigheder

- beskrive, formulere og formidle relevante problemstillinger og handlemuligheder inden for en naturfaglig undervisning og formidling ,
- anvende metoder til at identificere naturfagsdidaktiske problemstillinger,
- anvende metoder til at analysere, dokumentere, vurdere og evaluere praksis ,
- perspektivere og udvikle praksis på baggrund af forsknings- og udviklingsarbejde,

Kompetencer

- medvirke til udvikling, dokumentation og evaluering af naturfaglig undervisning og formidling,
- varetage rådgivende funktioner indenfor naturfaglig undervisning og formidling
- strukturere egen læring under uddannelsen og i praksis,
- håndtere didaktiske problemstillinger i naturfagene,
- planlægge, begrunde, gennemføre og evaluere undervisning i naturfagene og aktiviteter i naturen,
- indgå i udviklingsarbejde og bidrage til udvikling af naturfaglighed.

Moduler

Modul 1: Naturfag, naturfagsdidaktik og metode

Modul 2: Eksperimenterende arbejde og formidling i naturfagene

Modul 3: Udvikling, evaluering og samarbejde i naturfagene

Modul 4: Mennesket og naturen, videnskab og teknologi

Modul 1: Naturfag, naturfagsdidaktik og metode

Ved at beskæftige sig med naturfag, naturfagsdidaktik og metoder skal den studerende kunne integrere et naturfagligt tema og fagdidaktik på en måde, som er eksemplarisk for studiet af naturfagenes didaktik.

Læringsmål

den studerende skal kunne

- vurdere og perspektivere progression og differentiering i relation til praksis,
- demonstrere indsigt i naturfaglig læring og undervisning,
- benytte relevante teorier og metoder til at analysere og vurdere fagområdets arbejdsformer ,
- foretage en begrundet udvælgelse af viden som baggrund for faglige og pædagogiske beslutninger i relation til undervisning og formidling på flere organisationsniveauer,
- formidle viden om børns og elevers udvikling af tænkning, sprog og begreber på det naturfaglige område,
- beskrive og reflektere om faglige og fagdidaktiske begreber og overordnede sammenhænge, der er relevante for analyse af praksissituationer,
- analysere praktiske problemstillinger om udvikling i børns og elevers naturfaglige tænkning, sprog og begreber som baggrund for undervisning og formidling,
- analysere og vurdere fagområdets forskellige arbejdsformer,
- træffe begrundede valg i relation til undervisning og formidling,
- strukturere og vurdere egen læring gennem anvendelse af portefølje og rapportskrivning.

Indhold

Naturfag og almendannelse.

Teorier om læring og læreprocesser.

Brug af modeller i naturfagene og i naturfaglig undervisning og formidling .

Naturformidling og udeundervisning.

Modul 2: Eksperimenterende arbejde og formidling i naturfagene

På dette modul analyseres børns og elevers forudsætninger for at få udbytte af det praktiske arbejde i naturfagene. Udvikling af eksperimenterende og undersøgende arbejde i undervisning og formidling i naturfagene analyseres og diskuteres.

Læringsmål

Den studerende skal kunne

- analysere og vurdere begrundelser for det praktiske arbejde i naturfagene,
- benytte kognitive taksonomier, som baggrund for vurdering af kompleksiteten i undervisning og formidling i naturfagene,
- redegøre for teorier om erkendelse og læring i relation til det praktiske og eksperimenterende arbejde i undervisning og formidling i naturfagene,
- foretage en begrundet udvælgelse af forskellige metoder inden for det praktiske og eksperimenterende arbejde i naturfagene,
- analysere og vurdere undervisning og formidling i naturfagene, herunder foreliggende undervisningsmateriale, ved hjælp af fagdidaktiske analyseredskaber som taksonomier vedrørende det kognitive niveau,
- analysere professionsfaglige problemstillinger og reflektere over praksis, bl.a. gennem anvendelse af begreberne progression og undervisningsdifferentiering,
- udvælge og benytte relevante IT værktøjer i undervisningen.

Indhold

Det praktiske og eksperimenterende arbejde i naturfagsundervisningen.

Læring og erkendelse samt taksonomier vedrørende det kognitive niveau.

Udvikling af det praktiske og eksperimentelle arbejde.

Modul 3: Udvikling, evaluering og samarbejde i naturfagene.

Med udgangspunkt i en begrundelsesdiskussion for naturfag i skolen og naturformidling sættes fokus på evaluering, udvikling og samarbejdet om naturfagene, hvor især samarbejde mellem formelle og uformelle læringsmiljøer sættes i perspektiv.

Læringsmål

Den studerende skal kunne

- anvende hensigtsmæssig viden og metoder indenfor en dannelse og begrundelsesdiskussion om naturfagene som skolefag,
- vurdere forskellige metoders anvendelighed til at analysere naturfagenes formål og stilling i skolen,
- benytte relevante teorier og metoder i forbindelse med evaluering af naturfagsundervisning,
- anvende hensigtsmæssig viden og metoder til at vurdere forskellige former og metoder til evaluering af naturfagsundervisning,
- begrunde det faglige indhold fra uformelle læringsmiljøer i udvikling af skolens naturfaglige kultur,
- bedømme og analysere resultater af nationale og internationale tests,
- formidle faglig viden om evaluering som grundlag for skoleudvikling,
- beskrive planlægning af undervisning og formidling på baggrund af relevant evaluering i, om og med naturfagene,
- designe undervisningsforløb hvor uformelle læringsmiljøer indgår i formelle læringsforløb,
- udføre og vurdere udvikling af skolens naturfag gennem forpligtende samarbejde med uformelle læringsmiljøer,

- analysere praktiske problemstillinger ved evaluering af undervisning i naturfagene,
- indgå i samarbejde om udviklingsarbejder i professionssammenhæng .

Indhold

Naturfagenes begrundelse.

Uformelle læringsmiljøer og skolens naturfaglige kultur.

Skoleudvikling gennem samarbejdet om, med og i naturfagene.

Evaluering af naturfagene som grundlag for skoleudvikling.

Modul 4: Mennesket og naturen, videnskab og teknologi

Der sættes fokus på teknologi og teknologihistorie som en vigtig del af demokratisk og etisk stillingtagen og handlen i samfundet. Modulet giver et reflekteret overblik over det naturfagsdidaktiske område samt en udvikling af de personlige og faglige kompetencer, der inden for naturfagsdidaktikken, kan anvendes i pædagogiske funktioner i fx institutioner/skoler, forvaltninger og nationale ressourcecentre.

Læringsmål

Den studerende skal kunne

- analysere og diskutere menneskets muligheder for med moderne teknologi at kunne gribe ind i og ændre livsbetingelser og levevilkår samt de hertil knyttede etiske perspektiver i relation til undervisning og formidling,
- analysere og vurdere undervisning og formidling i naturfagene på baggrund af sociokulturel læringsteori ,
- anvende elementer fra teknologi og teknologiudvikling i undervisning og formidling,
- anvende forskellige undervisningsmodeller og læringsstile som tilgang til undervisning og formidling af et abstrakt og komplekst indhold på baggrund af fagdidaktiske refleksioner,
- benytte fagdidaktiske modeller til analyse og vurdering af problemstillinger i tilknytning til undervisning og formidling af naturfag på skoler og institutioner,
- udvikle praksis i relation til naturfagenes placering og indholdet i undervisning og formidling på egen skole eller institution,
- håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer på baggrund af et læringsteoretisk overblik.

Indhold

Universets, Jordens og livets opståen og udvikling

Teknologi og teknologiudvikling

Sociokulturel læring

Pædagogisk diplomuddannelse

NATURFAG

Modul 1: Fagdidaktik i naturfagene (fællesmodul for PD i naturfagene)

Læringsmål

den studerende

- skal kunne indkredse, behandle, analysere og vurdere aktuelle faglig-pædagogiske emner og problemstillinger med baggrund i fagets indhold, metode og begrundelser. Problemstillingerne kan knytte sig til udviklings-, vejlednings-, undervisnings- og formidlingsopgaver i relation til faget.

Indhold

Relationer mellem videnskabsfag og anvendt fag: skolefag, museumspædagogik, pædagogers naturarbejde etc.

Fagenes videnskabsteori - herunder relationen mellem videnskab og samfund.

Teorier om læring, dannelse og udvikling, samt deres betydning for undervisning og læring i naturfagene.

Det praktisk/eksperimentelle element i naturfagene, fagenes metoder og udtryksformer.

Analyse af fagbeskrivelser, læseplaner og undervisningsmidler, samt deres betydning for beskrivelse og begrundelse for undervisningens indhold og metode.

Udviklingsarbejde i naturfag.

Et individuelt projekt med en problemstilling, der er centralt for modulets formål og indhold. Projektet kan hente inspiration fra undervisning i et naturfag eller fra en anden naturfaglig formidlingsfunktion.

Pædagogisk diplomuddannelse

BIOLOGI

Læringsudbytte

Den studerende skal tilegne sig faglig og fagdidaktisk indsigt og viden om teorier og metoder, der knytter sig til faget og til undervisning og formidling af dette. I forbindelse med formidling af viden om biologi skal den studerende endvidere kunne begrunde valg af mål, indhold og form. Den studerende skal udvikle kompetencer til at kunne tilegne sig forudsætninger for at videreudanne sig indenfor faget.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- indsigt i faget i videnskabsteoretisk belysning ,
- indsigt i den aktuelle løbende debat om de naturvidenskabelige fag,
- refleksion over udviklingen af faget, herunder evalueringers muligheder og begrænsninger,
- refleksion over faget i en samfundsmæssig sammenhæng.

Færdigheder

- refleksion over tilrettelæggelse af biologiundervisningen til deltageres niveau og forudsætninger samt til undervisningskonteksten,

- færdighed i undervisning og formidling i forskellige kontekster med forskellige målgrupper, herunder også voksne.

Kompetencer

- udvikle undervisning for børn, unge og voksne med biologisk indhold,
- samarbejde om at iværksætte pædagogisk udviklingsarbejde indenfor det professionelle område både på et individuelt, et kollegialt og et organisationsmæssigt niveau.

Moduler

Modul 1: Fagdidaktik i naturfagene (fælles for PD i naturfagene)

Modul 2: Økologi med feltbiologi og naturforvaltning

Modul 3: Menneskets bygning og funktion

Modul 4: Miljøundervisning

Modul 2: Økologi med feltbiologi og naturforvaltning

Læringsmål

den studerende

- har kendskab til typiske organismer og deres særpræg, så den viden kan bruges til at illustrere væsentlige biologiske lovmæssigheder og fænomener,
- har indsigt i og forståelse for økologiske begreber, betragtningsmåder og repræsentationsformer,
- kan analysere og vurdere en naturtypes særpræg og kvaliteter med henblik på at kunne formulere forslag til målsætning og plejeplaner,
- kan håndtere feltbiologisk og eksperimentelt arbejde på børne- og voksen-niveau.

Indhold

Økologi og udvalgte planters, dyrs og mikroorganismers biologi.

Stofkredsløb, energistrømme, populationslære, stofproduktion og omsætning af organisk stof.

Mål, midler og baggrund for naturpleje og naturforvaltning.

Forskellige natursyn, begreberne ressourcebevidsthed og bæredygtig udvikling.

Undersøgelser i naturen, ekskursioner til biotoper og eksperimenter i laboratoriet.

IKT til bearbejdning af indsamlede data, simuleringer, visualisering og informationssøgning.

Planlægning, gennemførelse og evaluering af økologi- og miljøundervisning på flere niveauer.

En selvvalgt og af læreren godkendt naturtype undersøges og analyseres med henblik på kår og karakteristika for planter og dyr. Den studerende udarbejder en beskrivelse og vurdering af naturtypens økologi, samt forslag til mulige plejeforanstaltninger. For nogle udvalgte organismer beskrives væsentlige biologiske fænomener og begreber.

Modul 3: Menneskets bygning og funktion

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i menneskekroppens bygning og funktion og relaterede sundhedsproblemer,
- kan anvende sine perspektiver på funktion og tilpasning af menneskekroppens anatomi og fysiologi blandt andet ved sammenligning med udvalgte dyr, opnår erfaring med dissektioner og fysiologiske øvelser,
- kan arbejde på celleniveau og med molekylærbiologiske modeller,
- kan anvende disciplinens forskellige kilder og hjælpemidler,
- kan planlægge undervisning af børn, unge og voksne i sundhedsproblemer.

Indhold

Menneskets biologi, sundhed og trivsel.

Udvalgte dyrs bygning, funktion og adfærd.

Biokemi, molekylærbiologi og cellelære.

Bioteknologi og dens muligheder og risici for mennesket.

Modul 4: Miljøundervisning

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i begrundelser for, erfaringer med og resultater af undervisning med miljøproblemer som tema,
- kan analysere og vurdere allerede gennemførte forløb,
- kan tage initiativ til undervisningsforløb, der kvalificerer deltagernes muligheder for at kunne tage stilling og handle i forhold til miljøproblemer,
- kan udvikle begrundelser for og metoder til at lade undervisningsdeltagerens forudsætninger og interesser danne udgangspunkt for miljøundervisningens indhold.

Indhold

Undervisning i miljøemner med forskellige formål - fra adfærdsændring til handlekompetence.

Dannelsesaspektet i miljøundervisning.

Lovgivningsmagtens forsøg på indholdsbestemmelse - fra grønt islæt til miljøundervisning.

Gennemgang og analyse af eksempler på gennemførte miljøundervisningsudviklingsarbejder og indplacering i det miljøpædagogiske felt.

Informationssøgning i forhold til miljøproblemer.

Udarbejdelse af et afgrænset miljøprojekt som værende eksemplarisk i forhold til en undervisningssituation.

Pædagogisk diplomuddannelse

FYSIK / KEMI

Læringsudbytte

Den studerende skal opnå faglige og pædagogiske forudsætninger for at kunne tilrettelægge og indgå i læringsituationer, hvor fysik/kemi kan bidrage til forklaringer af fænomener og hændelser.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om teorier og metoder om læring, undervisning og formidling,
- indsigt i den aktuelle løbende debat om de naturvidenskabelige og tekniske fag.
- refleksion over udviklingen af faget, herunder evalueringers muligheder og begrænsninger,
- refleksion over faget i en samfundsmæssig sammenhæng.

Færdigheder

- færdighed i undervisning og formidling i forskellige kontekster med forskellige målgrupper, herunder også voksne.

Kompetencer

- kompetence til at kunne indgå i udviklingsopgaver

Moduler

Modul 1: Fagdidaktik i naturfagene (fælles for alle naturfag)

Modul 2: Energiforsyning lokalt og globalt

Modul 3: Kemisk produktion

Modul 4: Stoffers partikelnatur

Modul 2: Energiforsyning lokalt og globalt

Læringsmål

den studerende

- har viden om energikilder, energiforsyning og ressourceudnyttelse, energistrømme, energi og miljø.
- kan beskrive, analysere, vurdere og formidle faglig viden om energiforsyning,
- kan forholde sig til og reflektere over energiforsyning i en miljømæssig og samfundsmæssig sammenhæng.

Indhold

Traditionel og alternativ energiforsyning.

Energikvalitet og nyttevirkning.

Lokale og globale energistrømme.

Energiforbrugets miljømæssige konsekvenser.

Modul 3: Kemisk produktion

Læringsmål

den studerende

- har viden om kemiske processer i industri og dagligdag,
- har viden om kemiske produkter i dagligdagen,
- har viden om sikkerhed og miljø ved omgang med kemiske produkter,
- kan beskrive, analysere, vurdere og formidle faglig viden om kemisk produktion,
- kan forholde sig til og reflektere over kemiske processer og produkter i en miljømæssig og samfundsmæssig sammenhæng.

Indhold

Kemiske produktionsprocesser, herunder kemisk syntese.

Anvendelse af kemiske produkter i dagligdagen.

Risikomomenter ved produktion af kemiske produkter.

Miljømæssige konsekvenser ved kemisk produktion.

Modul 4: Stoffets partikelnatur

Læringsmål

den studerende

- har viden om tilstandsformer, herunder molekyle- og atommodeller,
- har viden om den atomare beskrivelse af stof, stofkredsløb og miljø,
- kan beskrive, analysere, vurdere og formidle faglig viden,
- kan forholde sig til og reflektere over aktuelle, samfundsmæssige problemstillinger, hvor molekylære og atomare problemstillinger indgår.

Indhold

Tilstandsformer, temperatur, tryk og termisk energi.

Stoffernes mikro- og makro-verden.

Stofkredsløb i naturen, herunder atombevarelse.

Pædagogisk diplomuddannelse

GEOGRAFI

Læringsudbytte

Den studerende skal tilegne sig faglig og fagdidaktisk indsigt og viden om teorier og metoder, der knytter sig til faget og til undervisning og formidling af dette. I forbindelse med formidling af viden om geografi skal den studerende endvidere kunne begrunde valg af mål, indhold og form. Den studerende skal udvikle kompetencer til at kunne tilegne sig forudsætninger for at videreuddanne sig indenfor faget.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om samspelet mellem menneske og natur i forskellige dele af verden
- indsigt i de relationer mellem verdens stater og folkeslag, som udvikles og ændres bl.a. på grund af globaliseringen.
- indsigt i faget i videnskabsteoretisk belysning
- indsigt i den aktuelle løbende debat om de naturvidenskabelige fag.

Færdigheder

- refleksion over tilrettelæggelse af geografiundervisningen til deltagernes niveau og forudsætninger samt til undervisningskonteksten.
- færdighed i undervisning og formidling i forskellige kontekster med forskellige målgrupper, herunder også voksne.

Kompetencer

- formidling af en sammenhængende natur- og kulturforståelse til børn, unge og voksne.
- samarbejde om at iværksætte pædagogisk udviklingsarbejde indenfor det professionelle område både på et individuelt, et kollegialt og et organisationsmæssigt niveau.

Moduler

Modul 1: Fagdidaktik i naturfagene (fælles for alle naturfag)

Modul 2: Naturgeografi

Modul 3: Kulturgeografi

Modul 4: Globalisering og kulturmøde

Modul 2: Naturgeografi

Læringsmål

den studerende

- har en grundlæggende indsigt i de globale energistrømme, stofkredsløb og andre processer og mønstre i jorden, atmosfæren og havet,
- kan analysere og forklare samfundets ressourceudnyttelse og miljøpåvirkning i forbindelse med produktion, handel, transport og forbrug.

Indhold

Geologiske processer, former, materialer og strukturer.

Hydrologi.

Meteorologi og klimatologi.

Modul 3: Kulturgeografi

Læringsmål

den studerende

- kan kombinere faglig indsigt i befolkningsforhold, erhverv og økonomi i en selvstændig analyse af levevilkår i forskellige stater og kulturer.
- kan formidle viden om de forskellige former for samspil mellem natur og menneske og mellem samfund indbyrdes, der betinger levevilkårene i samfund på forskelligt økonomisk niveau.

Indhold

Demografi og etnografi.

Produktionsformer i forskellige erhvervssektorer og deres sammenhæng med natur- og menneskeskabte ressourcer og med udviklingsbetingelser og levevilkår i regionalt og globalt perspektiv.

International arbejdsdeling, industrilokalisering og international handel.

Markedsdannelse og deres betydning for produktion og handel.

Modul 4: Globalisering og kulturmøde

Læringsmål

den studerende

- kan identificere og karakterisere grundlæggende normer og værdier hos kulturer i andre dele af verden ,
- kan analysere og vurdere deres sammenhæng med levevilkår samt betydning for menneske-natur samspillet og forholdet til andre grupper - i regionen og globalt - herunder kulturelle konflikter og migrationer, samt nationale og etniske mindretal.

Indhold

Værdier, normer og traditioner hos udvalgte nationer, samt nationale mindretal og etniske grupper i Danmark, Europa og andre verdensdele.

Den etniske identitets sammenhæng med samfundsorganisation, familiemønstre, befolkningsstruktur og befolkningsudvikling, levevilkår, ressourceudnyttelse og miljø.

Globale og regionale konflikter og deres betydning for mindretal, migrationer, sundheds- og ernæringstilstand samt befolkningsudvikling.

Internationalt samarbejde og geopolitik, herunder verdens opdeling i forskellige økonomiske og politiske grupperinger, geografiske årsager til og konsekvenser af globalisering og kultursammenstød mellem nationer samt strategier i udviklingssamarbejdet mellem rige og fattige lande.

Pædagogisk diplomuddannelse

NATUR / TEKNIK

Læringsudbytte

Den studerende skal opnå personlige og faglige kompetencer indenfor det pædagogiske arbejde med natur og teknik. Den studerende skal kunne tilrettelægge pædagogisk arbejde med børn, unge og voksne i laboratoriet, i naturen og i lokalsamfundet.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- viden om natur og teknik,
- forståelse af det pædagogiske arbejde med formidling af kundskabsområderne i faget natur og teknik.

Færdigheder

- mestring af arbejdet med natur og teknik i en pædagogisk og social sammenhæng,
- kan beskrive, analysere og vurdere praksis i natur/teknik,

Kompetencer

- kan håndtere og udvikle nyskabelser i naturfaglige formidlingspraksis,
- kan samarbejde om at skabe fagkulturer indenfor det faglige område .

Moduler

Modul 1: Fagdidaktik i naturfagene (fælles for alle naturfag)

Modul 2: Viden, analyse og formidling

Modul 3: Det praktisk-eksperimentelle arbejde i natur/teknik

Modul 4: Feltarbejde

Modul 2: Viden, analyse og formidling

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i vidensområder, hvorfra faget natur/teknik henter sit faglige indhold,
- har indsigt i og overblik over faglige og fagdidaktiske forhold i længerevarende undervisningsforløb indenfor faget natur/teknik,
- kan tilrettelægge og formidle naturvidenskabelige kundskabsområder.

Indhold

Eksemplarisk udvalgte temaer med sigte på at identificere, analysere og formidle centrale kundskabsområder i faget. Med udgangspunkt i hverdagsfænomener og materialer indgår almene naturfaglige begreber og principper i energi, processer, strukturer og kredsløb i den levende og døde natur, ressourcer, teknik, produktion og miljø, verdensbilleder, hovedtræk i jordens og livets udvikling. En selvstændig skriftlig opgave udformet som en faglig formidlingsopgave ud fra et ekstemporalt emne fastlagt af læreren. Formidlingen skal vise overblik og evnen til dybtgående behandling af udvalgte relevante faglige områder samt formidle dette på en overskuelig og engagerende form.

Modul 3: Det praktisk-eksperimentelle arbejde i natur/teknik

Læringsmål

den studerende

- har viden om den praktisk/eksperimentelle undervisning,

- kan anvende den praktisk/eksperimentelle dimension i natur/teknik undervisningen,
- kan koordinere og skabe sammenhænge mellem det teoretiske og eksperimenterende i undervisningen.

Indhold

Der sættes fokus på den udforskende og praktisk/eksperimentelle del af undervisningen så de studerende bliver i stand til at, indkredse et problem, det vil sige formulere spørgsmål på baggrund af forudgående erfaringer, designe en fremgangsmåde, det vil sige analysere problemet og opstille aktiviteter og undersøgelser, der sammen med naturfaglige begreber og principper giver svar på problemet, diskutere fremgangsmåder, produkter og resultater, analysere anvendelsen af modeller, udsagn, spørgsmål, storylines og fortællinger m.v. gennemføre enkle naturvidenskabelige eksperimenter på baggrund af de opnåede resultater og ideer, sørge for, at der skabes en rød tråd i undervisningen fx ved at føre en logbog eller lignende.

Modul 4: Feltarbejde

Læringsmål

den studerende

- har viden om de valgte naturområder, virksomheder med videre, hvor feltarbejdet foregår,
- kan gennemføre feltarbejdet integreret på en hensigtsmæssig måde i undervisningen,
- kan opbygge egnede lokale netværk af kontaktpersoner til gavn for undervisningen ud fra et indgående kendskab til lokalsamfundet.

Indhold

Målsætning for feltarbejde, progression fagligt og oplevelsesmæssigt.
 Oplevelser, iagttagelse, undersøgelser og egentlig eksperimenteren i felten.
 Forskellige former for rapportering med varierende krav til indhold og metode fx udarbejdelse af kommenterede foldere, video m.v.
 En kommenteret deltagerguide til et feltarbejde i lokalområdet.

INDHOLDSOMRÅDE: ÆSTETISKE FAG, UNDERVISNING OG LÆRING

Indholdsområdet består af følgende pædagogiske uddannelsesretninger:

BILLEDKUNST OG ÆSTETIK

DRAMA

IDRÆT

MATERIEL KULTUR

MUSIK

Pædagogisk diplomuddannelse

BILLEDKUNST OG ÆSTETIK

Den studerende skal opnå personlige og faglige kompetencer indenfor det pædagogiske arbejde med billeder. Den studerende skal have indblik i, hvorledes billedet som kommunikativ og visuelt udtryksform er en udbredt udtryks- og formidlingsform. Den studerende skal have indblik i et billedbegreb som omfatter alle former indenfor det plane, det rummelige og det elektroniske område.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- indsigt i kunstteori og kunsthistorie, æstetikens teori og historie og æstetiske læreprocesser.
- indsigt i teorier om børn, unge og kultur,
- viden om billeders og visuelle symbolers betydning for det moderne menneskes identitetsdannelse,

Færdigheder

- kan udføre en æstetisk produktion,
- kan vurdere en æstetisk produktion i forhold til faglig-pædagogiske teoretiske studier ,
- kan forholde sig til den samfundsmæssige virkelighed gennem et æstetisk perspektiv ,

Kompetencer

- kan udtrykke, fortolke og vurdere æstetiske produktioner med udgangspunkt i et refleksivt, moderne dannelsesbegreb,
- kan udvikle personlige og faglige kompetencer både i æstetisk produktion og i vekselvirkning med faglig-pædagogiske teoretiske studier,
- kan udvikle egen pædagogisk praksis i relation i relation til formidling indenfor billedkunst og æstetik.

Moduler

Modul 1: Eksperimenterende billedfremstilling - fra form til indhold

Modul 2: Eksperimenterende billedfremstilling - fra indhold til form

Modul 3: Visuel kommunikation og faglig formidling

Modul 4: Billedpædagogik, didaktik og dannelse

Modul 1: Eksperimenterende billedfremstilling - fra form til indhold

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i faglige teorier om billedets formsprog og relevante kunstteorier,
- færdigheder i praktisk eksperimenterende brug af billedmæssigt formsprog,
- kan analysere og vurdere samspillet mellem form og indhold.

Indhold

Formsproglige problemstillinger undersøges og reflekteres gennem en eksperimentel billedfremstillende praksis.

Formsproglige problemstillingers forbindelse til den visuelle kulturs repræsentationsformer.

En udstilling, der dokumenterer det empiriske undersøgelsesarbejde jf. godkendt problemformulering

Modul 2: Eksperimenterende billedfremstilling - fra indhold til form

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i faglige teorier om indholds- og idé-baserede billedudtryk og relevante kunstteorier,
- har færdigheder i praktisk eksperimenterende billedarbejde med udgangspunkt i indholds-, idé- og funktionsovervejelser,
- kan analysere og vurdere betydningsdannelse i samspillet mellem valg af indhold, genre og funktion - og brug af medie og formsprog.

Indhold

Tematisering og begrebsudvikling gennem praktisk værkarbejde.

Arbejde med sammenhænge og interaktion mellem visuelle kulturformer og praktisk billedarbejde.

Formsproglige problemstillinger undersøges og reflekteres som middel til billedsprogligt erkendelsesarbejde og kommunikation.

En udstilling der dokumenterer det empiriske undersøgelsesarbejde jf. godkendt problemformulering.

Modul 3: Visuel kommunikation og faglig formidling

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i faglige teorier om visuel kommunikation,
- har færdigheder i praktisk, undersøgende arbejde med visuelle formidlingsformer og deres kommunikative funktioner,
- kan analysere og vurdere forskellige visuelle formidlingsformer i forhold til indhold, målgruppe, tid, rum m.v.

Indhold

Præsentationer og grafisk design.

Fremlæggelse af projekter.

Teorier om visuel kommunikation.

Målgruppeundersøgelser i et fagligt formidlingsperspektiv.

Faglig og tværfaglig formidling og udstillingsvirksomhed.

Modul 4: Billedpædagogik, didaktik og dannelse

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i teorier om æstetik og æstetiske læreprocesser i et alment og et billedpædagogisk perspektiv,
- har indsigt i teorier der belyser dannelsesaspektet i forhold til billedfremstilling som æstetisk læreproces,
- kan reflektere billedpædagogik, didaktik og æstetisk dannelse i et personligt, kulturel og samfundsmæssigt perspektiv.

Indhold

Teorier om æstetik, herunder begrebsafklaring i forhold til områderne æstetisk oplevelse, erfaring og erkendelse samt æstetisk udvikling og dannelse.

Æstetiske dannelsesbegreber og billedpædagogisk praksis.

Med henblik på at udvikle den studerendes kompetencer til at kunne begrunde, tilrettelægge og reflektere pædagogisk praksis i billedkunst, studeres historiske og aktuelle billedpædagogiske problemstillinger, samt forskellige eksempler på praksis i professionerne.

Pædagogisk diplomuddannelse

DRAMA

Læringsudbytte

Den studerende skal opnå personlige og faglige kompetencer indenfor det pædagogiske arbejde med teater og drama.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- indsigt i teorier om teaterkunsten og pædagogikken,
- refleksion over sammenhæng mellem kunst, teater og pædagogik.

Færdigheder

- anvendelse af metoder og redskaber til at styrke den æstetiske, den ekspressive og den sociale kompetence,
- mestring af arbejdet med drama og teater i en pædagogisk og social sammenhæng.

Kompetencer

- ansvar for at give børn, unge og voksne mulighed for aktivt at bruge drama i forsøget på at bearbejde deres samtid og udtrykke erfaringer og oplevelser,
- udvikling af dramapædagogiske og teaterfaglige læreprocesser .

Moduler

Modul 1: Teater og dramaturgi
Modul 2: Teaterproduktion
Modul 3: Dramapædagogik
Modul 4: Drama/ teater og børne-ungdomskultur

Modul 1: Teater og dramaturgi

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i teatrets historisk-kulturelle udvikling,
- har kendskab til teorier, der beskæftiger sig med teater- og skuespiltekster,
- har indsigt i og mestrer dramaturgisk analyse og forestillingsanalyse,
- kan reflektere over teaterproduktion i en historisk, samfundsmæssig og kulturel sammenhæng.

Indhold

Teatrets historie og kulturhistorie, fra det græske teater til moderne teaterformer

Centrale dramatiske hovedværker.

Dramaturgisk analyse, dramaturgiske grundbegreber i forbindelse med teksters struktur og
Tolkningsmuligheder.

Forestillingsanalyse - analyse, fortolkning og vurdering af teaterforestillinger - forståelse af
scenesproget og dets tradition.

Realisationsanalyse - øvelse i at se en tekst/et materiale som teater.

Modul 2: Teaterproduktion

Læringsmål

den studerende

- har indsigt og færdigheder i teatrets særlige formsprog,
- har viden om dramatisk grundtræning,
- har teatrale færdigheder - indsigt i figuropbygning, rolle, skuespiltræning, instruktion,
- har praktisk kendskab til teaterkunstens processer og pædagogik,
- mestrer drama- og teaterfaglige grundelementer.

Indhold

Dramatisk grundtræning - beherskelse af dramatiske udtryksmåder - krop, stemme, bevægelse,
Improvisation.

Forskellige skuespilteknikker - træning af personlige færdigheder med udgangspunkt i teatrets
forskellige udtryksformer.

Isscenesættelse/instruktion - praktisk arbejde med udvalgte scener, koreografi, arrangement,
scenografi, lyd, lys.

Teaterproduktion - fokus på processen fra koncept til færdig forestilling.

Modul 3: Dramapædagogik

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i dramapædagogikkens idégrundlag, teori og historie,
- har kendskab til forskellige former for dramapædagogiske metoder,
- har indsigt i dramapædagogikkens særlige områder og læringspotentialer,
- mestrer den pædagogiske tilrettelæggelse af teaterprocesser,
- har viden om læringsteorier og æstetik.

Indhold

At lære at tilrettelægge, gennemføre og vurdere et drama- og teaterpædagogisk forløb, forskellige former for dramaforløb og metodiske/didaktiske problemstillinger i relation hertil. Indsigt i og afprøvning af dramapædagogiske retninger og refleksioner af disse. Forholdet mellem teatrets praksis og udvikling af den dramapædagogiske praksis. Dramapædagogen som en reflekterende praktiker. Drama som metode til oplevelse og indsigt. Æstetiske læreprocesser og læringsteorier.

Modul 4: Drama/ teater og børne-ungdomskultur

Læringsmål

den studerende

- har kendskab til og indsigt i børne-ungdomsteater,
- har indsigt i forskellige børnekulturelle udtryksformer,
- har indsigt i og praktisk kendskab til teaterinstruktion og -produktion med børn og unge,
- har viden om drama og teatrets betydning for det kulturelle miljø,
- kan reflektere over dramas betydning for børn og unges kulturelle identitetsdannelse.

Indhold

Børne-ungdomsteatrets historie og udvikling.
Analyse af og kendskab til dansk børne-ungdomsteater.
Teaterinstruktion og -produktion med børn og unge.
Dramapædagogen som kulturskabende og kulturformidlende.
Drama og skole- institutionskultur.
Forholdet mellem teatrets æstetik og pædagogik.

Pædagogisk diplomuddannelse

IDRÆT

Læringsudbytte

Den studerende skal have indsigt i på hvilken måde idræt og bevægelse fremtræder og har betydning indenfor sundhed, kultur, uddannelse og pædagogisk arbejde. Den studerende skal opnå viden om sammenhænge mellem idræt, krop og bevægelse.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- indsigt i idræt som et samfundsmæssigt og kulturelt fænomen,
- kan reflektere over og vurdere idrætsfaglige temaer på baggrund af de fagvidenskaber, idrætten bygger på,
- viden om humanbiologiske, samfundsvidenskabelige og humanistiske teorier i relation til fagets dannelsesdimensioner, fagets praksisformer, fagets pædagogiske og didaktiske dimensioner samt fagets formidlingsaspekter,
- viden om og indsigt i kroppens betydning for identitetsdannelse, selvopfattelse og socialisering,

Færdigheder

- kan skabe sammenhæng mellem teori og praksis i det idrætspædagogiske arbejde,

Kompetencer

- kan håndtere idrætspædagogisk arbejde med forskellige målgrupper og i forskellige institutionelle sammenhænge,
- kan samarbejde om varetagelse af undervisnings- og funktionsopgaver på forskellige områder: Institutionssektoren (dag- og døgninstitutioner m.m.), uddannelsessektoren, social- og sundhedssektoren, børns, unges og voksnes fritid, det private arbejdsmarked, arbejdet med kultur og samfundsudvikling,
- udvikling af egen pædagogisk praksis indenfor det faglige område,
- kan integrere erkendelses og kundskabs dimensionerne med handlings- og oplevelsesorienterede dimensioner i faget idræt.

Moduler

Modul 1: Motorisk udvikling og kropslig læring

Modul 2: Sundhed - krop og bevægelse

Modul 3: Idrætsdidaktik og kropsfilosofi

Modul 4: Idræt og målgrupper

Modul 5: Krop, bevægelse og kommunikation

Modul 6: Friluftsliv og udemotion

Modul 1: Motorisk udvikling og kropslig læring

Læringsmål

den studerende

- har viden om motorik, vækst og udvikling,

- har viden om sammenhænge mellem motorik, vækst og udvikling herunder betydning af motorisk udvikling for børn set i et personligt og socialt perspektiv,
- kan reflektere over begreber, metoder, teori og empiri i relation til egen faglig og pædagogisk erfaring.

Indhold

Sammenhænge mellem motorik og udvikling af identitet og social kompetence.

Centralnervesystemets udvikling og koordinering mellem centralnervesystem og kropslig udvikling.

Motorisk udvikling og læring.

Idrætspædagogisk arbejde og kropslig læring.

Teoretisk og praksis arbejde med screeninger.

Modul 2: Sundhed - krop og bevægelse

Læringsmål

den studerende

- har viden om og forståelse for forhold mellem krop, bevægelse, sundhed og sygdomsforebyggelse herunder humanbiologisk teori i relation til idræt.
- kan udvikle, begrunde og implementere sundhedspolitikker og –strategier.

Indhold

Biologiske kendsgerninger om fysisk aktivitets indvirkning på organismen hos børn, unge, voksne, ældre.

Fysisk aktivitet i forhold til levevilkår, vaner og livsformer.

Sundhedsopfattelser, sundhedspolitik og -strategi.

Sundhed som samfundsmæssig ressource.

De teoretiske områder vil blive eksemplificeret med praktiske eksempler på fysiske aktiviteter og testformer.

Modul 3: Idrætsdidaktik og kropsfilosofi

Læringsmål

den studerende

- har viden om almen didaktik og fagdidaktik,
- har indsigt i læringsteorier, der har særlig relevans for undervisning i idræt,
- kan reflektere over forskellige syn på kroppen og det kropsliges aktualitet i et individ og samfundsperspektiv - kropsfilosofi, dannelse og uddannelse,
- kan anvende den pædagogiske og didaktiske tænkning inden for idræt og bevægelse set i et historisk perspektiv,
- kan observere, analysere, problematisere og kvalificere undervisnings- og læreprocesser i idræt samt i intervention.

Indhold

Almen og fagdidaktisk teori studeres og inddrages som teoretisk grundlag for observation.

Almen socialpædagogisk teori studeres og inddrages som teoretisk grundlag for såvel observation som intervention.

Analyse af idræt og bevægelse i skole, institution og/eller fritid. Kvalitative metoder benyttes til observation, intervention, beskrivelse og analyse.

Modul 4: Idræt og målgrupper - med fokus på praksis

Læringsmål

den studerende

- kan udvikle og i praksis arbejde med idræt og bevægelse med forskellige målgrupper med udgangspunkt i teorier om kropslig læring, udvikling og identitet,
- kan observere, analysere og kvalitetsudvikle pædagogisk arbejde med idræt og bevægelse institutioner og organisationer.

Indhold

Betydningen af bevægelse, leg og idræt i forhold til udvikling og identitet.

Teorier om kropslig læring og identitet med særligt henblik på unges personlige og sociale færdigheder og kompetencer. Idrætspædagogisk arbejde i forhold til socialisation/integration contra marginalisering.

Pædagogisk formidling, undervisning samt igangsættelse af idræt og bevægelse.

Tværfagligt samarbejde.

Modul 5: Krop, bevægelse og kommunikation

Læringsmål

den studerende

- kan anvende viden om bevægelsespsykologi og pædagogisk viden om krop og kommunikation i relation til leg, dans, kamp og drama,
- kan udvikle egen praksis i relation til emnet.

Indhold

Kroppens sprog, kommunikation og kultur i relation til det moderne samfund.

Kroppen i social interaktion, kontakt, gruppedynamik, kropslig ekspressivitet og sprog.

Leg, dans, kamp og drama i bevægelsespsykologisk og pædagogisk perspektiv.

Personlighedsudvikling og identitetsdannelse gennem kropslig interaktion.

Kreative og æstetiske læreprocesser.

Modul 6: Friluftsliv og udemotion

Læringsmål

den studerende

- har viden om uderummets muligheder for oplevelser, læring og træning,
- kan begrunde og anvende varierede aktivitets- og arbejdsformer i forskellige udendørs rum og miljøer,
- kan påtage sig ansvar for undervisningsforløb og arrangementer indenfor friluftsliv og udemotion,
- kan udvikle aktiviteter indenfor friluftsliv og udemotion.

Indhold

Uderummet som legeplads og motionsrum.

Uderummet som læringsmiljø.

Didaktik og pædagogik i uderummet.

Dansk friluftsliv og –tradition i teori og praksis.

Natursyn, naturforvaltning og friluftspolitik.

Introduktion til projektudvikling og –ledelse.

Pædagogisk diplomuddannelse

MATERIEL KULTUR

Læringsudbytte

Den studerende skal inden for æstetik, kultur og håndværk kunne løse faglig-pædagogiske og formidlingsmæssige problemstillinger i offentlige og private virksomheder.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- indsigt i formidling af og kommunikation gennem design og håndværk,
- kan reflektere over pædagogisk teori og faglig praksis inden for kultur, æstetik og håndværk,

Færdighed

- kan foretage begrundede valg på grundlag af faglig indsigt og forståelse af håndværksfagernes karakter,

Kompetencer

- kan planlægge, iværksætte og udvikle faglige og tværfaglige opgaver inden for formidling af kultur, æstetik og håndværk,

Moduler

Modul 1: Eksperimenterende fremstillingsformer

Modul 2: Design og produktkultur

Modul 3: Læreprocesser i æstetisk praktisk virksomhed

Modul 4: Materiel kulturanalyse

Modul 1: Eksperimenterende fremstillingsformer

Læringsmål

den studerende

- har viden om praktisk og eksperimenterende arbejde som arbejds-, udtryks- og erkendelsesform
- har færdigheder i forhold til eksperimentel brug af forskelligartede teknikker og materialer,
- kan analysere og vurdere praksisbaseret teori med udgangspunkt i eget arbejde,

Indhold

Analytisk, kritisk og selvstændigt eksperimenterende arbejde på baggrund af indføring i faglige teorier, der belyser samspillet mellem idé, proces, produkt, funktion og kommunikation.

Indføring i relevante teorier til belysning og perspektivering af de praktisk æstetiske fags praksisområder og fremtidige potentialer.

Modul 2: Design og produktkultur

Læringsmål

den studerende

- har forståelse for forskellige faser i designprocesser,
- har indsigt og færdigheder i at kommunikere visuelt og rumligt via produkternes udtryk,
- kan analysere og vurdere samspillet mellem produktets fremstillingsteknik, materiale, formsprog, betydning og funktion i forskellige kulturer.

Indhold

Udgangspunktet er den studerendes selvstændige arbejde med designprocesser.

Indføring i praktisk og teoretisk arbejde, der belyser og analyserer arbejdet med historiske og nutidige produktkulturer, deres design og formgivning, kommunikation, etik og æstetik.

Analyse af forholdet mellem håndværk, husflid, kunsthåndværk og industriel produktion.

Modul 3: Læreprocesser i æstetisk praktisk virksomhed.

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i teorier om æstetisk dannelse og æstetiske læreprocesser og det skabende arbejdes betydning for identitetsdannelse og læring,
- har indsigt i håndværkets placering inden for forskellige pædagogiske retninger,
- kan formulere, analysere, formidle og diskutere centrale didaktiske problemstillinger,
- kan vurdere faglige teorier og metoder i forhold til æstetisk praktisk virksomhed.

Indhold

Relevante pædagogiske, psykologiske, sociologiske teorier inddrages for at belyse de uddannelsesmæssige sammenhænge, der relaterer sig til læring og skabende arbejde.

Teorier om æstetiske læreprocesser og æstetisk dannelse.

Pædagogiske teorier om håndværk i pædagogisk praksis.

Konkret planlægning af pædagogiske og didaktiske forløb evt. gennemførelse og evaluering i praksis i forhold til en bestemt målgruppe. Planlægningen reflekteres i forhold til proces og produkt, i forhold til andre målgrupper og institutioner eller sammenhænge.

Modul 4: Materiel kulturanalyse

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i teorier om materiel kultur i historisk, nutidig, lokal, international og multikulturel kontekst,
- kan analysere og vurdere kulturprodukter som udtryk for menneskers tilværelsestolkninger ,
- kan analysere og vurdere mennesket som innovator, kulturskaber og kulturbærer i fortid og nutid i samspil med teorier om kulturbegreber, kulturformidling og hverdagsæstetik.

Indhold

Indføring i teorier om kulturproduktets relation til samfundsmæssige bevægelser.

Analyse og forståelse af betydning, tolkning og anvendelse af genstande i kulturel sammenhæng.

Analyse af forholdet mellem håndværk, husflid, kunsthåndværk og industriel produktion.

En valgt materiel kultur analyseres og perspektiveres gennem praktisk håndværksmæssigt fortolkningsarbejde.

Pædagogisk diplomuddannelse

MUSIK

Læringsudbytte

Uddannelsen skal bidrage til, at den studerende opnår såvel praktiske som teoretiske kundskaber og færdigheder, der kan støtte en fortsat udvikling af musik som samværsform, obligatorisk fag og som fritidsfag.

Dette opnås ved at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering får

Viden

- indsigt i teorier om musik og pædagogik,
- forståelse af musik som samværsform, obligatorisk fag og som fritidsfag,
- refleksion over egen praksis i vejledning og supervision,

Færdigheder

- anvendelse af færdigheder, der kan støtte en fortsat udvikling af musik som samværsform, obligatorisk fag og som fritidsfag,
- mestring af et bredt udvalg af musikpædagogiske funktionsretninger.

Kompetencer

- selvstændig varetagelse af musikalske undervisnings- og formidlingsopgaver,
- udvikling af musikalske kundskaber og færdigheder med henblik på at kunne igangsætte og lede forskelligartede musikpædagogiske forløb.

Moduler

Modul 1: Musikpædagogik

Modul 2: Musikforståelse

Modul 3: Musikalske færdigheder

Modul 4: Musikalsk skaben

Modul 1: Musikpædagogik

Læringsmål

den studerende

- har indsigt i musikalske læreprocesser og musikdidaktik,
- har viden om og forståelse for musikfagets position i et samfundsperspektiv,
- mestrer analyse og refleksion over musikpædagogiske retninger og metoder,
- har viden om musikalsk kommunikation og musikoplevelse.

Indhold

Musikpædagogiske retninger og musikalske læreprocesser.

Musikdidaktiske positioner.

At tilrettelægge, gennemføre, analysere og vurdere musikpædagogiske forløb med forskellige målgrupper.

Musikalsk kommunikation og musikoplevelse. Musikalsk reception og -produktion.

Teoretiske opfattelser af, hvad musik udtrykker, og hvordan vi kan reagere på den.

Børns og unges musikalske udtryksformer, socialisering, og dannelse

Modul 2: Musikforståelse

Læringsmål

den studerende

- har viden om musik som æstetisk, historisk, kulturelt og socialt fænomen,
- besidder kvalifikationer i at analysere og fortolke musik og musikanvendelse,
- har forudsætninger for at kunne formidle musikoplevelse og musikforståelse.

Indhold

Analyse og fortolkning af musik.

Musikalske udtryksformer i æstetisk-, og samfundsmæssigt perspektiv, herunder metodiske og didaktiske overvejelser.

Musikalske udtryksformer i forskellige kulturer, og i historiske perioder.

Musikopfattelser og musikalske værdisæt.

Musikalske virkemidler og musikteoretiske støttefag, herunder rytme-, melodi-, harmoni- og formlære.

Musikteori og hørelære, herunder aflytning, som støttedisciplin.

Modul 3: Musikalske færdigheder

Læringsmål

den studerende

- er i besiddelse af musikalske kundskaber og færdigheder med henblik på at kunne igangsætte og lede forskelligartede musikpædagogiske forløb på en kvalificeret og inspirerende måde.

Indhold

Et bredt repertoire af enstemmige og flerstemmige sange (danske og udenlandske).

Instrumentkundskab og elementære spillefærdigheder på instrumenter, der forekommer i almindelig

rytmisk musikalsk sammenspil, herunder trommesæt, elbas, keyboards, elguitar, conga og percussion.

Et bredt udsnit af stilarter, genrer og musik fra andre kulturer.

Krop og bevægelse, sang, dans og spil (SDS) og kropslig musikalske udtryksformer.

Modul 4: Musikalsk skaben

Læringsmål

den studerende

- har teoretisk og praktisk indsigt i skabende musikalske og æstetiske læreprocesser,
- har færdigheder i musikalsk skaben,
- har viden om og erfaring med at igangsætte, vejlede og videreudvikle musikalske skabende processer og improvisationsformer.

Indhold

Komposition og improvisation, herunder sang, dans og spil.

Arrangement i forskellige stilarter og genrer.

Anvendelse af IT til notation, arrangement og komposition.

Udarbejdelse af konkrete musikalske skabende aktiviteter, herunder sang, sammenspil, musik og bevægelse.

Refleksion over musikalsk skaben, og æstetiske lærerprocesser.

Kapitel 9. Undervisnings- og arbejdsformer

Uddannelsen tager udgangspunkt i videnskabsteori, teorier om praksis og den studerendes praksiserfaring. Det sker i et samspil mellem teoriinddragelse og praksisbearbejdning, hvor den studerende gives mulighed for at udvikle sin viden i samspillet mellem forskningsviden og praksisviden.

Studiet, undervisningen og vejledningen skal ses i lyset af uddannelsesretningens formål. Det kommer til udtryk i forskellige undervisnings- og arbejdsformer, for eksempel:
Selvstændige studieaktiviteter, projektarbejde, øvelse, observation og undersøgelse. Valg og læsning af relevant faglitteratur. Deltagelse i studiegrupper og læsegrupper.
Undervisning som f.eks. forelæsning, oplæg og casearbejde.

Vejledning gives til såvel grupper som individuelt. I forbindelse med opgavearbejdet har vejledningen karakter af en mere præcis dialog med de studerende.

Undervisnings- og arbejdsformerne er praksisnære, idet de inddrager den studerendes erhvervs erfaring og kompetence. Der arbejdes med fleksible læringsformer herunder relevante virtuelle arbejdsformer. Undervisnings- og arbejdsformerne afspejles i prøver og bedømmelse.

Kapitel 10. Prøver og bedømmelse

Regelgrundlaget

Regelgrundlaget for prøver og bedømmelse ved den pædagogiske diplomuddannelsen er;
Bekendtgørelse nr. 1076 af 17/11/2009 om de pædagogiske diplomuddannelser
Bekendtgørelse nr. 782 af 17/08/2009 om prøver og eksamen i erhvervsrettede uddannelser.
Bekendtgørelse nr. 262 af 20/03/2007 om karakterskala og anden bedømmelse.

De obligatoriske moduler

Prøver og bedømmelse i de obligatoriske moduler ”Videnskabsteori og Pædagogik” og ”Afgangprojektet” er beskrevet i kapitel 6 og 7.

De faglige moduler

De faglige moduler afsluttes hver med en prøve. Den studerende bør inden afgangprojektet have stiftet bekendtskab med såvel mundtlige som skriftlige prøveformer og have haft mulighed for at medvirke i et gruppefremstillet produkt. Derfor bør

- mindst et fagligt modul afsluttes med en individuel skriftlig opgave
- mindst et fagligt modul afsluttes med mundtlig prøve på baggrund af en synopsis eller et kort skriftligt oplæg
- mindst et fagligt modul give mulighed for, at prøven kan ske ved individuel bedømmelse med baggrund i et gruppefremstillet produkt.

Prøveformer

Prøverne er enten interne eller eksterne.

Mindst to af de faglige moduler skal bedømmes ved ekstern bedømmelse.

Prøveformen kan være mundtlig, skriftlig, praktisk eller kombinationer heraf.

Prøverne tilrettelægges som individuelle prøver.

Ved en individuel prøve, hvor eksaminanden eksamineres på grundlag af et gruppefremstillet produkt, må de øvrige medlemmer af gruppen ikke være til stede i eksamenslokalet, før de selv er blevet eksamineret.

Ved en individuel mundtlig prøve, hvor eksaminanden eksamineres på grundlag af et forlæg (spørgsmål, opgave og lign.) trækker den studerende sit prøvespørgsmål blandt fire emner som er stillet af institutionen.

De udbydende institutioner fastsætter i fællesskab en beskrivelse af de enkelte prøveformer, deres omfang og tilrettelæggelse som den enkelte udbyderinstitution skal lægge til grund for sit eksamensreglement.

Fravigelse fra prøve- og bedømmelsesformer

Den enkelte udbyder kan fravige fra beskrivelsen af prøve- og bedømmelsesformer på enkelte moduler for at tilgodese hensynet til heltidsstuderende, enkeltvis eller på samlede hold, studerende i fleksible forløb, studerende i fjernundervisningsforløb og enkeltstuderende, der ikke opfylder eksamensbekendtgørelsens krav. Det påhviler den enkelte studerende at aftale evt. anden prøve- og bedømmelsesform med institutionen inden start på modulet.

Ekstern bedømmelse (censur) kan ikke erstattes af intern bedømmelse.

Eksamensterminer og indstilling til eksamen

Eksamen for hvert modul afholdes i umiddelbar forlængelse af undervisningen tidsmæssigt placeret af den enkelte udbyder af modulet. Den studerende har med sin tilmelding til modulet samtidig indstillet sig til eksamen, således som denne tilrettelægges af udbyderen. Framelding til eksamen efter et af udbyderen nærmere angivet tidspunkt vil tælle som en indstilling til eksamen.

Tid og sted for eksamens afholdelse meddeles af udbyderen til eksaminanden.

Eksamensbevis

Udbyderen udsteder et modulbevis til den studerende for det enkelte modul. Den udbyder, hvor den studerende indstiller sig til afgangsprojektet udsteder et samlet diplombevis for den gennemførte uddannelsesretning.

Sygeprøve og omprøve

Sygeprøve eller omprøve gennemføres snarest muligt i forlængelse af eksamensterminen for den ordinære prøve og i almindelighed sammen med den kommende termins ordinære prøver.

Kapitel 11. Merit

Der kan søges om merit ud fra uddannelseselementer fra en dansk eller udenlandsk videregående uddannelse. På baggrund af rådgivning og vejledning og en konkret vurdering kan udbyderinstitutionen beslutte at give merit.

Uddannelser med bekendtgørelse, der beskriver uddannelsen på niveau med den pædagogiske diplomuddannelse, kan give merit for faglige moduler.

Faglige moduler og dele af uddannelser, som er godkendt af Professionshøjskolernes Rektorkollegium, kan på nærmere beskrevne vilkår indgå i den pædagogiske diplomuddannelse.

Kapitel 12. Dispensation

Rektor for en udbyderinstitution er, når det er begrundet i usædvanlige forhold, bemyndiget til at dispensere fra de regler i denne studieordning, der alene er fastsat af institutionerne.

Kapitel 13. Overgangsordninger

Moduler med gruppeeksamen taget før 1. februar 2006 indgår uanset prøvebekendtgørelsens ordlyd om individuelle prøver.

Udbyderinstitutionerne er forpligtede til at sikre, at de studerende kan færdiggøre deres uddannelse.

Den enkelte udbyderinstitution afgør, på hvilken måde denne færdiggørelse etableres.

Udbyderinstitutionen kan give merit for moduler gennemført på den gamle uddannelse og dermed give den studerende mulighed for at studere på den nye og sidst reviderede pædagogiske diplomuddannelse.